ဗိုလ်မှူးကံသိုင်(ငြိမ်း) ဒေါ်ချိုချို ဝေငှသည်

ပါးအောက်တောရ ဆရာတော်၏

အာနာပါနကျင့်စဉ်

အကျဉ်း

၉

ပါးအောက်တောရ– စိတ္တလတောင်ကျောင်း။

မုဒုံမြို့နယ်

ကောဇာသက္ကရာဇ်- ၁၃၅၈။ ခရစ်သက္ကရာဇ်- ၁၉၉၆ ခုနှစ်။

မာတိကာ

၁။ သမာဓိထူထောင်သင့်ပုံ

စာမျက်နှာ

၁။ အပရိဇာနနသုတ္တန် ကောက်နှုတ်ချက် ---------- ၁
၂။ ပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုး ---------- ၂
၃။ (၁) ဥဂ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ် ---------- ၂
၄။ (၂) ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ် ---------- ၂
၅။ (၃) နေယျပုဂ္ဂိုလ် ---------- ၂
၆။ (၄) ပဒပရမပုဂ္ဂိုလ် ---------- ၃
၇။ အင်္ဂါ (၅) ရပ်။ (၁) အဓိဂမ ---------- ၄
၈။ (၂) ပရိယတ္တိ ---------- ၄
၉။ (၃) သဝန ---------- ၄
၁၀။ (၄) ပရိပုစ္ဆာ ---------- ၄
၁၁။ (၅) ပုဗ္ဗယောဂ ---------- ၄
၁၂။ သမာဓိကိုထူထောင်ပါ ---------- ၉
၁၃။ ဆိုလိုရင်းသဘော ---------- ၁၀
၁၄။ ခဒိရပတ္တသုတ္တန် ---------- ၁၂
၁၅။ ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားဟူသည် ---------- ၁၃
၁၆။ ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာဟူသည် ---------- ၁၅
၁၇။ ရုပ်ဟူသည် ---------- ၁၇
၁၈။ နာမ်ဟူသည် ---------- ၁၉
၁၉။ သမထသည်သာသနာတွင်းတရားမဟုတ်ဟူသော စွဲချက် ---------- ၂၀
၂၀။ အကြောင်းပြချက် ---------- ၂၅

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း

၂၁။ အာနာပါနချီးမွမ်းခန်း ---------- ၂၉
၂၂။ အာနာပါနပြည့်တည်ခန်း ---------- ၂၉
၂၃။ သတိပြုရန် ---------- ၃၀
၂၄။ ရှောင်ရန် ---------- ၃၀

စာမျက်နှာ

၂၅။ ပရိကမ္မနိမိတ် -- ၃၀
၂၆။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် -- ၃၀
၂၇။ ပဋိဘာဂနိမိတ် -- ၃၁
၂၈။ ရေတွက်ခြင်းဂဏနာနည်း -- ၃၃
၂၉။ အရှည်အတို -- ၃၄
၃၀။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ -- ၃၆
၃၁။ ပဿမ္ဘယံ ကါယသင်္ခါရံ -- ၃၈
၃၂။ အာနာပါနနိမိတ် ပေါ်စအခြေအနေ -- ၄၀
၃၃။ အခက်အခဲများ -- ၄၂
၃၄။ နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့် -- ၄၃
၃၅။ နိမိတ်အမျိုးမျိုး -- ၄၃
၃၆။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် -- ၄၆

ဣန္ဒြေညီမျှအောင်ကျင့်ပုံ

၃၇။ သဒ္ဓါ -- ၄၈
၃၈။ ဝီရိယ -- ၄၉
၃၉။ သဒ္ဓါ နှင့် ပညာ ၊ သမာဓိ နှင့် ဝီရိယ -- ၅၀
၄၀။ သတိ -- ၅၁
၄၁။ ဗောဇ္ဈင် (၇) ပါးညီမျှအောင် -- ၅၂

ဈာန်ပိုင်း–ပထမဈာန်သို့

၄၂။ မနောဒွါရဘဝင်မနောအကြည် -- ၅၄
၄၃။ ဝင်စားမှုများပါစေ - ဆင်ခြင်မှုနည်းပါစေ - -- ၅၅
၄၄။ ဈာန်အင်္ဂါ (၅) ပါး -- ၅၆
၄၅။ ဝသီဘော် (၅) တန် -- ၅၆
၄၆။ ဒုတိယဈာန်သို့ -- ၅၇
၄၇။ တတိယဈာန်သို့ -- ၅၈
၄၈။ စတုတ္ထဈာန်သို့ -- ၅၉

၄၉။ စတုတ္ထစျာန်၏ ထူးခြားသော မှတ်ကျောက် ------------------- ၆၁
၅၀။ ဘဝင်ကျနေတတ်ပုံ ------------------------------------ ၆၃
၅၁။ သတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ် ------------------------ ၆၄
၅၂။ နိရောဓသမာပတ်ဟူသည် ------------------------------- ၆၇
၅၃။ ဖလသမာပတ်ဟူသည် --------------------------------- ၆၉

ဉာဏ်အရောင်အလင်းများအကြောင်း

၅၄။ အရောင် (၄) မျိုး -------------------------------------- ၇၄
၅၅။ ပစလာယမာန သုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက် ---------------------- ၇၄
၅၆။ ဉာဏ်ရောင် (၄)မျိုး ရှင်းလင်းချက် ------------------------ ၇၆
၅၇။ နိမိတ္တ သုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက် --------------------------- ၈၁
၅၈။ ဉာဏ်ရောင်ဟူသည်မှာ ------------------------------------ ၈၃
၅၉။ ပါရမီ၏ စွမ်းအင်နှင့် သမာဓိစွမ်းအင် ----------------------- ၈၇
၆၀။ ဖလူပစာရစကားဟု မှတ်ပါ --------------------------------- ၈၈
၆၁။ မုချ နှင့် ဥပစာ --- ၈၈
၆၂။ ဥပက္ကိလေသာလောက ------------------------------------- ၉၀

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဝိပဿနာသို့

၆၃။ ပထမစတုက္က --- ၉၃
၆၄။ ဒုတိယစတုက္က -- ၉၄
၆၅။ တတိယစတုက္က -- ၉၆
၆၆။ စတုတ္ထစတုက္က --၁၀၀
၆၇။ အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင် ------------------------------၁၀၂

မုဒုံမြို့နယ်၊ ဖါးအောက်တောရ စကြာ်ကျောင်း ဆရာတော်၏
တရားဒေသနာနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်များကို ဓမ္မစာပေအဖြစ်
စဉ်ဆက်မပြတ် ဆက်လက်ထုတ်ဝေ ဒါနပြုရန်အတွက်

မတည် ဓမ္မဒါန အလှူရှင်

ဦးအောင်ငွေ+ဒေါ်ဖြူဖြူငွေ

အမှတ် ၉ (ခ)၊ မြသစ္စာလမ်း

ကံဘဲ့၊ ရန်ကင်းမြို့နယ်

နှင့်

ကိုရွှေဘို (ကိုတင့်လွင်)

ဖါးအောက်တောရ စကြာ်ကျောင်း

တို့မှ လှူဒါန်းပါသည်။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ
သမာဓိထူထောင်သင့်ပုံ
အပရိဇာနနသုတ္တန်ကောက်နုတ်ချက်

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ ပ ။ သဗ္ဗံ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ ပရိဇာနံ ဝိရာဇယံ ပဇဟံ ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး-ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာဟူသော ပရိညာ ပညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် ထိုးထွင်းမသိခဲ့သော် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိခဲ့သော် ထိုအလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး-ရုပ်နာမ်တရားတို့အပေါ်၌ တွယ်တာ မက်မောနေသော တဏှာတရားကို (ပဟာနပရိညာပညာဖြင့်) မပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ ကုန်ခြင်းငှါ မထိုက်။ အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး-ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ဉာတပရိညာပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိခဲ့သော် တီရဏပရိညာပညာဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြားသိခဲ့သော် ပဟာနပရိညာပညာဖြင့် ထိုအလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောနေသော တဏှာတရားကို ပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ကုန်ခြင်း ငှါထိုက်၏။ (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

ဤအထက်ပါ အပရိဇာနနသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော် မူသည့်အတိုင်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ အပြီးတိုင် ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်မှန်သမျှသည် အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါး-ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပရိညာဉာဏ်ပညာ သုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ဂ-ဃ-န-ဏ သိအောင် ကြိုးပမ်းရတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ကြိုးပမ်းရာ၌ မဂ္ဂင်(၈)ပါး ကျင့်စဉ်တရားတော်ကို နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်အဖြစ် အသင်သူတော်ကောင်းသည် လက်ခံနိုင်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

မဂ္ဂင်(၈)ပါးတို့တွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပတို့ကား ပညာမဂ္ဂင်၊ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတို့ကား သီလမဂ္ဂင်၊ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိတို့ကား သမာဓိမဂ္ဂင်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ဤမဂ္ဂင်(၈)ပါးတို့ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်ထားအပ်သော

သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ်တို့ကား နိယျာနိကပဋိပဒါ အမည်ရသော သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းများပင် ဖြစ်ကြ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလိုသူတိုင်း ကျင့်ရမည့် ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

ပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုး

မဂ္ဂင်(၈) ပါးအကျင့်မြတ်တရားတို့ကို ကျင့်ရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်(၄)မျိုး အကြောင်းကိုလည်း သိထားသင့်ပေသည်။

၁။ ဥဃ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ်

၂။ ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်

၃။ နေယျပုဂ္ဂိုလ်

၄။ ပဒပရမပုဂ္ဂိုလ်

ဤသို့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်(၄) မျိုးရှိ၏။ (အံ - ၁ - ၄၅၂။ အဘိ - ပုဂ္ဂလပညတ် - ၁၀၇။)

၁။ **ဥဃ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ်** - သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သော တရားတော်ကို အကျဉ်းဖွင့်ပြအပ်ကာမျှဖြင့် အကျယ်နှင့်တကွဖြစ်သော သိသင့်သိထိုက်သော သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို ထိုးထွင်းသိသောပုဂ္ဂိုလ် - စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ စသည်ဖြင့် အကျဉ်းအားဖြင့် မာတိကာကို ထားအပ်သည်ရှိသော် ဒေသနာတော်ကို အစဉ်လျှောက်၍ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်လျက် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ယူခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဥဃ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုသည်။

၂။ **ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်**- ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်တို့ကဲ့သို့ သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သော အကျယ်အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားတော်ကို ကြားနာခွင့်ရရှိသောအခါ ကြားနာအပ်ပြီးသည့်တရားတော်၌ လာရှိသည့်အတိုင်း တရားတော်နောက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွါးများအားထုတ်နိုင်သဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုသည်။

၃။ **နေယျပုဂ္ဂိုလ်** - သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သော တရားစကားတော်ကို အကျဉ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အကျယ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း နာကြားခွင့်ကို ရရှိပါ

သော်လည်း တရားနာရုံမျှဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိနိုင်သေးဘဲ တရားနာပြီး နောက်ကာလဝယ် ကြားနာအပ်ပြီးသည့်တရားတော်၌ လာရှိသည့်အတိုင်း သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ်ဟူသော မဂ္ဂင်(၈)ပါးအကျင့်မြတ်တရားတို့ကို တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် လက်တွေ့ကျင့်ပါမှ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်သော ကျွတ်တမ်းဝင် နိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို နေယျပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုသည်။

၄။ **ပဒပရမပုဂ္ဂိုလ်**- သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သော တရားစကားတော်ကို အကျဉ်း အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အကျယ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း နာကြားရသော်လည်း နာကြားရုံမျှဖြင့်လည်း ကျွတ်တမ်းမဝင်နိုင်သော သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိနိုင်သော တရားတော်ကို နာကြားပြီးနောက် မဂ္ဂင်(၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့ကို စနစ်တကျ လက်တွေ့ကျင့်သော်လည်း ဤဘဝတွင် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် မျိုးကို ပဒပရမပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုသည်။

ကျွတ်တမ်းမဝင်နိုင်သော်လည်း သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိနိုင်သော်လည်း မဂ္ဂင် (၈)ပါးကို စနစ်တကျ ကျင့်ခြင်းကြောင့်ကား ပါရမီမျိုးစေ့ကောင်းများကို ရရှိနိုင်ပေသည်။ သစ္စကပရိဗိုဇ်ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတည်း။

ဤပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုးတို့တွင် ဥဂ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ်ကား အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောကြား တော်မူအပ်သော သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သော တရားစကားတော်ကို နာကြားရရုံမျှဖြင့် ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်ကား အကျယ်အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သော သစ္စာလေးပါးနှင့် စပ်သော တရားစကားတော်ကို နာကြားရရုံမျှဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင် နိုင်သော ကျွတ်တမ်းဝင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ္ဂင်(၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကို ဤဘဝတွင် ကျင့်ရမည့်အချိန်ကား တရားနာယူ နေသည့် အချိန်ကာလပင် ဖြစ်၏။ အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလအတွင်း၌ မဂ္ဂင်(၈)ပါးကို စုံညီအောင်ကျင့်နိုင်သဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်သွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတို့ သည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူကြသည့် ပဋိသမ္ဘိဒါ ပတ္တအရိယာသူတော်ကောင်းတို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ထိုအရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးတို့သည် အောက်ပါ (၅) မျိုးသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ် တော်မူကြ ကုန်၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တအရှင်မြတ်ကြီးတို့၌ ပြည့်စုံရမည့် အင်္ဂါရပ်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

အင်္ဂါ (၅) ရပ်

၁။ **အဓိဂမ** - အဓိဂမ ဟူသည် သေက္ခဘုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အရိယဖိုလ်သို့ အသေက္ခဘုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော် မူခြင်းတည်း။ ထိုအရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တို့သည် သေက္ခဘုံဟုခေါ်ဆိုအပ်သော အရိယဖိုလ်သို့ ဆိုက် ရောက်တော်မူမှုသာလျှင် အထူးသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူမှုသာလျှင် အလွန်အကဲနှင့်တကွ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တော်မူကြ၏။

၂။ **ပရိယတ္တိ** - ဘုရားရှင်၏ ပိဋကသုံးပုံတည်းဟူသော ဘုရားစကားတော်ကို သင်ယူခြင်း ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်းသည် ပရိယတ္တိမည်၏။ အထူးသဖြင့် ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌လည်း ဤအင်္ဂါရပ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးပမ်းထားပြီးဖြစ်ရ၏။

၃။ **သဝန** - အရိုအသေပြု၍ အလေးအမြတ်ပြု၍ အလွန်လိုလားတောင့်တသော ကုသိုလ်သမ္မာဆန္ဒစေတ်ဖြင့် သဒ္ဓမ္မအမည်ရသော သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားခြင်းသည် သဝနမည်၏။ အထူးသဖြင့် ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌လည်း ဤအင်္ဂါရပ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးပမ်းထားပြီးဖြစ်ရ၏။

၄။ **ပရိပုစ္ဆာ** - ခန္ဓာ အာယတန ဓါတ် သစ္စာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော နက်နဲသော တရားတော်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာစသည့် စကားအစဉ်တို့၌ ပဒတ္ထပုဒ်အနက်သဘောအားဖြင့် အသိခက်ခဲသောပုဒ် အဓိပ္ပါယတ္ထဆိုလိုရင်း အနက်သဘောအားဖြင့် အသိခက်ခဲသောပုဒ်တို့ကို အကျယ်ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားတော်ကို သင်ယူခြင်းသည် ပရိပုစ္ဆာမည်၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလိုသော သူတော်ကောင်းသည် ရှေးရှေး ဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌လည်း အထူးသဖြင့် ဤအင်္ဂါရပ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံအောင် ကြိုးပမ်းထားပြီးဖြစ်ရ၏။

၅။ **ပုဗ္ဗယောဂ** - ပုဗ္ဗယောဂေါ နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေါတြဘုသမီပံ၊ တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ - ၂ - ၇၂ ။)

ယာဝအနုလောမဂေါတြဘုသမီပန္တိ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏမာဟ။
(မဟာဋီ- ၂ - ၈၄)

ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ ဆွမ်းခံသွားရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်း ဆွမ်းခံရွာမှ ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွလာရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်ခြင်း တည်းဟူသော အသွားအပြန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်း ဂတပစ္စာဂတိကကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်လျက် သမထဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို စီးဖြန်းပွားများအားထုတ်တော် မူလေရာ အနုလောမဉာဏ်ဂေါတြဘုဉာဏ်တို့၏ အနီးအပါး၌ဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် သို့တိုင်အောင် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပတ်တကုတ်ကြိုးပမ်းအားထုတ်ဖူးခြင်းသည် ပုဗ္ဗယောဂမည်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ - ၂ - ၇၂ ။ မဟာဋီ - ၂ - ၈၄ ။)

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် (၄) ပါးသို့ ရောက်ရှိတော်မူကြကုန်သော အရှင်မြတ်ကြီးတို့၌ ဤအင်္ဂါရပ် (၅) ချက်တို့ကား ပြည့်စုံရမြဲဓမ္မတာပင် ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့်. ဤ၌ အလေးဂရုပြု၍ ပြောလိုသော အင်္ဂါရပ်မှာ ပုဗ္ဗယောဂအင်္ဂါရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော ဥဂ္ဃဋိတညူ ဝိပဉ္စိတညူအမည်ရတော်မူသော အရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်ကား ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ အဆင့်မြင့်မားလှသော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အပတ်တကုတ်ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပြီးသူ သူတော်ကောင်းကြီးတို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ကြိတ်ခြေခဲ့ဖူးသူများ ဖြစ်တော်မူကြ၏။

ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သို့တိုင်အောင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ကြိတ်ခြေခဲ့ဖူးသော ထိုပါရမီကုသိုလ်တော်တို့က ဤပစ္စက္ခဘဝတွင် ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်အား ကြီးမားသော စွမ်းအင်များ တည်ရှိလာအောင် အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလျက်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဥပနိဿယသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါသတ္တိ ထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့၏ မဟာကုသိုလ် ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ကား အလွန်စွမ်းအင်ကြီးမားသော ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်များ ဖြစ်နေကြ၏။ ယင်းမဟာကုသိုလ် ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ကား မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော အလွန်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလအတွင်း၌ပင်လျှင် ဝီထိပေါင်းကုဋေသိန်းနှင့်ချီ၍ အမှုတော်ထမ်းရွက်လျက် ရှိနေ၏။ ထိုကဲ့သို့ အလွန်စွမ်းအင်ကြီးမားလျက်ရှိသော

မဟာကုသိုလ်ဝိပဿနာမနောဒွါရိက ဇော ဝီထိစိတ်အစဉ်တို့က မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အလွန်တိုတောင်းသော အချိန် ကာလအတွင်း၌ပင်လျှင် ဝီထိပေါင်းကုဋေသိန်းနှင့် ချီ၍ အမှုတော်ထမ်းရွက်နေကြသဖြင့် ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့သည် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ အခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာကိုလည်းကောင်း သစ္စာ (၄) ပါးကို လည်းကောင်း သာဝကတစ်ဦးအနေဖြင့် သိသင့်သိထိုက်သော အတိုင်းအတာ ပမာဏအတိုင်း သိရှိသွားတော်မူကြပေသည်။

ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့သည် ဤပစ္စက္ခဘဝ၌ ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကိုလည်းကောင်း လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် မသိမ်းဆည်းလိုက်ရသော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မကြိတ်ခြေ လိုက်ရသော်လည်း ကြိတ်ခြေဖို့ရန် အချိန်မရလိုက်သော်လည်း ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့ ၏ သာသနာတော်တွင်း၌ကား ယင်းဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရ တရားတို့ကို လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် သိမ်းဆည်းခဲ့ဖူးသည်သာ ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခဲ့ဖူးသည်သာ ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ခြေခဲ့ဖူးသည်သာ ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့သည် ရှေးရှေး ဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို လေ့ကျက်ဆည်းပူးထားပြီးဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။ သင်္ခါ ရုပေက္ခာဉာဏ်ဟူသည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့နှင့်တကွသော သမ္မသနဉာဏ် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသော အဆင့်ဆင့်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့က အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်သော ဉာဏ်မျိုး ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် ထိုသူတော်ကောင်းကြီးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည် ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဤပစ္စက္ခဘဝတွင် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်မီ အချိန်ကာလ၌ လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် မသိမ်းဆည်းလိုက်ရ သော်လည်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မယူလိုက်ရသော်လည်း ဉာဏ်ဖြင့် မကြိတ်ခြေ လိုက်ရသော်လည်း ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ သိမ်းဆည်းခဲ့ဖူးခြင်း

ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူခဲ့ဖူးခြင်း ဉာဏ်ဖြင့်ကြိတ်ခြေခဲ့ဖူးခြင်းသည်လည်း ဤဘဝတွင် ဆည်းပူးထားသော ပါရမီကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် အားကြီးသော မှီရာပါရမီကုသိုလ် ဖြစ်သည်သာတည်း။ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် အရိယ မဂ်ဖိုလ်သို့ ဆိုက်သည့်တိုင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်များ ရင့်ကျက်လာအောင် ရှေးရှေး ဘုရားတို့၏ သာသနာတော်တွင်း၌ ဆည်းပူးခဲ့သော ယင်းပါရမီကုသိုလ်တို့က အားကြီး သောမှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပေးနိုင်သည်သာ ဖြစ်စေသည်။

ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း ဥဂ္ဃဋိတညူ ဝိပဉ္စိတညူ ဖြစ်တော်မူကြသော ထိုသူတော်ကောင်းကြီးများကဲ့သို့ ဓမ္မစကြာဒေသနာတော် အနတ္တ လက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်စသည့် ထိုထိုဒေသနာတော်တို့ကို နာကြားကြည့်ပါ၊ ထိုသို့ နာကြားကြည့်ရာ၌ ထိုသူတော်ကောင်းကြီးများကဲ့သို့ တရားနာယူရုံမျှဖြင့် အရိယ မဂ်ဖိုလ်သို့ မဆိုက်ရောက်ခဲ့လျှင် သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို ထိုးထွင်းမသိခဲ့လျှင် မိမိကိုယ်ကို မိမိဥဂ္ဃဋိတညူပုဂ္ဂိုလ် ဝိပဉ္စိတညူပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ဟူ၍သာ ဆုံးဖြတ်ပါ။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးသောအခါ နေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကျင့်ရမည့်ဓမ္မတာအတိုင်း သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ် တရားတို့ကို ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ညွှန်ကြားပြသကားသည့်အတိုင်း အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။

၁။ ရှေးဦးစွာ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝဟူသော သီလမဂ္ဂင်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် သီလကို ဖြူစင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

၂။ သီလဖြူစင်သဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သောအခါ စိတ်အစဉ်၌ နီဝရဏအညစ် အကြေးများ ကင်းရှင်းအောင် စိတ်ဓါတ်ဖြူစင်သန့်ရှင်းအောင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နှင့်ပြည့်စုံအောင် သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ ဟူသော သမာဓိမဂ္ဂင်သုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံအောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။ ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး သော သမာဓိကိုသော်လည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံးသော သမာဓိကိုသော် လည်းကောင်း ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

၃။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံးသော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသဖြင့် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သောအခါ စိတ်ဓါတ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းလာသော အခါ ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံအောင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာမဂ္ဂင်နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ တစ်နည်းဆိုရသော်-

က။ ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်း သိမြင်တတ်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံအောင်၊

ခ။ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် -

၁။ ဆိုင်ရာအတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါးကြောင့် ဆိုင်ရာအတိတ် အကျိုးတရား (၅) ပါးထင်ရှားဖြစ်ပုံ ၊

၂။ ဆိုင်ရာအတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါးကြောင့် ဆိုင်ရာပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရား (၅) ပါးထင်ရှားဖြစ်ပုံ ၊

၃။ ဆိုင်ရာပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါးကြောင့်ဆိုင်ရာအနာဂတ် အကျိုးတရား (၅) ပါးထင်ရှားဖြစ်ပုံ ၊

၄။ ဆိုင်ရာအနာဂတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါးကြောင့် ဆိုင်ရာအနာဂတ် အကျိုးတရား (၅) ပါးထင်ရှားဖြစ်ပုံ ဟူသော ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထိုးထွင်းသိမြင်တတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံအောင်၊

ဂ။ ၁။ ခယနိရောဓသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တတ်သော ဝိပဿနာမဂ္ဂသမ္မာ ဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင်၊

၂။ အစ္စန္တနိရောဓသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ စင်စစ်ချုပ်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို ထိုးထွင်း သိမြင်တတ်သော အရိယ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင်၊

၃။ လောကီဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာ သင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိဟူသော လောကီမဂ္ဂ သစ္စာတရား သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝဟူသော လောကီမဂ္ဂ သစ္စာတရား၊

၄။ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော အစွန့်နိရောဓသစ္စာအမည်ရသည့် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို ထိုးထွင်းသိမြင်နေသော အာရုံပြုနေသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိဟူသော လောကုတ္တရာ မဂ္ဂသစ္စာတရား၊

ဤလောကီ လောကုတ္တရာမဂ္ဂသစ္စာကို ထိုးထွင်းသိမြင်တတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

ထိုသို့ သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်ရေးအတွက် လိုအပ်သောတရားကား အဘယ်ပါနည်း? အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏--

သမာဓိကို ထူထောင်ပါ

သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ ကိဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ "ဣဒံ ဒုက္ခံ" န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ "အယံ ဒုက္ခသမုဒယော" တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ "အယံ ဒုက္ခနိရောဓော" တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ "အယံ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနီပဋိပဒါ" တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ (သံ-၃-၃၆၃။)

ရဟန်းတို့ --- (ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိကို သို့မဟုတ် ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော) သမာဓိကို ပွါးများကြကုန်လော့၊ ရဟန်းတို့ တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် မဖေါက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ အဘယ်တရားကိုလျှင် မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိလေသနည်း--

၁။ "ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း"ဟု မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။

၂။ "ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းသမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟု မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။

၃။ "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာနိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟု မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။

၄။ "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာ တရားတည်း" ဟု မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။
(သံ - ၃ - ၃၆၃ ။)

ရဟန်းတို့ . . . . စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိကို ပွားများကြကုန်လော့၊ ရဟန်းတို့ . . . . တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထို့ကြောင့် ဤသာသနာတော်၌ သင်တို့သည်----

၁။ "ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း"ဟု သိအောင်ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

၂။ "ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားတည်း"ဟု သိအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ပါ။

၃။ "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟု သိအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ပါ။

၄။ "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာ တရားတည်း" ဟု သိအောင်ကြိုးစား အားထုတ်ပါ။ (သံ - ၃ - ၃၆၃ ။)

ဆိုလိုရင်းသဘော

ဣဒဥ္စ ဝုတ္တံဟောတိ-ဘိက္ခဝေ ယသ္မာ သမာဟိတော ဘိက္ခု စတ္တာရိ သစ္စာနိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ တသ္မာ တုမှေပိ စ သမာဟိတာဟိ စတုန္နံ သစ္စာနံ ယထာဘူတံ ပဇာနနတ္ထာယ "ဣဒံ ဒုက္ခ" န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ ယထာ ယသ္မာ စတ္တာရိ သစ္စာနိ တထာဂတဿေဝ ပါတုဘာဝါ ပါကဋာနိ ဟောန္တိ၊ ယသ္မာ စ တထာဂတေန သုဝိဘတ္တာနိ၊ ယသ္မာ စ တေသု အပရိမာဏာ ဝဏ္ဏာ အပရိမာဏာနိ ပဒဗျဥ္ဇနာနိ၊ ယသ္မာ စ တေသံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဝဋ္ဋံ ဝတ္တတိ၊ တေသံ ပဋိဝိဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ န ဝတ္တတိ၊ တသ္မာ "ဧဝံ နော ဝဋ္ဋံ န ဝတ္တိဿတီ" တိ တုမှေပိ "ဣဒံ ဒုက္ခ" န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော။
(သံ-၄-၃-၃၂၄။)

ဆိုလိုရင်းအနက်သဘောမှာ ဤသို့ဖြစ်၏-ရဟန်းတို့. . . တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။ ထို့ကြောင့် တည်ကြည်သော သမာဓိရှိ ကုန်သော သင်ချစ်သားတို့သည်-- "ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း။ ပ။ မဂ္ဂအရိယသစ္စာ တရားတည်း" ဟု အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို မဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိရန်အလို့ငှါ ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ယင်းအရိယသစ္စာ လေးရပ်တရားမြတ်တို့သည်ကား-တထာဂတ အမည်ရတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ဉာဏ်တော်မြတ်၌ပင်လျှင် လက်ဝယ်တင်ထားပတ္တမြားသို့ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေကြကုန်၏။ ထို့ပြင် ယင်းသို့ ဟောကြားပြသ ထားတော်မူအပ်သော သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော ယင်းဒေသနာတော်တို့၌ အတိုင်းအတာပမာဏ မရှိကြကုန်သော ပုဒ်ဗျဉ်းတို့သည်လည်း ထင်ရှားတည်ရှိနေကြကုန်၏။ ထိုပြင် ယင်းအရိယသစ္စာ လေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို သင်ချစ်သားတို့ ကိုယ်တိုင် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်လျက် မသိမမြင်ခြင်းတို့ကြောင့် သင်ချစ်သားတို့၏ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခသည်လည်း တိုးပွားလျက်နေ၏။ ယင်းအရိယသစ္စာ လေးရပ် တရားမြတ်တို့ကို သင်ချစ်သားတို့ကိုယ်တိုင် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်ပြီးရာ ထိုအချိန်အခါမှစ၍ သင်ချစ်သားတို့၏ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးသည် တိုးပွားမှု မရှိတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် "ဤသို့လျှင် ငါတို့၏သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခသည် မတိုးပွားတော့ပေလတ္တံ့" ဟုနှလုံးပိုက်၍ သင်ချစ်သားတို့သည် "ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း။ ပ။ မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟုအရိယသစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ဤကား ဆိုလိုရင်းတည်း။ (သံ - ၅ - ၃ - ၃၂၄ ။)

တစ်ဖန်အောက်ပါ ခဒိရပတ္တသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကိုလည်း ဖတ်ရှု ကြည့်ပါ။

ခဒိရပတ္တသုတ္တန်

ရဟန်းတို့ အမှတ်မထား တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ဤသို့ ပြောဆိုလာငြားအံ့ "ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်မသိမမြင်မူ၍ ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယ သစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက် မသိမမြင် မူ၍ ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက် မသိမမြင်မူ၍ ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ် ဖြစ်သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက် မသိမမြင်မူ၍ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ငါပြုပေအံ့" ဟု ဤသို့ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်းသည် မရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ရဟန်းတို့ ဥပမာသော်ကား "ငါသည်ရှားရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း ထင်းရှူးရွက်တို့ ကိုလည်းကောင်း ရှစ်ရှားရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း ဖက်ခွက်ပြုလုပ်၍ ရေကိုမူလည်းသယ် ဆောင်ယူလာအံ့ ဖက်လိပ် နားတောင်းပြုလုပ်၍ မူလည်း ပန်ဆင်ပေအံ့" ဟုအမှတ်မထား တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်းသည်မရှိသည်သာတည်း။ ထို့အတူပင်

ရဟန်းတို့ " ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို။ ပ ။ မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရား ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက် မသိမမြင်မူ၍ သံသရာဝဋ် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ငါပြုအံ့" ဟုတစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သည် ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်းသည် မရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ရဟန်းတို့ အကြင်တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ဤသို့ပြောဆို လာငြားအံ့ "ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက် မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်သည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်သည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခ ချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်သည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်

သည်ဖြစ်၍ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ငါပြုလုပ်နိုင်ပေလိမ့်မည်" ဟုပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်းသည် ရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ရဟန်းတို့. . . ဥပမာသော်ကား. . "ငါသည် ပဒုမ္မာကြာရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါက်ရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခွေးတောက် (မာလော) ရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖက်ခွက်ပြုလုပ်၍ ရေကိုမူလည်း သယ်ဆောင်ယူလာအံ့၊ ဖက်လိပ်နားတောင်းပြုလုပ်၍မူလည်း ပန်ဆင်ပေအံ့ " ဟု အမှတ်မထား တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်းသည် ရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ထို့အတူပင်--

ရဟန်းတို့---"ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို။ ပ ။ မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်သည်ဖြစ်၍ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်အခြားကို ငါပြုပေအံ့" ဟု အမှတ်မထား တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည် ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤသို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသောအကြောင်းသည် ရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ရဟန်းတို့--- ထိုကြောင့် ဤသာသနာတော်၌ သင်ချစ်သားတို့သည် ၁။"ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ပ ။ ၄။ "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားတည်း" ဟု သိအောင်ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (သံ-၃-၃၈၃-၃၈၄။)

ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားဟူသည်–

အဘယ်တရားသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားပါနည်းဟု မေးရန်ရှိလာ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (သံ-၃-၃၆၉။)

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာမည်၏။

အဘယ်တရားသည် ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ပ ။ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်ပါသနည်းဟု မေးရန် ရှိလာပြန်၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတီတာ နာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော။

(သံ-၂-၃၉-ခန္ဓသုတ္တန်။)

ရဟန်းတို့. . . အာသဝေ ဘရားတို့၏အာရုံဖြစ်၍ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ-ငါ့ဟာ' ဟု စွဲလမ်းအပ်သော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်းဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကမူလည်းဖြစ်သော သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သည်မူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသည်မူလည်းဖြစ်သော နီးသည်မူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤ(၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ရုပ်တရားအပေါင်းသည် ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာမည်၏။

(သံ-၂-၃၉။)

(အလားတူပင် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ-ငါ့ဟာ" ဟု စွဲလမ်းအပ်သော (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဝေဒနာ-သညာ- သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့ကိုလည်း ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟု အသီးသီးဆက်လက်၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။)

(သံ-၂-၃၉-ကြည့်။)

အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ-ငါ့ဟာ" ဟု စွဲယူအပ်သော (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား မည်၏။ ထိုဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက် မသိမမြင်ပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကြီး မကုန်ဆုံးနိုင်ဟူသော အချက်ကို ငယ်ထိပ်တွင် သံမှိုနှက်သကဲ့သို့ စွဲနေအောင် မှတ်သားပါ။

ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာဟူသည်...

အဘယ်တရားသည် ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာတရားပါနည်း ဟုလည်း မေးရန်ရှိလာပြန်၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။. . .

အဘိဓမ္မာ သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၁၁၂-၁၁၈။) ၌. . .

၁။ တဏှာကို ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာ ဟုလည်းကောင်း

၂။ ကိလေသာ (၁၀) ပါးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း

၃။ အကုသိုလ်တရားအားလုံးနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသလမူလတရားသုံးပါးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း

၄။ အကုသိုလ်တရားအားလုံးနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်တရားအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း

ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟု ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာကြီးကလည်း ယင်းပါဠိတော်ကြီးကိုပင် ကိုးကား၍ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။)

အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို အထူးမမ သာမညအားဖြင့် သမုဒယသစ္စာဟူ၍ သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။)

အင်္ဂုတ္တိုရ်တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ကား ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါန ပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝ မေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿသမုဒယော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။

ရဟန်းတို့. . . ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟူသည် အဘယ် နည်း? အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့ဖြစ်ကုန်၏။ သင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတနဖြစ်၏။ သဠာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။ ဖဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်၏။ ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာဖြစ်၏။ တဏှာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။ ဥပါဒါန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝဖြစ်၏။ ဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိဖြစ်၏။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဤဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစု အပုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းသည် ဖြစ်ပေ၏။

ရဟန်းတို့. . . ဤအကြောင်းနှင့်အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် လျက် အထပ်ထပ်ဖြစ်နေမှု ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (အံ-၁-၁၇၈။)

အဋ္ဌကထာကြီးများကလည်း ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် (၅၁)ကို ကိုးကား၍ ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ဤသို့ အကျဉ်းအားဖြင့် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။

ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။)

ကမ္ဘာဝကို ထူထောင်ခဲ့သည့် အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရား(၅)ပါးကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာဟူသော ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရား (၅) ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါးကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အနာဂတ်အကျိုးတရား (၅) ပါး ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အကယ်၍ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅) ပါးဖြစ်ပုံ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါးကြောင့် အနာဂတ် အကျိုးတရား (၅) ပါးဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက် သိမြင်သည်ဖြစ်အံ့၊ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမုဒယ သစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို တစ်နည်း- ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာ

တရားကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် သိရှိပြီဖြစ်ပေသည်။

နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသော တရားစုတွင် ပစ္စုပ္ပန် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ပါးတွင်သာမက အတိတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ပါး အနာဂတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ပါးတို့လည်း ပါဝင်နေသည်ကိုလည်းကောင်း သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော တရားစုတွင်လည်း ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား အကြောင်းတရားတွင်သာမက အတိတ်အကြောင်းတရား အနာဂတ်အကျိုးတရား များပါ ပါဝင်နေသည်ကိုလည်းကောင်း မမေ့ပါနှင့်။

တစ်ဖန် ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက် မသိမမြင်ပါကလည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏အဆုံး အပိုင်းအခြားကို ပြုနိုင်စွမ်းရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ဟူသော အဆိုအမိန့်ကိုလည်း ထပ်မံ၍ မှတ်သားထားပါဦး။

ရုပ်ဟူသည်–

ဗုဒ္ဓတရားတော်၌ ရုပ် (၂၈) ပါးလာရှိ၏။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို-

၁။ ရုပ် (၂၈) ပါးဟူသော အရေအတွက်အားဖြင့် လည်းကောင်း

၂။ (က)။ မည်သည့်ရုပ်က ကံကြောင့်ဖြစ်သည်-

(ခ)။ မည်သည့်ရုပ်က စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည်-

(ဂ)။ မည်သည့်ရုပ်က ဥတုကြောင့်ဖြစ်သည်-

(ဃ)။ မည်သည့်ရုပ်က အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သည်-

(င)။ မည်သည့်ရုပ်က မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ မဖြစ်ဟု

ဖြစ်ကြောင်းသမုဋ္ဌာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိပါက ဤသာသနာတော်၌ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရသည့်တိုင်အောင် တိုးတက်စည်ကားကြီးပွားမှု မရှိနိုင်ကြောင်းကို မဟာဂေါပါလကသုတ္တန် (မ-၁-၂၈၁-၂၈၆) တွင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ယင်းအဋ္ဌကထာလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏-

သော ဂဏနတော (သမုဋ္ဌာနတော) ရူပံ အဇာနန္တော ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပစ္စယံ သလ္လက္ခေတွာ လက္ခဏံ အာရောပေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ မတ္ထကံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ။

(မ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၃-၁၆၄။)

ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်-ရုပ်တရားကို

၁။ အရေအတွက်အားဖြင့်လည်းကောင်း

၂။ အကြောင်းသမုဋ္ဌာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်းမသိခဲ့သော်-

၁။ ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်း၍ = (ရူပ ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်)

၂။ နာမ်တရားကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ = (အရူပ ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်)

၃။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်း၍ = (ရူပါ ရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်)

၄။ အကြောင်းတရားတို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ = (ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်)

၅။ ယင်းရုပ်နာမ်ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်၍ (ဝိပဿနာဉာဏ်)

ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသော အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်စေအံ့သောငှါ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။(မ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၃-၁၆၄)

ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ရှေးဦးစွာ ရုပ်(၂၈)ပါးကို သိအောင် ကြိုးပမ်းရတော့မည်ဖြစ်ပေသည်။ ရုပ်တရားတို့သည်ကား တစ်လုံးချင်းဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအားမရှိ၊ ကလာပ်ခေါ်သည့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန် အနေဖြင့်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာရှိကြ၏။ကလာပ်ဟူသည် ပရမတ်နယ်၌ ရုပ်တို့၏အသေးဆုံး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်၏။ ပရမာဏုမြူခန့် ရှိ၏။ ပရမာဏုမြူခန့်ဟုသာ ဆိုသည်။ အတိအကျ မဆိုလိုပါ။ ပရမာဏုမြူထက် အဆပေါင်းများစွာ သေးငယ်မည်ဟု ယူဆရ၏။

ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကား သမူဟပညတ် သဏ္ဌာန ပညတ်စသည့် ပညတ်များ လုံးဝမကင်းစင်သေးသည့် အတုံးအခဲကလေးများသာ ဖြစ်ကြ၏။ ပညတ်နယ်၌သာ တည်ရှိနေသေးသော ယနမပြိုသေးသည့် ယနမပြိုရသေးသည့် ပညတ်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု၌ အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ ဟု ရုပ်သဘောတရား (၈) မျိုး ရှိ၏။ ယင်း ရုပ်သဘောတရားတို့သည်သာလျှင် ပရမတ်ရုပ်တရားတို့ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကိုသာလျှင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကား တစ်နည်း- ယင်းပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကား မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အချိန်ကာလကို ကုဋေ (၅၀၀၀) ခန့်ပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်လောက်သာ သက်တမ်းရှိကြ၏။ အလွန့်အလွန် တိုတောင်းသော သက်တမ်းရှိကြ၏။ အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ

မကုန်သေးသမျှ အကျိုးရုပ်တရားတို့သည်လည်း ဤနည်းနှင်နှင် ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေကြသည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်ရေးအတွက် လိုအပ်သော အကူအညီကြိယာကား အထက်ပါ သမာဓိသုတ္တန်များတွင် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသည့်အတိုင်း သမ္မာသမာဓိပင် ဖြစ်သည်။

နာမ်ဟူသည်–

နာမ်တရားတို့သည်လည်း- ရူပါရူပကလာပုပ္ပါဒနံ- (မဟာဋီ-၂-၂၃၅။) ဟူသော မဟာဋီကာ၏ အသုံးအနှုန်းအတိုင်း နာမ်ကလာပ်ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော အုပ်စုအလိုက်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာရှိကြ၏။ တစ်လုံးချင်း ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအား မရှိကြပေ။ နာမ်တရားတို့၌ ဝီထိစိတ်နှင့် ဝီထိမုတ်စိတ်= ဝီထိမှ အလွတ်ဖြစ်သော စိတ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဘဝင်စိတ် စုတိစိတ်တို့ကား ဝီထိမုတ်စိတ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဘဝတစ်ခု၌ ရှေ့ဦးစွာ အစဆုံးဖြစ်သော စိတ်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ် မည်၏။ နောက်ဆုံးဖြစ်သော စိတ်သည် စုတိစိတ် မည်၏။ ယင်းပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိ၏အကြား၌ ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်သောအချိန်ဝယ် ဘဝ၌ စိတ်အစဉ်မပြတ်စဲရေးအတွက် ဘဝ၏ အကြောင်းတရားအဖြစ် ဖြစ်ပေါ်နေသော စိတ်သည် ဘဝင်စိတ်မည်၏။ ဒွါရ အာရုံတိုက်ဆိုင်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်အစဉ်တို့ကား ဝီထိစိတ်တို့ဖြစ်ကြ၏။ စက္ခုဒွါရဝီထိ သောတဒွါရဝီထိ ဃာနဒွါရဝီထိ ဇိဝှါဒွါရဝီထိ ကာယဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဝီထိစိတ်အမျိုးအစား (၆) မျိုးရှိ၏။ ယင်းဝီထိစိတ်တို့သည်လည်း (အတိမဟန္တာရုံ ဝိဘူတာရုံ ဖြစ်က) ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၊ စက္ခုဝိညာဏ် (ပဥ္စဝိညာဏ်) ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော (၇) ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂) ကြိမ်၊ ဘဝင်----၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇော (၇) ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂)ကြိမ်၊ ဟူသော စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာရှိကြ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၁၄။)

ယင်းဝီထိစိတ် ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် စိတ် + စေတသိက် (၈)လုံးရှိ၍ ဇောကဲ့သို့သော အချို့သော စိတ္တက္ခဏတို့၌ စိတ် + စေတသိက် (၃၄) လုံးအထိ ရံခါ ရှိတတ်ပေ၏။ ယင်းစိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်လျက် ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော စိတ်နှင့်စေတသိက် = နာမ်တရားတို့ကို နာမ်ကလာပ်တစ်ခုဟုခေါ်ဆို၏။ ယင်းနာမ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို ဤကား ဖဿ ဤကား ဝေဒနာ ဤကားသညာ ဤကား

စေတနာ ဤကား ဝိညာဏ်စသည်ဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်ပါမှ သိမ်းဆည်းနိုင်ပါမှ နာမ်တရားတို့ကို သိသည်မည်ပေသည်။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်သည်မည် ပေသည်။ နာမ်တရားတို့ကို ယင်းကဲ့သို့ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ရေးအတွက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ရေးအတွက် ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင် ရေးအတွက် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်ရေး အတွက် လိုအပ်သော အကူအညီကြီးယာကားအထက်ပါသမာဓိသုတ္တန်များတွင် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း သမ္မာသမာဓိပင် ဖြစ်ပေသည်။

သမထသည် သာသနာတွင်းတရားမဟုတ် ဟူသောစွဲချက်

ယေ တေ အသဒ္ဓိ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမာဓိသာရကာ သမာဓိသာမညာ တေသံ တံ သမာဓိံ အပ္ပဋိလဘတံ ဧဝံ ဟောတိ "နော စဿု မယံ ပရိဟာယာမာ"တိ ။ (သံ - ၂ - ၁၀၂ ။)

သမာဓိသာရကာ သမာဓိသာမညာတိ သမာဓိံ ယေဝ သာရဉ္စ သာမညဉ္စမညန္တိ မယှံ ပန သာသနေ န ဧတံ သာရံ၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလာနိ သာရံ။ သော တံ့ သမာဓိတော ပရိဟာယန္တော ကဿာ စိန္တေသိ "သာသနတော ပရိဟာယာမိ"တိ။ (သံ - ဋ - ၂ - ၂၇၉ ။)

ချစ်သား အသဒ္ဓိ အကြင်သမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်ကား သမာဓိကိုပင် အနှစ်သာရ သမာဓိကိုပင် ရဟန်းအဖြစ်ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ ထိုသမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ မရကြကုန်သော ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၏သန္တာန်၌ "ငါတို့သည် သာသနာတော်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ ရှိကြပါကုန်၏လော"ဟု ဤသို့သော စိတ်အကြံအစည် သည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။(သံ - ၂ - ၁၀၂ ။)

သမာဓိကိုပင် အနှစ်သာရ သမာဓိကိုပင် ရဟန်းအဖြစ်ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင် ကြကုန်၏- ဟူသည်- သမာဓိကိုပင်လျှင် အနှစ်သာရဟုလည်းကောင်း ရဟန်းအဖြစ်ဟု လည်းကောင်း အောက်မေ့မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သို့သော် ငါဘုရားရှင်၏သာသနာတော် တွင်း၌ကား ဤသမာဓိသည် အနှစ်သာရမဟုတ်ပါ၊ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တို့သည်သာလျှင် အနှစ်သာရဖြစ်ပေ၏၊ သမာဓိမှ လျှောကျသွားသော ထိုသင်သည် အဘယ်ကြောင့် "ငါသည် သာသနာတော်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ ရှိပါ၏လော"ဟု ကြံစည်နေရပါသနည်း- ဟု ဆိုလို၏။ (သံ - ဋ - ၂ - ၂၇၉ ။)

အရှင်အဿဇိကား ကာယသင်္ခါရအမည်ရသော အဿာသ ပဿာသတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် (အာနာပါန) စတုတ္ထဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာ

သို့ ကူးနေကျဖြစ်၏။ သို့သော် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့လာသောအခါ ထိုစတုတ္ထစျာန်ကို ဘစ်ဖန်ပြန်၍ ဝင်စားမရ ဖြစ်နေ၏။ ဝိပဿနာသို့ မကူးနိုင်ဖြစ်နေ၏။ ထိုအခါတွင် သံဃာတော်များ၏ လျှောက်ထားချက်အရ ဘုရားရှင် ကြွလာတော်မူကာ အထက်ပါ စကားများ အပါအဝင် အဿဇိသုတ္တန်တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပေးတော်မူလေသည်။ တေပရိဝဋ္ဋမဓမ္မဒေသနာတော်၏အဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်သွားတော်မူလေသည်။ (သံ-၄-၂-၂၈၉-ကြည့်။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော်နှင့်အဋ္ဌကထာတို့ကို ကိုးကား၍ သမာဓိ • သမထသည် သာသနာတော်၏အနှစ်သာရမဟုတ်၊ ဝိပဿနာသည်သာလျှင် သာသနာတော်၏ အနှစ်သာရဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် သမာဓိကို ထူထောင်ဖို့ မလိုဟု အဆိုရှိကြ၏။

ဤကျမ်းကလည်း သမာဓိ • သမထကို သာသနာတော်၏အနှစ်သာရဟုမဆိုပါ။ ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တို့ကိုသာလျှင် သာသနာတော်၏အနှစ်သာရဟု ဆိုပါ၏။ သို့သော်- ဝိပဿနာဟူသည်----

အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ- ၁-၁၇၅။) ဟူသော အထက်ပါ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၏ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အညီ ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တည်း ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းပရမတ်တရားဟူသော ပရမတ်အစစ်ဖြစ်ကြသော သင်္ခါရဓမ္မတိကို------

၁။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သည့်သဘော ပျက်ပျက်နေသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း

၂။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်၊ အပျက်ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်းအနှိပ်စက်ခံနေမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း

၃။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ မပျက်စီးဘဲ အကြိတ်အခဲ အခိုင်အမာအနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမရှိမှုသဘော ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အတ္တမဟုတ်သည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း

ဤသို့ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်သည့်အပိုင်းကိုသာလျှင် ဝိပဿနာဟုခေါ်၏။ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်၏အရှုခံအာရုံဖြစ်သော တရားတို့မှာ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော ပရမတ်သင်္ခါရတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမာဓိကို မထူထောင်ဘဲ တရားဘာဝနာကို ပွားများဖူးကောင်း ပွားများဖူးပေမည်။ ထိုကဲ့သို့ ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ပရမတ်ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက်လျက် သိမသိကို မိမိကိုယ်ကို မိမိမေးကြည့်ပါ။ အကယ်၍မသိပါ၊ အဖြေထွက်ခဲ့လျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက် သိမြင်ရေးအတွက် သမာဓိထူထောင်ရမည်ဟူသော ဘုရားရှင်၏တရားစကားတော်ကို ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်သင့်လှပေသည်၊ အကြောင်းမူ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကား သမာဓိရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည်သာလျှင် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖေါက်သိမြင်နိုင်သော ကြောင့်တည်း။

တစ်ဖန် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်ဖြာသော သမာဓိ သမထသည် သာသနာတွင်းတရားမဟုတ်၊ သာသနာပတရားသာဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ တရားသည်သာလျှင် သာသနာတွင်းတရားဖြစ်သည်ဟုလည်း အဆိုရှိပြန်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် မဂ္ဂင်(၈) ပါး အကျင့်မြတ်တရားသည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း သာသနာတွင်းတရားဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း လက်ခံနိုင်ခဲ့ပါလျှင် မဂ္ဂင်(၈) ပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော မဂ္ဂင်(၈)ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိ ကိုလည်း အဘယ်အကြောင်းကြောင့် သာသနာတွင်းတရားပါဟု လက်မခံနိုင်ပါသနည်း။ မဂ္ဂင်(၈)ပါးကို သာသနာတွင်းတရားအဖြစ် လက်ခံနိုင်ပါလျှင် သမ္မာသမာဓိကိုလည်း သာသနာတွင်းတရားအဖြစ် လက်ခံသင့် လက်ခံထိုက်ပေသည်။

သမ္မာသမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။

က။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ခ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ဂ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ သတော စ သမ္ပဇာနော၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ "ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ" တိ၊ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ဃ။ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနံဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။ (မ - ၁ - ၈၉ ။)

ရဟန်းတို့. . . . သမ္မာသမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း . . . .

က။ ရဟန်းတို့ . . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်သည်ဖြစ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သော ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်၍လာသည့် ပီတိသုခရှိသော ပထမဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ခ။ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားခြင်းကြောင့် မိမိ၏ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ စိတ်ကိုကြည်လင်စေတတ်သော သမာဓိကို တိုးပွါးစေတတ်သော ဝိတက်လည်း မရှိသော ဝိစာရလည်းမရှိသော သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သည့် ပီတိသုခရှိသော ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ဂ။ ပီတိ၏လည်း ကင်းချုပ်၍သွားခြင်းကြောင့် (အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ် ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံကို) အညီအမျှ လျစ်လျူရှုလျက် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင် လျက်နေ၏။ သုခကိုလည်း နာမကာယဖြင့် ခံစား၏။ အကြင်တတိယဈာန်ကြောင့် ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသူကို သမထအာရုံနိမိတ်ကို "အညီအမျှ လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူ"ဟု အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည် ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏။ ထိုတတိယဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ဃ။ သုခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့် ရှေးမဆွ ကပင် သောမနဿ ဒေါမနဿတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်း မရှိသော (တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဟူသော) ဥပေက္ခာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍ လာသော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ရဟန်းတို့. . . ဤသမာဓိကို မှန်စွာတည်ကြည်ခြင်း သမ္မာသမာဓိဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (မ-၁-၈၉။)

အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော ကာမာဝစရဥပစာရသမာဓိ ရူပါဝစရ သမာဓိ အရူပါဝစရသမာဓိဟု သမာဓိသုံးမျိုးရှိရာ အလယ်ဖြစ်သော ရူပါဝစရ သမာဓိကို သမ္မာသမာဓိဟု ဟောတော်မူလိုက်သဖြင့် အစဖြစ်သော ကာမာဝစရ ဥပစာရသမာဓိနှင့် အဆုံးဖြစ်သော အရူပါဝစရသမာဓိတို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံး၍ယူရသော မဇ္ဈေဒီပကနည်းတည်း။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမာဓိကို မထူထောင်ဘဲ တရားဘာဝနာကို ပွားများဖူးကောင်း ပွားများဖူးပေမည်။ ထိုကဲ့သို့ ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ပရမတ်ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ထွင်းဖောက်လျက် သိမသိကို မိမိကိုယ်ကို မိမိမေးကြည့်ပါ။ အကယ်၍မသိပါ အဖြေထွက်ခဲ့လျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖောက် သိမြင်ရေးအတွက် သမာဓိထူထောင်ရမည်ဟူသော ဘုရားရှင်၏တရားစကားတော်ကို ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်သင့်လှပေသည်။ အကြောင်းမူ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကား သမာဓိရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည်သာလျှင် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖောက်သိမြင်နိုင်သော ကြောင့်တည်း။

တစ်ဖန် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်ဖြာသော သမာဓိ သမထသည် သာသနာတွင်းတရားမဟုတ်၊ သာသနာပတရားသာဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ တရားသည်သာလျှင် သာသနာတွင်းတရားဖြစ်သည်ဟုလည်း အဆိုရှိပြန်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် မဂ္ဂင်(၈) ပါး အကျင့်မြတ်တရားသည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း သာသနာတွင်းတရားဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း လက်ခံနိုင်ခဲ့ပါလျှင် မဂ္ဂင်(၈) ပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော မဂ္ဂင်(၈)ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိ ကိုလည်း အဘယ်အကြောင်းကြောင့် သာသနာတွင်းတရားပါဟု လက်မခံနိုင်ပါသနည်း။ မဂ္ဂင်(၈)ပါးကို သာသနာတွင်းတရားအဖြစ် လက်ခံနိုင်ပါလျှင် သမ္မာသမာဓိကိုလည်း သာသနာတွင်းတရားအဖြစ် လက်ခံသင့် လက်ခံထိုက်ပေသည်။

သမ္မာသမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။

က။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ခ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ဂ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ သတော စ သမ္ပဇာနော၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ “ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ” တိ၊ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ဃ။ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒေါမနဿာနံ
အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနံဥပသမ္ပဇ္ဇ
ဝိဟာရတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။ (မ - ၁ - ၈၉ ။)

ရဟန်းတို့. . . . သမ္မာသမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း . . . .

က။ ရဟန်းတို့ . . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်သည်ဖြစ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သော ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်၍လာသည့် ပီတိသုခရှိသော ပထမဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ခ။ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားခြင်းကြောင့် မိမိ၏ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ စိတ်ကိုကြည်လင်စေတတ်သော သမာဓိကို တိုးပွါးစေတတ်သော ဝိတက်လည်း မရှိသော ဝိစာရလည်းမရှိသော သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သည့် ပီတိသုခရှိသော ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ဂ။ ပီတိ၏လည်း ကင်းချုပ်၍သွားခြင်းကြောင့် (အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံကို) အညီအမျှ လျစ်လျူရှုလျက် သတိရှိလျက် ဆင်ခြင်လျက်နေ၏။ သုခကိုလည်း နာမကာယဖြင့် ခံစား၏။ အကြင်တတိယဈာန်ကြောင့် ထိုတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသူကို သမထအာရုံနိမိတ်ကို "အညီအမျှ လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူ"ဟု အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည် ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏။ ထိုတတိယဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ဃ။ သုခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့် ရှေးမဆွကပင် သောမနဿ ဒေါမနဿတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်း မရှိသော (တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဟူသော) ဥပေက္ခာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍ လာသော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ရဟန်းတို့. . . ဤသမာဓိကို မှန်စွာတည်ကြည်ခြင်း သမ္မာသမာဓိဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (မ-၁-၈၉။)

အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော ကာမာဝစရဉပစာရသမာဓိ ရူပါဝစရ သမာဓိ အရူပါဝစရသမာဓိဟု သမာဓိသုံးမျိုးရှိရာ အလယ်ဖြစ်သော ရူပါဝစရ သမာဓိကို သမ္မာသမာဓိဟု ဟောတော်မူလိုက်သဖြင့် အစဖြစ်သော ကာမာဝစရ ဉပစာရသမာဓိနှင့် အဆုံးဖြစ်သော အရူပါဝစရသမာဓိတို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံး၍ယူရသော မဇ္ဈေဒီပကနည်းတည်း။

ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထား၏--

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နာမ သဉပစာရာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၂။)

ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွသော သမာပတ်(၈)ပါးတို့သည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၂။)

ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွသော ယင်းသမာပတ်(၈) ပါးတို့သည်ကား မဂ္ဂင် (၈)ပါးတွင် သမ္မာသမာဓိအမည်ရ၍ ဝိသုဒ္ဓိ(၇) ပါး ကျင့်စဉ်တွင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်က သမာဓိကို ထူထောင်လျှင် သင့်တန်စေ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား သမာဓိကို မထူထောင်ဘဲ ဝိပဿနာသို့ တိုက်ရိုက်သွားသည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးရန်ရှိ၏။

အဖြေ . . . . သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း သဒိသူပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိအမည်ရသော သမာဓိကို ထူထောင်သည်သာဟု ဖြေဆိုလေ။ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းက စ၍အားထုတ်ရသည်ကို သိလိုပါက အောက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာစကားကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကော ပန အယ မေဝ ဝါ သမထယာနိကော စတုဓါတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓါတုပရိဂ္ဂဟမုခါနံ အညတရ မုခဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ ဝိတ္ထာရတော ဝါ စတဿော ဓါတုယော ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂- ၂၂၂။)

သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ကူးရာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးတို့တွင် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ဖြစ်စေ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ ဖြစ်စေ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးနိုင်၏။ ထိုတွင် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးလိုပါက ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့် ဈာနသမ္ပယုတ်တရားတို့ကစ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် ထို့နောင် ယင်းနာမ် တရားတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းရန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (၂-၂၂၂) တွင် ညွှန်ကြားထား၏။ သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် အကယ်၍ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးလိုပါက သုဒ္ဓဝိပဿနာ ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ ဓါတ်ကြီး(၄)ပါးက စတင်၍ သိမ်းဆည်းရန်--- ဤသို့ ညွှန်ကြားထား၏---

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစတင်၍

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးလိုသော ဤသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း သမထပိုင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀)တို့တွင် စတုဓါတုဝဝတ္ထာန်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့ကုန်သော ထိုထိုဓါတ်ကြီး(၄)ပါးကို သိမ်းဆည်းကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်းတို့တွင် တစ်နည်း နည်း၏အစွမ်းဖြင့် အကျဉ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အကျယ်အားဖြင့်သော် လည်းကောင်း ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို စတင်သိမ်းဆည်းရ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ -၂ -၂၂၂ ။)

အကြောင်းပြချက်

သမာဓိကို ထူထောင်ရာ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀) ရှိ၏။ ထိုတွင် စတုဓါတုဝဝတ္ထာန်အမည်ရသော ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း ပါဝင်၏။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်း သည် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာဈာန်သမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးသော သမာဓိတို့တွင် ဥပစာရ သမာဓိကို ရွက်ဆောင်နိုင်သော ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်ကြောင်းကို (ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၁၀၇။ ၃၄၇။) တို့၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။

ဥပစာရသမာဓိတိ စ ရုဠ္ဟီဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အပ္ပနံ ဟိ ဥပေစ္စ စာရီ သမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာ စေတ္ထ နတ္ထိ၊ တာဒိသဿ ပန သမာဓိဿ သမာနလက္ခဏတာယ ဧဝံ ဝုတ္တံ ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ အပ္ပနာ နဟောတီတိ၊ တတ္ထ ကာရဏမာဟ "သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ"တိ။ (မဟာဋီ - ၁ - ၄၃၆။)

ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်လမ်းမှ အားထုတ်လာရာ သမာဓိကိုထူထောင်လာရာ ဥပစာရသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ထိုတွင် ဥပစာရသမာဓိဟူသည် တကယ့် ဥပစာရသမာဓိအစစ်မဟုတ်ပေ။ အတင်ရုဠ္ဟီ၏ အစွမ်းဖြင့် ဥပစာရသမာဓိဟု တင်စား၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟု သိရှိပါလေ။ မှန်ပေသည် အပ္ပနာဈာန်သို့ ကပ်၍ဖြစ်လေ့ရှိသော သမာဓိကိုသာလျှင် ဥပစာရသမာဓိဟု ခေါ်ဆို နိုင်၏။ ဤဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌လည်း အပ္ပနာဈာန်ကားမရှိဖြစ်ခဲ့၏။ သို့သော်အပ္ပနာဈာန်သို့ ကပ်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော ထို့ကဲ့သို့သော ဥပစာရသမာဓိအစစ်နှင့် တူညီသောသမာဓိ လက္ခဏာရှိသောကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ ဥပစာရသမာဓိဟု ဤသို့ မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဤဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်း၌ အပ္ပနာဈာန်သမာဓိသည် မရှိနိုင်ပါသနည်းဟူမူ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီး(၄) ပါးတို့ ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာတည်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝလျှင် အာရုံရှိသော ကြောင့် ထိုပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့၏နက်နဲသော သဘောရှိရကား အပ္ပနာဈာန်သမာဓိသို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ဘဲ ဥပစာရသမာဓိသို့သာ ဆိုက်ရောက်နိုင်သည် ဟူ၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၃၄၇ ။ ။ မဟာဋီ - ၁ - ၄၃၆)

ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူ၍ သမာဓိကို ထူထောင်လာရာ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝလက္ခဏာကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူနိုင်သော အဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်လာ၏။ ယင်းသို့ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝလက္ခဏာကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ ယင်းဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသောသမာဓိကား အထွတ်အထိပ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ကါမာဝစရဥပစာရသမာဓိ တစ်မျိုးဖြစ်၏။ အပ္ပနာစျာန်နားသို့ ကပ်၍ တည်နေသော သမာဓိကိုသာလျှင်မုချအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိဟု ဆိုရ၏။ ဤ၌ကား ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသောဓါတ်ကြီး (၄) ပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝကို အာရုံယူ၍ ဆက်လက် သမာဓိကိုထူထောင်သော်လည်း ယင်း ဓါတ်ကြီး (၄) ပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပရမတ္ထ ဓမ္မသဘာဝလက္ခဏာတို့ကား နက်နဲသည့် အတွက်ကြောင့် အပ္ပနာစျာန်သို့ကား မဆိုက်နိုင်ဖြစ်ခဲ့၏။ ဤဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်း၌ အပ္ပနာစျာန်ကား မရှိဖြစ်ခဲ့၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့မှာ တစ်နည်းရုပ်ကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့မှာအလွန်တိုတောင်းသော သက်တမ်းရှိကြ၏။ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် အချိန်ကာလကို ကုဋေ (၅၀၀၀) ကျော်ခန့်ပုံလျှင် တစ်ပုံလောက်သာ သက်တမ်းရှိကြ၏။ ထိုမျှသက်တမ်းတိုတောင်းလှသော ရုပ်တရား တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံယူနေရသဖြင့် အလွန်နက်နဲ၍ ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းရပ် ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် အပ္ပနာစျာန်နားသို့ ကပ်၍ဖြစ်လေ့ရှိသော တကယ့်ဥပစာရသမာဓိ အစစ်နှင့်ကား သမာဓိဒီဂရီ စံချိန်ချင်း တူညီလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ ဤစတုဓါတုဝဝတ္ထာန် သမာဓိကိုလည်း ဥပစာရသမာဓိဟု အဋ္ဌကထာက ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။ သုဒ္ဓဝိပဿနာ ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား သမထစျာန်ကို အခြေမခံဘဲ ဝိပဿနာသို့ သို့မဟုတ် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ တိုက်ရိုက်သွားလိုပါက ဤကဲ့သို့သော ဥပစာရသမာဓိကိုကား ထူထောင်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤစတုဓါတုဝဝတ္ထာန်အမည်ရသော ဤကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဥပစာရသမာဓိကို ရွက်ဆောင်ပေးနိုင်သဖြင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀) တွင်လည်း ပါဝင်၏။ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိလာသော ယင်းစတုဓါတုဝဝတ္ထာန်ဥပစာရသမာဓိသည် သို့မဟုတ် ယင်းသမာဓိ နှင့် ယှဉ်သောဉာဏ်သည် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသောဓါတ်ကြီး(၄)ပါး တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝလက္ခဏာကိုလည်း အာရုံယူနိုင်သဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်း

သို့လည်း သက်ဝင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမထဝိပဿနာ နှစ်ဘက်ရ ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုဖြစ်ပေသည်။

တစ်ဖန်သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ သို့မဟုတ် ဝိပဿနာသို့ တိုက်ရိုက်သွားလိုသောအခါ အဘယ်ကြောင့် ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းက စတင်၍ အားသစ်ရပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ဖြစ်၏

ဒုဝိဓဉှိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စအရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ။

ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေနဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတုဓါတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသိ။(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀။)

ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေတိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော၊ သော စ ပဉ္စမံ ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော ပရံ သေသဓမ္မေပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (မ-ဋီ-၁-၃၆၉။)

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀)ရှိ၏။ သမာဓိပိုင်းဖြစ်၏။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ၌ကား ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးသာရှိ၏။ ရူပပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်ကိုသိမ်းဆည်းခြင်း အရူပပရိဂ္ဂဟ = နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း ဟူသည်မှာလည်း ယင်းရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် ဆို၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဘုရားရှင်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူသောအခါ အကျဉ်းနှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း အကျယ်နှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း စတုဓါတုဝဝတ္ထာန်အမည်ရသော ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်၏။ (မ- ဋ္ဌ - ၁ -၂၈၀။)

ထိုတွင် ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ ဝိပဿနာကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား အလိုရှိအပ်ပေ၏။ နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ ဝိပဿနာကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ထိုသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ရှေးဦးစွာဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ထိုနောင်ဝယ် ကြွင်းကျန်သော နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းရ၏။ (မ - ဋီ - ၁ - ၃၆၉ ။)

သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား သမာဓိစွမ်းအင် ပြည့်ဝစုံညီနေသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမာဓိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ရကား ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ = ဝိပဿနာသို့ ကူးသောအခါ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ကစ၍သော်လည်းကောင်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍သော်လည်းကောင်း မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ အားသစ်နိုင်၏။ သို့သော် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ = ဝိပဿနာသို့ကူးသောအခါ ယေဘုယျအားဖြင့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ အားသစ်ရ၏။ အနည်းငယ် အပွကအားဖြင့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းက စ၍လည်းအားသစ်လိုက အားသစ်နိုင်၏။ သို့သော် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ရေး အတွက်ကား အခက်အခဲများစွာ ရှိကောင်းရှိနိုင် ပေသည်။ သို့အတွက် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာက ယေဘုယျစည်းကမ်းသို့ လိုက်၍ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား ရုပ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ သိမ်းဆည်းရန် ညွှန်ကြားထား တော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ -၂ - ၂၂၂ ။)

တစ်ဖန် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုကွက်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်း နည်း ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းဟု နှစ်နည်းသာလျှင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်းကား မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်(ဒီ-၂-၂၃၄။ မ-၁-၇၃။) ၌ လာရှိ၏။ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းကား မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန်-(မ-၁-၂၄၂- ၂၄၉။) မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်(မ-၂-၈၃-၈၉။) အဘိဓမ္မာ ဓါတုဝိဘင်း ပါဠိတော် (အဘိ-၂-၈၄-၈၉။)တို့၌ လာရှိ၏။ ဓါတုဝိဘင်္ဂသုတ္တန် (မ-၃-၂၈၁-၂၉၀) ၌လည်း မကျဉ်းမကျယ်လာရှိ၏။ ယင်းနည်းကား အကျယ်နည်း၌ပင် အကျုံးဝင်၏။

ဤသို့လျှင် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုကွက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်း ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းဟု နှစ်နည်းသာလာရှိသဖြင့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ အားသစ်သောအခါ၌လည်း ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်း ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်း ဟူသော နည်းနှစ်မျိုးတို့တွင် နှစ်ခြိုက်ရာ နည်းလမ်းကစ၍ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကလည်း ထပ်ဆင့်ညွှန်ကြားထားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ လာရှိသည့်အတိုင်း ညွှန်ကြားထားသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းသည် သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော် ကောင်းအတွက် စိတ်အချရဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးကျင့်စဉ်ဖြစ်သည်။ မလွဲချော်နိုင်သော ကျင့်စဉ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

သီလမဂ္ဂင်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမာဓိမဂ္ဂင် သုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံအောင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်အောင် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀) တို့တွင် မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် သမာဓိကို စတင်ထူထောင်ပါ။ ဤကျမ်းတွင်ကား အာနာပါနဿတိသမာဓိနှင့် ပြည့်စုံအောင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကစ၍ သမာဓိထူ ထောင်ပုံကို ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း

အာနာပါနချီးမွမ်းခန်း

အယမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝိတော ဗဟုလီကတော သန္တော စေဝ ပဏီတော စ အသေစနကော စ သု ခေါ စ ဝိဟာရော၊ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ စ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ ဌာနသော အန္တရဓါပေတိ ဝူပသမေတိ ။ (သံ - ၃ - ၂၇၉ ။ ဝိ - ၁ - ၈၈ ။)

ရဟန်းတို့ . . . . ဤအာနာပါနဿတိသမာဓိသည်လည်း ပွားများအပ်သည်ရှိသော် ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိသော် ငြိမ်လည်းငြိမ်သက်၏၊ မွန်လည်းမွန်မြတ်၏။ သွန်းလောင်းထည့်စွက်အပ်သော ပရိကမ္မစသော အကြောင်းတစ်ပါးလည်းမရှိ၊ ကာယိကသုခစေတသိကသုခကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရကြောင်း တရားလည်းဖြစ်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော ဈာန်ဖြင့်မပယ်ခွါအပ်သေးကုန်သော ယုတ်မာကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း တစ်ခဏချင်းအားဖြင့် ကွယ်ပျောက်ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်၏။ (သံ -၃ -၂၇၉။ ဝိ -၁-၈၈။)

အာနာပါန ပြည်တည်စခန်း

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ သုညာဂါရဂတော ဝါ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓါယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ သော သတောဝ အဿသတိ သတောဝ ပဿသတိ ။ (မ - ၁ - ၇၀ ။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရရဟန်းသည် တောသို့ သွားရောက်၍ဖြစ်စေ သစ်ပင်ရင်းသို့ သွားရောက်၍ဖြစ်စေ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်သို့ သွားရောက်၍ဖြစ်စေ တင်ပလ္လင်ခွေပြီးလျှင် အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာထား၍ သတိကို ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတည်းဟူသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေးရှုဖြစ်စေလျက်ထိုင်၏။ ထိုရဟန်းသည် သတိရှိလျက်သာလျှင် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ အသက်ရှူ သွင်း၏။ သတိရှိလျက်သာလျှင် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏-အသက်ရှူထုတ်၏။(မ-၁- ၇၀။)

ဤအရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၌ သတိမြဲအောင် ကျင့်ရန် ဘုရားရှင်သည် စတုက္ကလေးခုတို့ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (သံ-၃-၂၈၀။ ဝိ-၁-၈၈။) ဝင်သက်လေ၌ စတုက္ကလေးခု၊ ထွက်သက်လေ၌ စတုက္ကလေးခုဖြစ်သဖြင့် နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ဝင်သက်လေ၌(၁၆) မျိုးသောအခြင်းအရာ ထွက်သက်လေ၌ (၁၆)မျိုးသောအခြင်းအရာ အာ လုံး(၃၂) မျိုးသော အခြင်းအရာတို့၌ သတိမြဲအောင် ကျင့်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသွားသောအခါ အာနာပါနစျာန်နာမ်တရားတို့နှင့်တကွ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရအမည်ရသော (၃၁)ဘုံအတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်သောအခါ ယင်း(၃၂) မျိုးသော အခြင်းအရာတို့သည်လည်း တဖြည်းဖြည်း ပြီးစီးပြည့်စုံလာမည်ဖြစ်ပေသည်။ ဤအပိုင်းဟွင်ကား ပထမစတုက္ကကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

သတိပြုရန်

ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၂၇၁ ။)

ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ထိထိသွားရာ ထိမှုထင်ရှားရာအရပ်၌သာလျှင် သတိကိုတည်စေ၍ သတိကိုထား၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌သာလျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၂၇၁ ။)

ရှောင်ရန်

အထာနေန တံ နိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏတော မနသိကာတဗ္ဗံ၊ န လက္ခဏတော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၂၇၈ ။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု နိမိတ်သုံးမျိုးရှိ၏။

၁။**ပရိကမ္မနိမိတ်**. . . . ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေသည်လည်း ပရိကမ္မနိမိတ်မည်၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပထမစတုက္က၌ ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း အစဉ်အတိုင်းကျင့်သဖြင့် သမာဓိအားကောင်းလာ သောအခါ ဘာဝနာ၏စွမ်းဟုန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မီးခိုးရောင်ကဲ့သို့ ညစ်ထပ်ထပ်ရှိသော အာနာပါနနိမိတ်သည်လည်း ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။

၂။ **ဥဂ္ဂဟနိမိတ်**. . . ဘာဝနာစွမ်းဟုန်ကြောင့်ပင်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝါဂွမ်းစိုင်

ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူဖွေးနေသော အာနာပါနနိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မည်၏။ (ယေဘုယျ ဟုမှတ်ပါ ။ အခြားအရောင်များလည်း ပေါ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။)

၃။ **ပဋိဘာဂနိမိတ်** . . . . ဘာဝနာစွမ်းဟုန်ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေါ်လာသော သောက်ရှူးကြယ်ကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနနိမိတ်သည် ပဋိဘာဂနိမိတ် မည်၏။

၁။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ၌ မီးခိုးရောင်ကဲ့သို့ ညစ်ထပ်ထပ်ရှိသော ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဖြူဆွတ်နေသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ယင်းနိမိတ်ကို အရောင်အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းပါနှင့် ယင်းနိမိတ်တို့၏အရောင်ကို နှလုံးမသွင်း ပါနှင့်။ နှလုံးသွင်းခဲ့သော် အရောင်ကသိုဏ်းဘက်သို့ ကူးသွားမည်၊ သို့သော် တကယ့်အရောင်ကသိုဏ်းလည်း မဖြစ်နိုင်။ အရောင်ကသိုဏ်းပြုလုပ်နိုင်သော အာရုံနိမိတ်တို့တွင် ယင်းအာနာပါနနိမိတ် မပါဝင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

၂။ မာ-ကြမ်း-လေး-ပျော့-ချော-ပေါ့ ဟူသော ပထဝီဓါတ်၏သဘာဝ လက္ခဏာ။ ယိုစီး ဖွဲ့စည်းဟူသော အာပေါဓါတ်၏သဘာဝလက္ခဏာ။ ပူ အေး ဟူသော တေဇောဓါတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာ။ ထောက်ကန်မှုဟူသော ဝါယောဓါတ်၏သဘာဝ လက္ခဏာဟု ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာများ ရှိကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအပါအဝင် ဖြစ်သော ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော ယင်းနိမိတ်အားလုံးကို သဘာဝလက္ခဏာအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့် =ယင်းအာနာပါနနိမိတ်အားလုံး၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်သွားမည်၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမဖြစ်တော့ပေ။ သို့သော် ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာလည်း အာနာပါနတစ်ခုတည်း၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီးလေးပါးမျှလောက်ကိုသာ ရှုရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်း၌ကား တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံငုံ၍ ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုရ၏။ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်း၌ကား (၄၂) ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ကောဋ္ဌာသတစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ ခြုံငုံ၍ ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုရ၏။

၃။ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာဟူသော လက္ခဏာသုံးပါးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် အများဆိုင် သာမညလက္ခဏာ မည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပကတိ

သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အဝင်အပါဖြစ်သော ယင်းအာနာပါနနိမိတ်အားလုံးကို သာမညလက္ခဏာအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့် = အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ မရှုပွားမသုံးသပ်ပါနှင့်။ အကြောင်းမူ- ဝိပဿနာဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော ပရမတ်သင်္ခါရတရားတို့ကိုသာလျှင် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ရသော လုပ်ငန်းခွင်ဖြစ်၏။ ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အဝင်အပါ ယင်းအာနာပါန နိမိတ်အားလုံးတို့သည်ကား သမူဟပညတ် သဏ္ဌာနပညတ်စသော ပညတ်မစင်သေးသည့် ပညတ်အတုံးအခဲတို့သာ ဖြစ်ကြသေး၏။ ပညတ်တရားတို့မည်သည်မှာ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ မဟုတ်ဖြစ်ကြ၏။ ထိုကြောင့် ယင်းနိမိတ်တို့၌ သာမညလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။

ထိုကြောင့် ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အာရုံပြု၍ "ဝင်လေ ဖြစ်-ပျက် အနိစ္စ၊ ထွက်လေ-ဖြစ်-ပျက် အနိစ္စ" ဟုရှုနေသော သူတို့ကား ဘုရားဟောဒေသနာတော်ကို ဣန္ဒြေရရ ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိဖြင့် ကျောခိုင်း၍ ထိုင်နေသူတို့သာ ဖြစ်ကြပေသည်။

အဿာသပဿာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၃၄၆ ။)
စိတ္တဇေ အဿာသပဿာသ ကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇဋ္ဌမကဋ္ဌေဝ
သဒ္ဒေါ စာတိ နဝ ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းကို အောင်မြင်စွာ ရှုပွါးနိုင်သောအခါ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော အဿာသပဿာသ ကောဋ္ဌာသ၌ ဓါတ်ကြီးလေးပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ သမာဓိစွမ်းအင်ပြည့်ဝလာသောအခါ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ် တစ်မှုန် တစ်မှုန်၌- ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ သဒ္ဒ အသက်ရှုသံဟု (၉)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို တွေ့ရှိနိုင်၏၊ ယင်းရုပ်တရားတို့ကား လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုကောင်းသော ရုပ်တရားတို့ဖြစ်ကြ၏ ပရမတ်ရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းနိုင်ဘဲ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမယူနိုင်ဘဲ မသိမမြင်ဘဲ ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အပါအဝင် ယင်းအာနာပါနနိမိတ်အားလုံးကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါက တကယ့်ဝိပဿနာအစစ် မဟုတ်ဟုသာ မှတ်သားပါလေ။

ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်း

ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ထိမှုထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား (တစ်ပေါက်ပေါက်)၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော အရပ်က စောင့်၍ "ဝင်လေ ထွက်လေ"ဟု ရှုကြည့်ပါ။ မမှတ်ဘဲ နေနိုင်ပါက မမှတ်ပါနှင့်၊ ဝင်လေ ထွက်လေအာရုံ၌ သတိမြဲအောင်သာ စိုက်ရှုနေပါ စိုက်ကြည့်နေပါ။ အကယ်၍ မမှတ်ဘဲ မနေနိုင်ပါက "ဝင်လေ ထွက်လေ" ဟုသာ မှတ်နေပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ ထိမှုသက်သက်ကိုလည်း မရှုပါနှင့်၊ ထိမှုထင်ရှားသည့်နေရာ၏ အတွင်းဘက်သို့ ဝင်သွားသောလေ အပြင်ဘက်သို့ထွက်သွားသောလေတို့ကိုလည်း လိုက်မရှုပါနှင့်၊ ထိမှုထင်ရှားရာနေရာက စောင့်၍ "ဝင်လေ-ထွက်လေ"ကိုသာ ရှုပါ။ ထိမှုသက်သက်ကို ရှုခြင်းမှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ဓါတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် နွယ်၏။ ထိသည့်လေကို ရှုခြင်းသည်သာလျှင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်ပေသည်။ ထိနေသည့် ဝင်လေ ထွက်လေကိုသာလျှင် ထိသည့်နေရာကစောင့်၍ သတိကြီးစွာဖြင့် ရှုနေပါ၊ သိမ်းဆည်းနေပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် နာရီဝက် တစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော် ကောင်း၏။ ထိုင်တိုင်း ထိုင်တိုင်း တစ်နာရီခန့် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် အမြဲတမ်းကပ်၍ တည်နေသော် ဒီဃ ရဿ = အရှည်အတိုသို့ ပြောင်းနိုင်ပြီ။

အကယ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ မတည်ခဲ့သော် စိတ်ပျံ့လွင့်မှုများခဲ့သော် အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ ညွှန်ကြားထားသည့်အတိုင်း ရေတွက်သည့်နည်းကို အသုံးပြုပါ။

၁။"ဝင်လေ ထွက်လေ".... တစ်.... (၁)
၂။"ဝင်လေ ထွက်လေ".... နှစ်.....(၂)
၃။"ဝင်လေ ထွက်လေ".... သုံး.....(၃)
၄။"ဝင်လေ ထွက်လေ".... လေး.....(၄)
၅။"ဝင်လေ ထွက်လေ".... ငါး..... (၅)
၆။"ဝင်လေ ထွက်လေ"....ခြောက်.....(၆)
၇။"ဝင်လေ ထွက်လေ" .... ခုနစ်.....(၇)
၈။"ဝင်လေ ထွက်လေ" .... ရှစ်.....(၈)

ဤသို့ ရေတွက်ပါ။ (၁) မှ (၈) အထိ စိတ်ကို အပြင်အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ မထွက်စေဘဲ ဝင်လေ-ထွက်လေ အာရုံ၌သာ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍တည်နေအောင် စိတ်ကို ခပ်တင်းတင်းထား၍ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရေတွက်ရာ၌ (၁) မှ (၅) အထိလည်း ရေတွက်နိုင်၏။ (၁) မှ (၁၀) အထိလည်း ရေတွက်နိုင်၏။ (၅) ထက်မလျော့ပါစေနှင့်။ (၁၀) ထက်လည်း မပိုပါစေနှင့်။ (၅) နှင့် (၁၀)အကြား မိမိနှစ်ခြိုက်သည့်နေရာတွင် ရပ်နိုင်သည်။

ထိုသို့ ရေတွက်ရာ၌ ရေတွက်ခြင်းဂဏနာနည်း၏အစွမ်းဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ တစ်စတစ်စ တဖြည်းဖြည်း ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာလိမ့်မည်။ နာရီဝက်ခန့် တစ်နာရီခန့်ထိုင်တိုင်း ထိုင်တိုင်း ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် ရေတွက်သည့်ဂဏနာနည်းကို လွှတ်လိုက်၍ "ဝင်လေ ထွက်လေ"ဟုပင် ဆက်ရှုကြည့်ပါ။ နာရီဝက်ငြိမ်ပါစေ၊ တစ်နာရီငြိမ်ပါစေ--စသည်ဖြင့်လည်း အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ ထိုင်ကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှုရခဲ့သော် အရှည်အတိုရှုကွက်ကို ပြောင်းရှုနိုင်ပြီ။

အရှည် – အတို

အာနာပါနပဌမစတုက္က ကျင့်စဉ်၌

၁။ ဒီဃ = အရှည်

၂။ ရဿ = အတို

၃။ သဗ္ဗကာယ = ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအားလုံး

၄။ ပဿမ္ဘယ = ငြိမ်းအောင် ကျင့်ခြင်း

ဤသို့ အဆင့်(၄)ဆင့် ရှိပေသည်။ ထိုတွင် အရှည်အတိုကျင့်စဉ်ကို ဘုရားရှင်သည် ဤသို့ ဟောကြား ထားတော်မူခဲ့၏--

၁။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော "ဒီဃံ အဿသာမီ"တိ ပဇာနာတိ။
ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော "ဒီဃံ ပဿသာမီ"တိ ပဇာနာတိ။

၂။ ရဿံ ဝါ အဿသန္တော "ရဿံ အဿသာမီ"တိ ပဇာနာတိ။
ရဿံ ဝါ ပဿသန္တော "ရဿံ ပဿသာမီ"တိ ပဇာနာတိ။
(မ - ၁ - ၇၀ ။)

၁။ ရှည်စွာမူလည်း ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းခဲ့သည်ရှိသော် "ရှည်စွာ ဝင်သက်လေ ကို ရှူသွင်း၏"ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ရှည်စွာမူလည်း ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်ခဲ့သည်ရှိသော် "ရှည်စွာ ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်၏"ဟု ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။

၂။ တိုစွာမူလည်း ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းခဲ့သည်ရှိသော် "တိုစွာ ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်း၏" ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ တိုစွာမူလည်း ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်ခဲ့သည်ရှိသော် "တိုစွာ ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်၏"ဟု ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။ (မ - ၁ - ၇၀ ။)

ယာ ပန တေသံ ဒီဃရဿတာ၊ သာ အဒ္ဓါနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ -၁-၂၆၃။)

အဒ္ဓါနဝသေနာတိ ဒီဃကာလဝသေန။ (မဟာဋီ - ၁ - ၃၂၀ ။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ဖွင့်ဆိုထားသည်နှင့်အညီ အချိန်ကာလခပ်ကြာကြာဖြစ်နေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို "အရှည်"ဟုလည်းကောင်း၊ အချိန်ကာလ ခပ်တိုတိုဖြစ်နေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို "အတို"ဟု လည်းကောင်း သိရှိပါလေ။

ထို "အရှည် အတို"ကိုရှုရာ၌ ဝင်လေ ထွက်လေကို သက်သက်ရှည်အောင် သက်သက်တိုအောင် မကြိုးစားပါနှင့်၊ ပုံမှန်ရှူနေကျ အတိုင်းသာရှုပါ။ သဘာဝအတိုင်း ရှုမြဲတိုင်းသာ ရှုပါ။ သက်သက်ပြုပြင်နေပါက သမာဓိ ပျက်ပြယ်သွားတတ်သည်။

ရှေးဦးစွာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ရေတွက်သည့်နည်းဖြင့် ဖြစ်စေ မရေတွက်ဘဲဖြစ်စေ သတိမြဲအောင် စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။ ထိုသို့ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသောအခါမှ ရှည်လျှင်ရှည်သည့်အတိုင်း သိအောင် ကြိုးစားပါ။ တိုလျှင် တိုသည့်အတိုင်း သိအောင်ကြိုးစားပါ။ "အရှည် အတို"ဟုလည်း မမှတ်ပါနှင့်၊ မမှတ်ဘဲမနေနိုင်ပါက "ဝင်လေ ထွက်လေ"ဟုသာ မှတ်ပါ။ ရှည်မှု တိုမှုကို ကွဲကွဲပြားပြားသိနေလျှင် လုံလောက်ပေပြီ၊ မည်ရွေ့မည်မျှရှည်သည် မည်ရွေ့မည်မျှ တိုသည်ဟုလည်း မဆန်းစစ်ပါနှင့်၊ သမာဓိပျယ်ပြယ်သွားတတ်သည်။

ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ "အရှည် အတို" အာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင်ကြိုးစားပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဝင်လေထွက်လေမှာ တစ်ထိုင်လုံး ရှည်နေလျှင် သို့မဟုတ် တစ်ထိုင်လုံး တိုနေလျှင်လည်း အပြစ် မဖြစ်ပါ။ သို့သော် တစ်ခါ အသက်ရှူမှုနှင့် တစ်ခါ အသက်ရှူမှုတို့မှာ များသောအားဖြင့် တူညီမှု အမြဲတမ်းမရှိနိုင်ပေ။ နှေးချင်လည်း နှေးနေတတ်၏။ မြန်ချင်လည်း မြန်နေတတ်၏။ စိတ်ကို အေးအေးထား၍ ရှုမြဲတိုင်း သဘာဝအတိုင်းသာ ရှုနေပါ။ ထိုအရှည်အတိုအာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ထိုင်တိုင်း ထိုင်တိုင်း ကပ်၍ တည်နေခဲ့သော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ပါ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ

၃။ "သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီ"တိ သိက္ခတိ။
"သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီ"တိ သိက္ခတိ။
(မ - ၁ - ၇၀ ။)

၃။ "ဝင်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့"ဟု ကျင့်၏။ "ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်အံ့"ဟု ကျင့်၏။ (မ - ၁ - ၇၀။)

ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အရှည်အတိုအာရုံ၌ ထိုင်တိုင်းထိုင်တိုင်း ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ရှေးဦးစွာ ဝင်လေ ထွက်လေအာရုံ၌ သတိမြဲအောင် ကြိုးစားပါ။ ထို့နောင် အရှည်အတိုအာရုံ၌ သတိမြဲအောင် ကြိုးစားပါ။ အရှည်အတို အာရုံ၌ သတိမြဲ၍ စည်းစည်းပိုင်ပိုင် သတိကပ်နေသောအခါ ဤ "ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်" ဆက်လက် ကြိုးစားပါ။ ရှည်ရှည်တိုတို တောက်လျှောက်သိအောင် ကြိုးပမ်းပါ။

ထိုသို့ကြိုးပမ်းရာ၌ "ဤကား အစ၊ ဤကား အလယ်၊ ဤကား အဆုံး"ဟု လိုက်မမှတ်ပါနှင့်၊ သမာဓိပျက်ပြယ်သွားတတ်သည်။ မမှတ်ဘဲ မနေနိုင်သော် "ဝင်လေ ထွက်လေ"ဟုသာ မှတ်ပါ။ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်သာ ကြိုးစားပါ။ သိနေပါက လုံလောက်ပေပြီ။

ဤတတိယဆင့်မှ စ၍ ပဇာနာတိ = ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏- ဟု မဟောဘဲ- သိက္ခတိ = ကျင့်၏ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ရည်ရွယ်တော်မူချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးပမ်းလေရာ ကြိုးပမ်းသည့်အတိုင်း အကုန်လုံးကိုလည်း ထင်ထင်ရှားရှား တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် အဆက်မပြတ် ဆက်တိုက်သိနေသောအခါ = ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသောအခါ-

က။ နီဝရဏကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ စိတ်အစဉ်သို့ ဝင်ရောက်မလာအောင် စောင့်စည်းမှုသံဝရတရားကား အဓိသီလသိက္ခာ၊ (သတိသံဝရ-ဝီရိယသံဝရ ဟူ၏။)

ခ။ ထိုအကုန်လုံးသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော သမာဓိကား အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊

ဂ။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေသော ပညာကား အဓိပညာသိက္ခာ။

ဤသိက္ခာ သုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါဟု သိစေလို၍ သိက္ခတိ-သဒ္ဒါဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၆။)

တစ်ဖန်- "အဿသိဿာမိ၊ ပဿသိဿာမိ = ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့-ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်အံ့"ဟု - အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြင့်လည်း ဟောကြားထားတော်မူပြန်၏။ အကြောင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - ဤတတိယဆင့်မှ စ၍-

က။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိတတ်သောဉာဏ်၊

ခ။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုကို ထင်ထင်ရှားရှား သိတတ်သောဉာဏ်။

ဂ။ ပီတိနှင့်တကွသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိတတ်သောဉာဏ်။ ပီတိနှင့်တကွသော ဈာန်နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား ထိုးထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ်။ ပ။ တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား ထိုးထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ်။

ဤသို့စသော တန်ဖိုးရှိသော ဉာဏ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်ပွါးများအားထုတ်ပါဟု သိစေလို၍ ဤမှစ၍ အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြင့် ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူသည်။

(အာနာပါနကျင့်စဉ်စတုက္က လေးခု အပြည့်အစုံကို ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ

၄။ "ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမီ"တိ သိက္ခတိ။
"ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမီ"တိ သိက္ခတိ။
(မ-၁-၇၀။)

၄။ ရုန့်ရင်းသော အဿာသပဿာသကာယသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့ဟု ကျင့်၏။ ရုန့်ရင်းသော အဿာသ ပဿာသ ကာယသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်မလေကို ရှူထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏။ (မ-၁-၇၀။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ထိုင်တိုင်းထိုင်တိုင်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ သတိမြဲအောင် ကြိုးစားပါ။ သတိမြဲလာသောအခါ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အရှည် အတို အနှေး အမြန်ကို သိအောင် ဆက်လက်ကြိုးစားပါ။ ဘာဝနာစိတ်သည် ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အရှည် အတို အာရုံ၌ စည်းစည်း ပိုင်ပိုင်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်လာသောအခါ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ပင်လျှင် ရှည်လျှင်လည်း အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှားသိအောင် တိုလျှင်လည်း အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းပါ။ ထိုသို့ကြိုးပမ်းရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ထိမှုထင်ရှားသည့် နေရာ ကသာ စောင့်၍ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးပမ်းပါ။ ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာမှ အတွင်းဘက်သို့လည်းကောင်း အပြင်ဘက်သို့ လည်းကောင်း ဝင်လေ ထွက်လေကို လိုက်မကြည့်ပါနှင့်။ ထိမှုထင်ရှားရာ တစ်နေရာမှသာ စောင့်ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးပမ်းရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီခန့် ထိုင်တိုင်း ထိုင်တိုင်း ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို သိမ်မွေ့ နူးညံ့စေရမည်၊ ငြိမ်သက်စေရမည်ဟု နှလုံးပိုက်၍ = နှလုံးသွင်း၍ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကိုပင် ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းပါ။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို တမင်သိမ်မွေ့အောင် မပြုလုပ်ပါနှင့်၊ သမာဓိသည် ပျက်ပြယ်သွားတတ် သည်။

"ဩဠာရိကောဠာရိကေ ကာယသင်္ခါရေ ပဿမ္ဘေမီ"တိ အာဘောဂ သမန္နာဟာရ မနသိကာရ ပစ္စဝေက္ခဏာ- (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇။)

ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းကုန်သော ကာယသင်္ခါရအမည်ရသော အဿာသပဿာသ

= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို ငြိမ်းစေအံ့-ဟု-

၁။ ရှေးဦးစွာ ဆင်ခြင်ခြင်း၊ (အာဘောဂ)

၂။ စိတ်ကို အဖန်တလဲလဲ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၊ (သမန္နာဟာရ)

၃။ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ (မနသိကာရ)

၄။ စူးစမ်းခြင်း၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ = ဝီမံသ.)

ဟူသော ဤဦးတည်ချက်ရှိလျှင် လုံလောက်ပေပြီ၊ အာနာပါနကို သက်သက်သိမ်မွေ့အောင် တမင်ပြုပြင်ပေးနေရပါက သမာဓိပျက်ပြားတတ်ရုံသာမက စိတ်လည်း ပင်ပန်း လူလည်း နွမ်းလာတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် အာနာပါနကို သိမ်မွေ့စေရမည် ငြိမ်းစေရမည်ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့်သာ သဘာဝအတိုင်း ရှုမြဲတိုင်းသာ ရှုနေပါ။ ထိုသို့ အားထုတ်ရာ၌ သမာဓိအားကောင်းလာသည်နှင့်အမျှ အာနာပါနလေသည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့လာတတ်၏။ ထိုသိမ်မွေ့သောလေ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်သထက် ငြိမ်ဝပ်အောင် ကပ်သထက် ကပ်နေအောင် စွမ်းအင်ကြီးမားသော သတိဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါ။ ဤအပိုင်း၌ သိမ်မွေ့သော လေကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိနှင့် သိမ်မွေ့သော လေကို ထင်ထင်ရှားရှားသိတတ်သော အလွန်အားကောင်းသော ပညာတို့ကား အထူးလိုအပ်ပေသည်။

ထိုသို့ ကြိုးပမ်းရာ၌ ရံခါ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေမှာ မထင်မရှားဖြစ်နေတတ်၏။ လေကို ရှာမတွေ့ ဖြစ်နေတတ်၏။ ထိုအခါ မူလရှုသည့်နေရာ၌သာ စိတ်စိုက်၍ အသက်ရှုနေပါသည်ဟု နှလုံးပိုက်၍ ကြည့်နေပါ။ မိမိ၏ သတိပညာအားနည်းမှုကြောင့်သာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို မသိခြင်းဖြစ်သည်ဟု နှလုံးပိုက်၍ မူလရှုမြဲနေရာ၌သာ စိုက်ရှုနေပါ။ ဤကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ် ဤကဲ့သို့သော အချိန်အခါမျိုးကို ပင် ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားထားတော်မူ၏-

နာဟံ ဘိက္ခဝေ မုဋ္ဌသတိဿ အသမ္ပဇာနဿ အာနာပါန ဿတိသမာဓိ ဘာဝနံ ဝဒါမိ။ (သံ-၃-၂၉၄။)

ရဟန်းတို့. . . ငါဘုရားသည် အာနာပါနကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိ လွတ်ကင်းပျောက်ပျက်လျက်ရှိသော အာနာပါနကို ထင်ထင်ရှားရှား သိတတ်သော ဆင်ခြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကင်းသသူအား အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို ဟောတော်မမူ။ (သံ-၃-၂၉၄။)

မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို သတိနှင့်ပြည့်စုံသသူအားသာလျှင် သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ပညာဖြင့် ပြည့်စုံသသူအားသာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်သည်မှန်သော်လည်း ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ

တစ်ပါးသော အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို နှလုံးသွင်းရှုပွါးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား မိမိရှုပွါးနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် သမာဓိအားကောင်းလာလေ ထင်ရှားလာလေ သည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည်ကား ခဲယဉ်းလှ၏။ ခဲခဲ ယဉ်းယဉ်း ပွါးများရသော ဘာဝနာလည်း ဖြစ်၏။

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၊

၂။ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၊

၃။ ဗုဒ္ဓ ပုတ္တ အမည်ရကြသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ တပည့်သားသာဝက၊-

ဤသုံးမျိုးကုန်သော မဟာပုရိသအမည်ရကြကုန်သော ယောကျာ်းမြတ်တို့သာ လျှင် နှလုံးသွင်းရာ ဘုံဋ္ဌာန ဖြစ်၏။ သိမ်သိမ်ငယ်ငယ် မဟုတ်သည်သာတည်း။ သိမ်သိမ် ငယ်ငယ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်အနေဖြင့် မှီဝဲနိုင်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း မဟုတ်ခဲ့ပေ။ အကြင်အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ယင်းအာနာပါနကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုထို နှလုံးသွင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ယင်းအာနာပါနအာရုံသည် ငြိမ်လည်းငြိမ်သက်၏။ နူးညံ့သိမ်မွေ့လည်း နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။ ထိုကြောင့် ဤအာနာပါနသတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ အားကောင်းမောင်းသန်သော သတိကိုလည်းကောင်း ပညာကိုလည်းကောင်း အလိုရှိ အပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၆။)

အာနာပါနနိမိတ်-ပေါ်စအခြေအနေ

ဝင်လေ ထွက်လေ၏ အလွန့်အလွန် သိမ်မွေ့နူးညံ့သောကြောင့် မထင်မရှား ဖြစ်လာသောအခါ မူလ ဝင်လေ ထွက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော အရပ်၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ ရှုဖန်များ လာပါက အလွန်သိမ်မွေ့သော လေကို တစ်ဖန်ပြန်၍ တွေ့လာတတ်၏။ သတိ သမ္ပဇဉ် ဉာဏ်တို့၏ စွမ်းအင်ကြီးမားလာသောအခါ၌ တစ်ဖန်ပြန်၍ တွေ့ရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ထိုသိမ်မွေ့သော လေ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားလိုက်ပါက သမာဓိအား ကောင်းလာသောအခါ နိမိတ်များ ပေါ်လာတတ်ပေသည်။ ဤအဆိုမှာလည်း ယေဘုယျ သတ်မှတ်ချက်သာ ဖြစ်၏။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်(၁၇၅) ၌ အရှည် အတိုကို ရှုသည့်အပိုင်း၌လည်း နိမိတ် ပေါ်နိုင်ကြောင်း အဆိုအမိန့်လာရှိ၏။ အတိတ်က ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီအရှိန်အဝါ အားကောင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရှည် အတိုကို ရှုသည့်အပိုင်း၌လည်း ကောင်း အာနာပါန၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်

ရှုသည့်အပိုင်း၌လည်းကောင်း၊ အာနာပါနလေကို သိမ်မွေ့နူးညံ့အောင် ငြိမ်သက်အောင် ငြိမ်းအောင် ကျင့်သည့်အပိုင်း၌လည်းကောင်း ဤ(ဒီဃ-ရဿ-သဗ္ဗကာယ-ပဿမ္ဘယ) အဆင့် လေးဆင့်လုံး၌ပင် နိမိတ်ပေါ်တတ်ပေသည်။

အချို့ယောဂီများ၌ အလင်းရောင် အလျှင် စ၍ ပေါ်တတ်၏။ အချို့ယောဂီများ၌ နိမိတ် အလျှင်စ၍ ပေါ်တတ်၏။ အလင်းရောင်ပေါ်ခဲ့သော် ထိုအလင်းကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုပင် သတိမြဲစွာ ရှုနေပါ။ နိမိတ်ပေါ်ခဲ့လျှင်လည်း ပေါ်စနိမိတ်မှာ မခိုင်ခံ့တတ်သော သဘောရှိသဖြင့် နိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းသေးဘဲ ပကတိသော ဝင်လေ ထွက်လေကိုပင် ရှုနေပါ။ သတိမြဲနေပါစေ၊ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်အား ကောင်းနေပါစေ။

အကယ်၍ အရှည်အတိုကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ နိမိတ်ပေါ်ခဲ့လျှင်လည်း ထိုနိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းသေးဘဲ သဗ္ဗကာယ =ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး =အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်၊ ပဿမ္ဘယ= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို သိမ်မွေ့နူးညံ့အောင် ငြိမ်သက်အောင် ငြိမ်းအောင် ဆက်ကျင့်ပါ။ ထိုအခါ နိမိတ်လည်း တစ်စတစ်စ ခိုင်လာ တတ်ပါသည်။

အကယ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး = အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ရှုသည့်အပိုင်းသို့ ရောက်မှ နိမိတ်ပေါ်ခဲ့သော် ထိုနိမိတ်ကို မကြည့်သေးဘဲ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို သိမ်မွေ့နူးညံ့အောင်သာ ဆက်ကျင့်ပါ။ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော လေအပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားနိုင်သဖြင့် လေနှင့် နိမိတ် တစ်သားတည်းဖြစ်လာသောအခါ ယင်းသမာဓိကိုပင် ခိုင်ခံ့သည်ထက် ပို၍ ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက်၍ သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။

အကယ်၍ အထက်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း-

၁။ ဒီဃ = အရှည်

၂။ ရဿ= အတို

၃။ သဗ္ဗကာယ= အကုန်လုံး

၄။ ပဿမ္ဘယ = သိမ်မွေ့နူးညံ့အောင် ငြိမ်အောင် ငြိမ်းအောင် ကျင့်ခြင်း။

ဟူသော ဤအဆင့်လေးဆင့်ကို အစဉ်အတိုင်း တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ကျင့်လာရာ ပဿမ္ဘယအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာပါမှ နိမိတ်ပေါ်လာသည်ဖြစ်အံ့၊ ပေါ်စတွင် ယင်းနိမိတ်သည် မခိုင်ခံ့တတ်သော သဘောရှိသဖြင့် ယင်းနိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းသေးဘဲ ပကတိဝင်လေ ထွက်လေကိုသာ နှလုံးသွင်းနေပါ။ လေနှင့်နိမိတ် တစ်သားတည်းဖြစ်လာ

သောအခါ လေသည်ပင် နိမိတ်၊ နိမိတ်သည်ပင် လေ၊ ဖြစ်လာသောအခါ ပုံစံမှန်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားပေပြီ။ ဝင်လေ ထွက်လေကို အာရုံပြုလိုက်က နိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက်သား ဖြစ်နေ၏။ နိမိတ်ကို အာရုံပြုလိုက်ကလည်း လေကိုပါ အာရုံပြုလျက်သား ဖြစ်နေ၏၊ ယင်းသို့ ဖြစ်က ပုံစံမှန်သွားပေပြီ။

အခက်အခဲများ

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လေနှင့်နိမိတ်မှာ တစ်သားတည်း မဖြစ်ဘဲ ဝင်လေ ထွက်လေက တခြား၊ နိမိတ်က တခြားဖြစ်နေတတ်၏။ နိမိတ်မှာ နှာသီးဖျားမှ တစ်ထွာခန့် တစ်ပေခန့်တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ လက်တစ်လုံးခန့် လက်နှစ်လုံးခန့်တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ နဖူးပေါ်တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ အကွာအဝေးအမျိုးမျိုး၌ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုးသော နိမိတ်များ ပေါ်နေတတ်၏။ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏အဆိုကို မမေ့ပါနှင့်။

ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာ၌ (နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတည်းဟူသော နှစ်နေရာတွင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ ထိမှုထင်ရှားရာနေရာ၌) အာနာပါနကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိကို ထား၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွါးများအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

ဤအပိုင်းတွင်လည်း ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသကို မမေ့ပါနှင့်။ အလွန်တိကျစွာ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် ယင်းနိမိတ်၏အရောင်ကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသမှာလည်း အလွန်တိကျစွာ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ နိမိတ်ဝေးကွာနေရာ၌ နိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ဝင်လေ ထွက်လေ ထိမှုထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နှစ်နေရာတို့တွင် တစ်နေရာမှ စောင့်၍ ပကတိဝင်လေ ထွက်လေကိုသာ ရှုနေပါ။ တဖြည်းဖြည်း သမာဓိစွမ်းအင်ပြည့်ဝလာသောအခါ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် မြစ်ဖျားခံ၍ အခြေစိုက်၍

နိမိတ်သည် ကပ်၍ တည်နေပေလိမ့်မည်။ နိမိတ်နှင့် ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် တစ်သား တည်းဖြစ်သွားပါက ပုံစံမှန်သွားပြီဖြစ်သည်။

နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့်

တေသု ဟိ အာနာပါနနိမိတ္တံ တာဝ ဝဍ္ဎေသတော ဝါတရာသိ ယေဝ ဝဍ္ဎတိ၊ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္နံ။ ဣတိ သာဒီနဝတ္တာ ဩကာသေန စ ပရိ စ္ဆိန္နတ္တာ န ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၀၉။)

- ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် - အာနာပါနနိမိတ်ကို တိုးပွါးအောင် ပြုလုပ်ခဲ့သော် လေအစုအပုံသည်သာလျှင် တိုးပွါးလာ၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝင်လေ ထွက်လေ ထိမှု ထင်ရှားရာနေရာ၌ သတိကို ထား၍ ပွါးများရမည်ဟု ယင်းအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နေရာဖြင့်လည်း ပိုင်းခြားထား၏။ ဤသို့လျှင် လေအစုအပုံ တိုးပွါးခြင်းဟူသော အပြစ် ရှိသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း ထိမှုထင်ရှားရာနေရာဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထား သည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း အာနာပါနနိမိတ်ကို တိုးပွါးအောင် မလုပ်ပါနှင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၀၉။)

ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသမှာလည်း ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်၍ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယင်း အာနာပါနနိမိတ်ကို ကြီးအောင် သေးအောင် ရှည်အောင် တိုအောင် ဝေးအောင် နီးအောင် ဖြူအောင် ဝါအောင် နီအောင် ပြာအောင် ဤသို့စသည်ဖြင့် မကြိုးစားပါနှင့်။ ယင်းသို့ ကြိုးစားနေခဲ့သော် အသင်သူတော်ကောင်း အလိုရှိနေသော အာနာပါနဈာန် သို့ကား မရောက်ရှိနိုင်တော့ပေ။ မယုံကြည်လျှင် လက်တွေ့ စမ်းသပ်ကြည့်ပါ။ အသင် သူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင် သိရှိနိုင်ပေလိမ့်မည်။

နိမိတ်အမျိုးမျိုး

ဤအာနာပါနနိမိတ်သည်ကား ခပ်သိမ်းကုန်သော သူတို့အား တစ်ချက်တည်း ထပ်တူသည် မဖြစ်ပေ။ အမျိုးမျိုးပေါ်တတ်၏။ အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ချမ်းသာသော အတွေ့ကို ဖြစ်စေလျက်-

၁။ လဲဝါဂွမ်း ကဲ့သို့

၂။ ဗိုင်းဝါဂွမ်း ကဲ့သို့

၃။ လေအလျဉ် ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)
၄။ သောက်ရှူးကြယ်ရောင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၅။ ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့ (ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၆။ ပုလဲလုံး ကဲ့သို့ (ပဋိဘာဂနိမိတ်) ထင်လာတတ်၏။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ကျန်းသော အတွေ့ရှိသည် ဖြစ်၍

၇။ ဝါရိုးကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၈။ သစ်သားနှစ်တံကျင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်) ထင်လာတတ်၏။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား-

၉။ ရှည်စွာသော ဆောက်လုံးကြိုးမျှင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်
၁၀။ ပန်းဆိုင်းကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၁။ မီးခိုးညွန့်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၂။ ကျယ်ပြန့်သော ပင့်ကူချည်မျှင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်
၁၃။ တိမ်တိုက်လွှာကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၄။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၅။ ရထားဘီးစက်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၆။ လဝန်းကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်)
၁၇။ နေဝန်းကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် + ပဋိဘာဂနိမိတ်) ထင်လာတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၇။ မဟာဋီ-၁-၃၃၅။)

ဧဝံ ဧကမေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတိ။ သညာဇနိတံ သညာနိဒါနံ သညာပဘဝံ။ တသ္မာ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၇။)

သညာနာနတာယာတိ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနတော ပုဗ္ဗေဝ ပဝတ္တသညာနံ နာနာဝိဓဘာဝတော။ (မဟာဋီ-၁-၃၃၅။)

▪ တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော တစ်မျိုးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သေ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် နိမိတ်မထင်မီ နိမိတ်ထင်သည်မှ ရှေ့မဆွကဖြစ်ကုန်သေ သညာတို့၏ အထူးထူးသော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ▪ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦ တစ်ချိန်နှင့်တစ်ချိန် မတူညီဘဲ သညာတို့၏ထူးထွေကွဲပြားမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နိမိ အမျိုးမျိုး ထင်လာခြင်းဖြစ်၏။

မှန်ပေသည်- ဤအာနာပါနနိမိတ်သည် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ သညာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏ =(ဘာဝနာသညာဖြင့် မှတ်အပ် ကြံဆအပ်ကာမျှ ဖြစ်၏။) ဘာဝနာ သညာဟူသော အကြောင်းရင်းရှိ၏။ ဘာဝနာသညာဟူသော အမွန်အစရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာသညာ ထူးထွေကွဲပြားမှုရှိသောကြောင့် နိမိတ်အမျိုးမျိုး ထင်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၇။ မဟာဋီ-၁-၃၃၅။)

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ရင့်ကျက်လာသောအခါ နိမိတ်မပေါ်မီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်ဝယ် နိမိတ်နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဆင့်ကြားဖူး၍ဖြစ်စေ စာပေကို ဖတ်ဖူး၍ဖြစ်စေ "ဤသို့သော နိမိတ်-ဤသို့သော နိမိတ်" စသည်ဖြင့် နိမိတ်နှင့်ပတ်သက်သော အယူအဆ အတွေးအခေါ်များ = အမှတ်သညာများသည် ရံခါ ကြိုးကြား ကြိုးကြား ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ယင်းအမှတ်သညာတို့၏ ထူးထွေကွဲပြားမှုကြောင့် နိမိတ်အမျိုးမျိုး ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်၏။ နိမိတ်ပေါ်လာပြီး နောက်ပိုင်း၌လည်း ဘာဝနာသညာက ထပ်မံ၍ ကွဲပြား နေပြန်လျှင်လည်း နိမိတ်မှာ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲနေတတ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ အပြောင်းအလဲများနေပါက ဈာန်သမာဓိသို့ ရောက်ရှိဖို့ရန် များစွာ အခက်အခဲရှိနိုင်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် နိမိတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် သညာများကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် ကြိုးစားပါ။ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် ကပ်၍ ပေါ်နေသော နိမိတ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။ ရေပြည့်နေသော ဖလ်ခွက်တစ်ခုအတွင်းသို့ ပတ္တမြားတစ်လုံးကို သို့မဟုတ် ပုလဲတစ်လုံးကို နှစ်ထားသကဲ့သို့ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် ကပ်၍ တည်နေသော နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို နှစ်ထားပါ = ယင်းနိမိတ်ကိုသာ စူးစူးစိုက်စိုက် မြဲမြဲမြံမြံ ရှုနေပါ။ တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ပါ။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်

ယေဘုယျအားဖြင့် ဝါဂွမ်းစိုင်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူနေသော နိမိတ်မှာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကား မကြည်ပေ။ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူရာမှ သောက်ရှူးကြယ်ကဲ့သို့ တောက်ပနေသော ဖလ်တုံး မှန်တုံးကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင် တောက်ပနေသော နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့ ထင်လာရာ၌ မကြည်သော ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့သော နိမိတ်ကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တည်း၊ ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့သော နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ကြွင်းကျန်သော အရောင်တို့၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော နိမိတ်အမျိုးမျိုးတို့တွင် အမှတ်(၁၁)အဖြစ်ဖော်ပြထားသော နိမိတ်မှာ မီးခိုးညွန့်ကဲ့သို့သော နိမိတ်ဖြစ်၏။ ယင်းနိမိတ်၌ ညစ်ထပ်ထပ် မီးခိုးရောင်နိမိတ်ကား ပရိကမ္မနိမိတ်တည်း။ ဝါဂွမ်းစိုင်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူသော မီးခိုးညွန့်ရောင်နိမိတ်ကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တည်း။ ကြည်လင်တောက်ပလာသော မီးခိုးညွန့်ရောင် နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။

ထိုနိမိတ်တို့ပေါ်လာရာ၌ ဆင်စွယ်ကဲ့သို့သော ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် နှာသီးဝမှ စ၍ အပြင်ဘက်သို့ အတန်းလိုက် ပေါ်လာရာ၌ကား ယင်းနိမိတ် နောက်သို့ စိတ်ကို မလိုက်ဘဲ နှာသီးဝနှင့်အနီးကပ်ဆုံးနေရာ၌ တည်ရှိနေသည့်နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို သွတ်သွင်းထားပါ။ စိုက်ကြည့်နေပါ။ အတွင်းဘက်သို့ အချောင်းလိုက်တည်ရှိရာ၌လည်း အတွင်းဘက်သို့ လိုက်မကြည့်ဘဲ နှာသီးဝနှင့် အနီးကပ်ဆုံးနေရာ၌ တည်ရှိသည့် နိမိတ်၌သာ စိတ်ကပ်ထားပါ။ ထိုနိမိတ်အားလုံးကို သိတန်သလောက် သိမှုကား ရှိကောင်းရှိနိုင်၏။ သို့သော်နှာသီးဝတွင် ကပ်နေသော နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာစိတ် နှစ်မြုပ်နေဖို့သာ လိုရင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုနိမိတ်၏အတွင်း၌ ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ထိုင်တိုင်းလိုလို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာပါက ထိုနိမိတ်မှာလည်း တစ်စတစ်စ တဖြည်းဖြည်း ကြည်လင်သထက် ကြည်လင် တောက်ပသထက် တောက်ပလာပေလိမ့်မည်။ အထူးကြည်လင် တောက်ပလာသော ထိုနိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။

ဤသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သည့်အခါမှ စ၍ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နီဝရဏကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့သည် ခွါအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ နီဝရဏမှ ကြွင်းသော ကိလေသာတို့သည်လည်း အနည်ထိုင် သွားကြကုန်သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။

အာနာပါနဿတိသည်လည်း ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ရှေးရှုတည်နေသည်သာလျှင် ကပ်၍တည်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၈။)

ထိုအခါ၌ ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာနာပါနနိမိတ်ကို ဝါဂွမ်းစိုင် သောက်ရှူးကြယ် စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ထင်လာသော အဖြူရောင်စသော အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်၊ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၈။)

(**သတိပြုရန်**- ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော နှစ်ဆင့်လုံး၌ နိမိတ်နှစ်မျိုးလုံးတို့သည် ခိုင်ခံ့လာသဖြင့် လေနှင့်နိမိတ်တို့သည် တစ်သားတည်းဖြစ်လာ၍ ထိုနိမိတ်တို့၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်သည့်အပိုင်းဝယ်----နိမိတ်ကို ကြည့်လိုက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ကြည့်လိုက်-- ဤသို့ မပြုလုပ်ပါနှင့်။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို လုံးဝ မကြည့်တော့ဘဲ အာနာပါနနိမိတ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို တစ်ဘက်သတ် စိုက်ရှုနေပါ။ အကယ်၍ နိမိတ်က ပျောက်ပျက်သွားခဲ့သော် ထိုအခါတွင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို တစ်ဖန်ပြန်ရှုပါ။ တစ်ဖန် နိမိတ်ပြန်ပေါ်လာ၍ နိမိတ်က ခိုင်ခံ့လာသောအခါ နိမိတ်ကိုသာ တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုနေပါ။ ဤနည်းအတိုင်း လေ့ကျင့်ခဲ့သော် နိမိတ်လည်း ခိုင်လာ၍ တဖြည်းဖြည်း ဥပစာရသမာဓိသို့လည်း ဆိုက်လာမည်ဖြစ်သည်။ လေနှင့် နိမိတ်နှစ်မျိုးလုံးကို ဂရုစိုက်နေပါက ကြည့်နေပါက သမာဓိမှာ မစူးရှဘဲသော်လည်း ရှိတတ်၏၊ လျော့၍သော်လည်း ကျသွားတတ်၏။ သတိရှိစေ။)

စင်စစ်သော်ကား ခတ္တိယမဟေသီ မိဖုရားခေါင်ကြီးသည် စကြဝတေးမင်းလောင်းကိုယ်ဝန်ကို (ဖလ်ပေါင်းချောင်အတွင်း၌ တည်နေသကဲ့သို့ မြင်တွေ့နေရသဖြင့် မပျက်စီးအောင်) စောင့်ရှောက်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လယ်သမားသည် သလေးမုယောစပါးဖိုးကို စောင့်ရှောက်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပါ။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ နှလုံးသွင်းပါ။ ယင်းသို့ နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် ယင်းဥပစာရသမာဓိကို မပျက်စီးအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပါ။ ဝီရိယနှင့်သမာဓိ၊ သဒ္ဓါနှင့်ပညာတို့ကို ညီမျှအောင်သတိဖြင့် ထိန်းကွပ်လျက် ဣန္ဒြေငါးပါး ညီမျှအောင်ကြိုးစားပါ။ ယင်းသို့ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သော် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၈။)

ဣန္ဒြေငါးပါးညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ

သဒ္ဓါ -သဒ္ဓါ-ဝီရိယ-သတိ-သမာဓိ-ပညာ ဟု ဣန္ဒြေငါးပါးရှိ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်အစဉ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ သမထဘာဝနာလမ်းကြောင်း ဝိပဿနာဘာဝနာလမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်း၍ ဘေးသို့ ကျမသွားအောင် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သော စွမ်းအားကြီးငါးရပ်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် သဒ္ဓါဟူသည်မှာ ရတနာ သုံးတန် ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားစသည့် ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက်သော သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ ယုံကြည်မှုတည်း။ ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်အပေါ်၌ ယုံကြည်ဖို့လည်း အထူးလိုအပ်၏။ ဘုရားရှင်၏အပေါ်၌ ထိုထို၍၍ ကြံစည်လျက် မယုံကြည်မှုတွေ များပြားနေပါက အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သည် နောက်သို့ ဆုတ်သွားမည်ဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်၏မဂ်လေးပါး ဖိုလ်လေးပါး နိဗ္ဗာန်ပရိယတ်တည်းဟူသော (၁၀) တန်သော တရားတော်မြတ်အပေါ်၌လည်း ယုံကြည်မှုအပြည့်အဝရှိဖို့ကား အထူးလိုအပ်လျက်ရှိ၏။ ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်တို့ကား ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို လမ်းညွှန်ပေးနေသော တရားတော်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတရားတော်တို့အပေါ်၌ ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရားအပြည့်အဝရှိဖို့ကား ဤအပိုင်းတွင် အထူးလိုအပ်ပေသည်။

ဝင်လေ ထွက်လေကို ရှုနေရုံမျှဖြင့် ဈာန်ရသည်ဆိုသည်မှာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါ့မလား၊ ဝါဂွမ်းစိုင်ကဲ့သို့ ဖြူဖွေးနေသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ရေခဲတုံး ဖလ်တုံး မှန်တုံးကဲ့သို့ အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဆိုသည်မှာ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့မလား၊ - ဤသို့စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏တရားတော်အပေါ်၌ မယုံကြည်မှု အဿဒ္ဓိယတရားတွေ - အားကောင်းနေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ယခုခေတ်ကား ဈာန်ရနိုင်သည့်ခေတ်မဟုတ်ဟု ခေတ်ကို လွှဲချနေလျှင်သော်လည်းကောင်း အသင်သူတော်ကောင်း၏သဒ္ဓါတရားမှာ ယုတ်လျော့နေသည်မည်၏။ ယင်းသို့ အားပျော့နေသော သဒ္ဓါတရားက အသင်သူတော်ကောင်း၏ သမထဘာဝနာစိတ်ကို သမထလမ်းကြောင်းပေါ်မှ တိမ်းစောင်း၍ ဘေးသို့ကျမသွားအောင် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိတော့ပေ။

သမာဓိကမ္မိကဿ ဗလဝတီပိ သဒ္ဓါ ဝဋ္ဋတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၆။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့ သမထဘာဝနာတစ်ခုကို ပွါးများနေသော သမာဓိကမ္မိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ သဒ္ဓါတရားအားကောင်းလျှင်လည်း သင့်မြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။

အာနာပါနသမထဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ "ဝင်လေ ထွက်လေ" ဟု နှလုံးသွင်းမှုကို ပြုနေရုံမျှဖြင့် အဘယ်မှာလျှင် ဈာန်တရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါအံ့နည်းဟု မကြံစည်တော့ဘဲ - "အဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တဝိဓိ ဣဇ္ဈိဿတိ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အစီအရင်သည် မချွတ်ဧကန် ပြီးစီးပြည့်စုံပေလတ္တံ့." - ဟု ယုံကြည်လျက် ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရားကို ဖြစ်စေလျက် အာနာပါနဿတိဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်ပါ။

တစ်ဖန် ယုံကြည်ထိုက်သော သဒ္ဓေယျဝတ္ထု၌ လွတ်လွတ်သက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဒ္ဓါဓိမောက္ခကိစ္စက၊ အထူးသဖြင့် အာနာပါနဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ လွတ်လွတ်သက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဒ္ဓါဓိမောက္ခကိစ္စက အလွန်ထင်ရှားနေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပညိန္ဒြေက = အသိဉာဏ်က မသန့်ရှင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယ-သတိ-သမာဓိ-ဣန္ဒြေတို့က လျော့လျော့ရဲရဲ ရှိနေခြင်းစသော အကြောင်းတရားကြောင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓိန္ဒြေသည် အလွန်အားကောင်းနေ၏။ ထိုအခါ၌ ဝီရိယိန္ဒြေသည် မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တည်းဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံမှ လျှောကျမသွားအောင် ချီးမြှောက်ထားခြင်း ချီးမြှင့်ထားခြင်း ပဂ္ဂဟလုပ်ငန်းကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်၊ သတိန္ဒြေသည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံကို အသိဉာဏ်၌ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်း ဥပဋ္ဌာနကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်။ သမာဓိန္ဒြေသည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံမှ ပြင်ပအာရုံသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်မသွားအောင် ရွက်ဆောင်ပေးခြင်း အဝိက္ခေပကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်။ ပညိန္ဒြေသည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံနိမိတ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း ဒဿနကိစ္စကို ပြုလုပ်အံ့သောငှါ မစွမ်းနိုင်။ ထိုကြောင့် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓိန္ဒြေအားကောင်းလောက်အောင် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံကို နှလုံးမသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓိန္ဒြေကို ယုတ်လျော့ စေရာ၏။

အကယ်၍ ဝီရိယိန္ဒြေ ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယက အားကောင်းနေပြန်လျှင်လည်း သဒ္ဓါ သတိ သမာဓိ ပညာတို့သည်လည်း အဓိမောက္ခကိစ္စ၊ ဥပဋ္ဌာနကိစ္စ၊ အဝိက္ခေပကိစ္စ၊ ဒဿနကိစ္စဟူသော မိမိ၏ဆိုင်ရာကိစ္စ အသီးအသီးကို မရွက်ဆောင်နိုင်တော့ပေ။ ထိုကြောင့် ပဿဒ္ဓိ သမာဓိ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်များ ဖြစ်ပေါ်လာလောက်အောင် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် လွန်ကဲနေသော ဝီရိယိန္ဒြေကို

ယုတ်လျော့စေရ၏။ သမာဓိပညာတို့ လွန်ကဲရာ၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယ

ဤအရာ၌ သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယတို့၏ညီမျှမှုကို ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့က ချီးမွမ်းတော်မူကြ၏။ သဒ္ဓါက အားကောင်း၍ ပညာက နုံ့နေသော် မုဒ္ဓပ္ပသန္န = အနှစ်မမှီး အချည်းနှီးသော အရာဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုနေတတ်၏။ တိတ္ထိတို့၏ တပည့်သာဝကတို့ကဲ့သို့ မကြည်ညိုသင့် မကြည်ညိုထိုက်သောအရာဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုနေတတ်၏။ (မနဲ့လေး-မင်းကြီး-မင်းကလေး-မယ်တော်ကြီးစသည်တို့ကို ကြည်ညိုနေသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။)

ပညာက အားကောင်း၍ သဒ္ဓါက နုံ့ပြန်လျှင်လည်း ကေရာဋိကပက္ခ =ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသည့်ဘက်သို့ ယိုင်လဲသွားတတ်၏။ တကယ့်လက်တွေ့ မကျင့်ဘဲ ဝေဖန်ရေး သမားသက်သက် လုပ်နေတတ်၏။ ဆေးကြောင့် ဖြစ်သော ရောဂါသည် ကုစားရခက်ခဲ သကဲ့သို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည်လည်း ကုစားဖို့ရန် အလွန်ခက်ခဲတတ်၏။ ဒါပေမဲ့ ဟူသော စကားလုံးများကို ခဂ်များများသုံး၍ ဝေ့လည်ကြောင်ပတ် လုပ်နေတတ်၏။ မလွှဲမရှောင်သာလျှင် "မြွေမသေ တုတ်မကျိုး" မူဝါဒကို လက်ခံကျင့်သုံးတတ်၏။ "ကောင်းတော့ ကောင်းပါရဲ့ ဒါပေမဲ့"ဟူသော စကားလုံးများဖြင့် နိဂုံးချုပ်တတ်၏။ ဘုရားတရားတော်ကို ကျောခိုင်းနေသူများတည်း။

သဒ္ဓါနှင့်ပညာတရား နှစ်ပါးညီမျှခဲ့ပါမူကား ရတနာသုံးတန် ကံ ကံ၏အကျိုးတရားစသည့် ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက်သော သဒ္ဒေယျဝတ္ထု၌သာလျှင် ယုံကြည်တတ်၏။ အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို ဘုရားဟောအတိုင်း တကယ်လက်တွေ့ကျင့်က (ပါရမီလည်း အထိုက်အလျောက်အားကောင်းခဲ့ပါမူ) အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်နိုင်၏ ဟု ယုံကြည်၏။ ဈာန်သို့ ဆိုက်နိုင်၏ဟု ယုံကြည်၏။ ယုံကြည်သင့် ယုံကြည် ထိုက်သော အရာဝတ္ထု၌ ယုံကြည်ခြင်းပင်တည်း။ ယင်းယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားလည်းရှိ၍ တကယ်လက်တွေ့ အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို ကျင့်သောအခါ ဉာဏ်ပညာဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုလည်း ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိပါမူ ထိုအခါ သဒ္ဓါနှင့်ပညာ နှစ်ပါးတို့ကား ညီမျှမှု ရှိသွားပြီ ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် သမာဓိက အားကောင်း၍ ဝီရိယက နုံ့နေပြန်လျှင်လည်း သမာဓိသည် ပျင်းရိခြင်း ကောသဇ္ဇတရား၏ဘက်တော်သားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ စိတ်အစဉ်ကို ပျင်းရိခြင်း ကောသဇ္ဇတရားက လွှမ်းမိုးဖိစီးသွားတတ်၏။ ဝီရိယက အားကောင်း၍ သမာဓိက နုံ့နေပြန်လျှင်လည်း ဝီရိယသည် စိတ်ပျံ့လွင့်မှုဥဒ္ဓစ္စ၏ဘက်

တော်သား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ စိတ်အစဉ်ကို ဥဒ္ဓစ္စတရားက လွှမ်းမိုးဖိစီးတတ်ပြန်၏။ “သမာဓိလွန်သော် ကောသဇ္ဇ ဝီရိယလွန်သော် ဥဒ္ဓစ္စ”ဟူ၏။ သမာဓိကို ဝီရိယနှင့် ယှဉ်တွဲပေးလိုက်သော် ယင်းသမာဓိသည် ပျင်းရိခြင်း ကောသဇ္ဇ၌ ကျရောက်ဖို့ရန် အခွင့်မရနိုင်။ ဝီရိယကို သမာဓိနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးလိုက်သော် ယင်းဝီရိယ သည် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း = ဥဒ္ဓစ္စ၌ ကျရောက်ဖို့ရန် အခွင့်မရနိုင်။ ထိုကြောင့် ထိုသမာဓိနှင့် ဝီရိယ နှစ်မျိုးကို ညီမျှအောင် ပြုကျင့်ပါ။ မှန်ပေသည်- သမာဓိနှင့်ဝီရိယနှစ်ပါးစုံ ညီမျှခြင်းဖြင့် အပ္ပနာစျာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

တစ်နည်း- သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွါးများဆဲ သမာဓိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်အား စွမ်းအား ကြီးမားသော သဒ္ဓါတရားသည်လည်း သင့်သည်သာတည်း။ အာနာပါနပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သော် အပ္ပနာစျာန်သို့ မုချရောက်ရှိနိုင်၏ဟု အာရုံသို့ အစဉ်တစိုက် ဝင်သွားသကဲ့သို့ လွတ်လွတ်သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ယုံယုံ ကြည်ကြည်ဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံသို့ ပြေးဝင်သွားခဲ့သော် အပ္ပနာစျာန်သို့ ရောက်ရှိပေလတ္တံ့။ စျာန်ကား သမာဓိပြဓါန်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ပညာသည် စွမ်းအင်ကြီးမားခဲ့ပါမူ သင့်သည်သာတည်း။ ဤသို့ စွမ်းအင်ကြီးမားခဲ့သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း လက္ခဏပဋိဝေဓောဏ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။

တစ်ဖန်- သမာဓိ ပညာနှစ်ပါးတို့၏ညီမျှခြင်းကြောင့်လည်း လောကီအပ္ပနာစျာန် သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်သာလျှင်တည်း။ သို့သော် -“သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတိ = သမထနှင့်ဝိပဿနာကို ယှဉ်စုံကလျက် ယုဂနဒ္ဓနည်းအားဖြင့် ပွါးများ၏။ (ပဋိသံ-၂၈၃) ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် လောကုတ္တရာအပ္ပနာသည် ကား ထိုသမာဓိပညာနှစ်မျိုးတို့၏ညီမျှသည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်၏ဟု အလိုရှိအပ်ပေသည်။

သတိ- သတိကား သဒ္ဓါနှင့်ပညာညီမျှရေး၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယညီမျှရေး၊ သမာဓိနှင့် ပညာညီမျှရေးတို့အတွက် အခါခပ်သိမ်းအမြဲတမ်း အလိုရှိအပ်သော တရားဖြစ်၏။ အခါ ခပ်သိမ်းနေရာတိုင်း၌ အားကောင်းမှုသာလျှင် သင့်မြတ်၏။ မှန်ပေသည် သတိသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏ဘက်တော်သားဖြစ်ကြကုန်သော စွမ်းအင်လွန်ကဲနေသော သဒ္ဓါ၊ စွမ်းအင်လွန်ကဲ နေသော ဝီရိယ၊ စွမ်းအင်လွန်ကဲနေသော ပညာတို့၏ အားအစွမ်းကြောင့် ဘာဝနာစိတ်ကို ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့ ကျရောက်ခြင်းမှလည်း စောင့်ရှောက်ပေး၏။ မကျရောက်အောင် စောင့် ရှောက်ပေး၏။ ပျင်းရိခြင်း= ကောသဇ္ဇ၏ဘက်တော်သားဖြစ်သော သမာဓိကြောင့်

ကောသဇ္ဇဘက်သို့ ကျရောက်ခြင်းမှလည်း စိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပေး၏၊ မကျရောက်အောင် စောင့်ရှောက်ပေး၏။ ထိုကြောင့် အလုံးစုံသော ဟင်းလျာတို့၌ ဆားခတ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော မင်းမှုကိစ္စတို့၏ လုပ်ငန်းကိစ္စအဝဝတို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော အမတ်ကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း အလားတူပင် အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ လီန = ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်မှ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းရာအခါ၊ ဥဒ္ဓစ္စ =ဘာဝနာအာရုံမှ စိတ်ပျံ့လွင့်ရာအခါဟူသော အလုံးစုံသော အချိန်အခါတို့၌ သတိကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏ သတိကိုကား အခါခပ်သိမ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်တိုင်း၌ အလိုရှိအပ်၏ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ? - ဘာဝနာကုသိုလ်စိတ်သည် သတိလျှင် ကိုးကွယ်လည်းလျောင်းပုန်းအောင်း မှီခိုရာရှိ၏။ မရောက်သေးသော တရားထူးတရားမြတ်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှါ၊ မရသေးသော တရားထူး တရားမြတ်ကို ရခြင်းငှါ၊ မသိသေးသော တရားထူးတရားမြတ်ကို သိခြင်းငှါ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ်စိတ်သည် သတိကိုမှီခိုရ၏။ သတိမပါဘဲ မိမိ ဘာဝနာကုသိုလ်စိတ်ချည်း သက်သက် တရားထူးတရားမြတ်ကို ရရှိဖို့ရန် သိရှိဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။ တစ်ဖန်- သတိ သည် ဘာဝနာအာရုံကိုလည်း မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပေးတတ် ၏။ ဘာဝနာစိတ်ကိုလည်း ဘာဝနာအာရုံကို အမှတ်ရနေအောင် ဘာဝနာအာရုံမှ ပျောက်ပျက်မသွားအောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ပေးတတ်၏။ ထိုကြောင့် ယင်းသတိ ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ဉာဏ်တွင် ဘာဝနာ အာရုံနှင့် ဘာဝနာစိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပေးတတ်သော သဘောတရားဟု ရှေးရှုထင် လာ၏။ သတိနှင့် ကင်း၍ ဘာဝနာစိတ်ကို ချီးပင့်ခြင်း နှိပ်ကွပ်ခြင်း = စိတ်ဓါတ်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ စိတ်ဓါတ်ကို နှိပ်ကွပ်ပေးခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်။ ထိုကြောင့် ဘုရားရှင်က သတိကို သဗ္ဗတ္ထိက အခါခပ်သိမ်း အလိုရှိအပ်၏ဟု ဟောတော်မူပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၅-၁၂၆။ မဟာဋီ-၁-၁၅၀-၁၅၄-ကြည့်ပါ။)

ဗောဇ္ဈင်(၇)ပါး– ညီမျှအောင်

၁။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အောက်မေ့ အမှတ်ရနေသော အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သိမ်းဆည်းနေသော သတိကား သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၂။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထိုးထွင်းသိနေသော ပညာကား ဓမ္မဝိစယ သမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၃။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါးတို့ စုံစုံညီညီ ညီညီမျှမျှ ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်တို့ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယကား ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၄။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကြည်ရွှင်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိကား ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၅။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးနေခြင်း ပဿဒ္ဓိကား ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၆။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်၏ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေခြင်း သမာဓိကား သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

၇။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို "တက်ကြွခြင်း တွန့်ဆုတ်ခြင်း" ဘက်သို့ မရောက်အောင် အညီအမျှထားခြင်း တတြမဇ္ဈတ္တတာကား ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်၊

ဤဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား ခုနစ်ပါးကိုလည်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် ညီမျှအောင် ပွါးရမည်ဖြစ်သည်။ အလွန့်အလွန်လုံ့လဝီရိယ လျော့နည်းနေခြင်း စသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်တည်းဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ တွန့်ဆုတ်နေ၏။ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းနေ၏။ ထိုအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်ဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကို မပွါးများပါနှင့်။ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင် ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်တည်းဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကို ပွါးပေးပါ။ ဤသို့ ပွါးသော် စိတ်ဓါတ်ကို ချီးမြှောက်ပေးသည်မည်၏။ ကျဆင်းနေသော စိတ်ဓါတ်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းတည်း။

အပြင်းအထန်ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယလွန်ကဲခြင်းစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် တက်ကြွတုန်လှုပ်လျက်ရှိ၏။ ပျံ့လွင့်လျက်ရှိ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ ဓမ္မဝိစယ ဝီရိယ ပီတိဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကို မပွါးဘဲ ပဿဒ္ဓိ သမာဓိ ဥပေက္ခာဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကိုသာ ပွါးပေးပါ။ တက်ကြွ တုန်လှုပ်နေသော စိတ်ဓါတ်၊ ပျံ့လွင့်နေသော စိတ်ဓါတ်ကို နှိပ်ကွပ်ပေးခြင်းတည်း။

ဗောဓိ ခေါ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို ရရှိဖို့ရန် အကြောင်းအင်္ဂါရပ်များဖြစ်သောကြောင့် ဤတရား(၇) ပါးတို့ကို ဗောဇ္ဈင်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဤကား ဣန္ဒြေငါးပါး ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ အကျဉ်းတည်း။

ချာန်ပိုင်း – ပထမဈာန်သို့
မနောဒွါရ–ဘဝင်မနောအကြည်

ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ။ (အံ-၁-၉။)

ပဘဿရန္တိ ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓံ။ **စိတ္တန္တိ** ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ (အံ-ဋ္ဌ-၁-၄၅။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ ဘဝင်စိတ်ကား ကြည်လင်လျက် ဖြူစင်လျက်ရှိ၏။ ယင်းဘဝင်စိတ်ကိုပင် မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂံ ပဝုစ္စတိ ဟူသော အဘိ ဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဆို၏။

ဈာန်သို့ ကူးလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓါတ် =မနောဒွါရကို သိမ်းဆည်းတတ်ဖို့ သိမ်းဆည်းထားပြီးဖြစ်ဖို့ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး ဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။ အနုပဒသုတ္တန် (မ-၃-၇၅-၇၉။)၌အရှင်သာရိပုတ္တာကိုယ်တော် မြတ်ကြီးသည် ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့်တကွသော ဈာနဓမ္မအမည်ရသော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့ ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ထင်ထင် ရှားရှား သိတော်မူကြောင်းကိုလည်းကောင်း ယင်းတရားတို့၏ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှုကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဘုရား ရှင်ကိုယ်တိုင်က ဝန်ခံလျက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထိုကဲ့သို့ ရှုနိုင်ရခြင်း၏အကြောင်း ရင်းကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆရာတော်က -ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပရိဂ္ဂဟိတတာယ။ (မ-ဋ္ဌ-၄-၆၀။) ဝတ္ထု = ဒွါရနှင့်အာရုံကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပွားခြင်းကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ရှုနိုင်ကြောင်းကို ရှင်းပြထား၏။

ပညာအရာတွင် ထိပ်တန်းဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးကြီးကို ဆင်မြန်းသွားတော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တာကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကိုယ်တိုင် ရိုသေစွာဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်လျက် လိုက်နာပြုကျင့်သွားတော်မူသော ဤရှေးထုံးဟောင်း ဥပဒေသကြီးကား ဈာန်အင်္ဂါတို့ ကိုလည်းကောင်း ဈာန်အင်္ဂါနှင့်တကွသော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းလိုသော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုသော ဝိပဿနာလည်း ရှုပွားသုံးသပ်လိုသော အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်၍ လိုက်နာ ပြုကျင့်သင့် ပြုကျင့်ထိုက်သော ရှေးထုံးဟောင်းကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်သောအခါ ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည်

လည်း အထူးကြည်လင်တောက်ပလာသောအခါ ဘဝင်မနော အကြည်၏တည်ရာ နှလုံး အိမ်အတွင်း ဟဒယဝတ္ထုရှိရာဘက်သို့ လှမ်းအာရုံယူကြည့်ပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ပါက ဟဒယဝတ္ထုကို မှီဖြစ်နေသော ဘဝင်မနောအကြည် မနောဒွါရကိုလည်းကောင်း ယင်းမနောဒွါရတွင် ထင်နေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း လွယ်ကူစွာ သိမ်းဆည်းနိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနောက် သမာဓိကို အရှိန်မြင့်မားသထက် မြင့်မားအောင် ထူထောင်၍ ယင်းဘဝင်မနောဒွါရနှင့် ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ပါ။ ယင်းဘဝင်မနောဒွါရတွင် ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံက ရှေးရှုထင်ခြင်းသို့ ရောက်သောအခါ ရှေးရှုကျရောက်လာသောအခါ ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြုနေသော အာရုံမှုနေသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆင်ခြင်လိုက်ပါက တဖြည်းဖြည်း လွယ်ကူစွာပင် သိမ်းဆည်းနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ရှေးဦးစွာ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို တစ်လုံးစီ ထင်ထင်ရှားရှားသိအောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးလုံးကို ပြိုင်တူလိုလို ဉာဏ်၌ ထင်လာအောင် သိမ်းဆည်းပါ။

ဝင်စားမှု များပါစေ ဆင်ခြင်မှု နည်းပါစေ

ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ရောက်အပ်ရအပ်သော ပဌမဈာန်ရှိသော ပဌမဈာန်ကို ရသစ်စဖြစ်သော အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်ဝင်စားမှုများ ပါစေ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှုမများပါစေနှင့်။ အပြစ်ကား ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခြင်း များသောသူအား ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ရုန့်ရင်းကုန်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာတတ်ကုန်၏။ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခြင်းများသဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ပဌမဈာန်ကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း အဝါးဝစွာ ဝင်စားနိုင်မှု စွမ်းအားရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်စေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အားမရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။ ထိုသို့ ထင်လာလတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ရုန့်ရင်းအားနည်းသောအားဖြင့် ထင်လာသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာဖြင့် အထက်ဒုတိယဈာန်သို့ တက်ခြင်းငှာ အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်ကုန်။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားမှုများခြင်းဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း အဝါးဝစွာ မပွားစေအပ် မလေ့လာအပ်သည်ရှိသော် အထက်ဒုတိယဈာန်ကို ရစိမ့်သောငှါ အားထုတ်ပါသော်လည်း ရောက်အပ်ရအပ်ပြီးသော ပဌမဈာန်မှလည်း ဆုတ်ယုတ်တတ်၏ လျောကျတတ်၏။ ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှါ လည်း မစွမ်းနိုင် ရှိတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ -၁- ၁၄၈။ မဟာဋီ- ၁- ၁၇၈။)

စျာန်အင်္ဂါ (၅) ပါး

၁။ ဝိတက် = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း သဘော။

၂။ ဝိစာရ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်း သဘော။

၃။ ပီတိ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်း သဘော။

၄။ သုခ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၏အရသာကို ချမ်းချမ်းသာသာ ခံစားခြင်း သဘော။

၅။ ဧကဂ္ဂတာ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်၌ စိတ်ကျရောက်တည်ငြိမ်နေခြင်း သဘော။

ဝသီဘော် (၅) တန်

၁။ အာဝဇ္ဇနဝသီ = စျာန်ဝင်စား၍ စျာန်အင်္ဂါများကို အလိုရှိတိုင်း ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

၂။ သမာပဇ္ဇနဝသီ = စျာန်ကို အလိုရှိသလို အလိုရှိတိုင်း ဝင်စားနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

၃။ အဓိဋ္ဌာနဝသီ = စျာန်ကို (၁-နာရီ-၂-နာရီ-စသည်ဖြင့်) အလိုရှိသလောက် အချိန်ကာလကို ပိုင်းခြား၍ အဓိဋ္ဌာန်၍ ဝင်စားနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

၄။ ဝုဋ္ဌာနဝသီ = ပိုင်းခြားထားသော အချိန်ကာလစေ့သော် စျာန်မှ ထနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

၅။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ = စျာန်အင်္ဂါတို့ကို အလိုရှိသလို ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

စျာန်အင်္ဂါကို အမြန်ဆုံးဆင်ခြင်နိုင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏သတ္တိကို အာဝဇ္ဇနဝသီဟု ခေါ်ဆို၍ စျာန်အင်္ဂါကိုပင် အမြန်ဆုံးဆင်ခြင်နိုင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏သတ္တိကို ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီဟု ခေါ်ဆိုသည်။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့ကား မနောဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိ၏အတွင်း၌ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုပြီး တစ်ခုဖြစ်နိုင်သော တရားဓမ္မတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ (အကျယ်ကို-ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၄၉-၁၅၀။ မဟာဋီ-၁-၁၇၈- ၁၈၀- ကြည့်ပါ။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယင်းစျာန်အင်္ဂါများကို ကျေပွန်စွာ နှုတ်တက်ရအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ထိုနောင် အထက်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည့်အတိုင်း စျာန်အင်္ဂါ

တို့ကို ဆင်ခြင်ကြည့်ပါ။ ပထမစျာန်၏စျာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့သည် အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း ထင်ရှားလာသောအခါ ယင်းပထမစျာန်ကို အထက်ပါအတိုင်း ဝသီဘော် (၅)တန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။

ဒုတိယစျာန်သို့

ဤဝသီဘော် (၅)တန်တို့၌ ဝသီမြောက်အောင် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အဝါးဝစွာလေ့လာထားအပ်ပြီးသော ပထမစျာန်မှထ၍

၁။ ဤပထမစျာန်သမာပတ်သည် (နီဝရဏကို ပယ်ခွါရာဝယ် ပထမဦးဆုံးဖြစ်ခြင်းကြောင့်) နီးကပ်သော နီဝရဏရန်သူရှိ၏။

၂။ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ရုန့်ရင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ကျိုးပျက်လွယ်သော သဘောရှိရကား) အားနည်းသော စျာန်အင်္ဂါရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ပထမစျာန်၌ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှု၍

၃။ ဒုတိယစျာန်ကို ငြိမ်သက်သော တရားဟု နှလုံးသွင်း၍

၄။ ပထမစျာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက် တသက်သက်ရှိခြင်း နိကန္တိကို ကုန်စေ၍

ဒုတိယစျာန်ကို ရရှိခြင်းငှါ---

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် (အထက်ပါ ဦးတည်ချက်-၄-မျိုးဖြင့်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။

ဤအဆင့်၌ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို မမှတ်ပါနှင့် စိုက်သာကြည့်နေပါ ရှုနေပါ။ ဝင်လေ ထွက်လေ ဟုမှတ်နေခဲ့သော် ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝစီသင်္ခါရော ၊ (မ-၁-၃၇၅။) ဟူသည်နှင့်အညီ ဝင်လေ ထွက်လေ ဟူသော မှတ်နေမှု ရွတ်ဆိုမှု ဝစီသင်္ခါရကို ဝိတက်ဝိစာရတို့က ပြုပြင်ပေးနေသဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရ မပြုတ်နိုင် ရှိတတ်၏။ ပြုတ်သွားသော်လည်း ပြန်ပြန်ဝင်နေတတ်၏။ ထိုကြောင့် ဤဒုတိယစျာန်သို့ ကူးသည့်အပိုင်းမှစ၍ အထက်ပိုင်းစျာန်တို့၌ မမှတ်ပါနှင့်၊ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာ စိုက်ကြည့်နေပါ ရှုနေပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၅၀။)

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်အခါ၌ ပထမစျာန်မှ ထ၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ စျာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှုဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ဆင်ခြင်စဉ် ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့်

ထင်လာကုန်၏။ ပီတိသုခသည်လည်းကောင်း စိတ္တေကဂ္ဂတာ(ဧကဂ္ဂတာ) သည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်း၄ါလည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်း၄ါလည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံး သွင်းနေပါ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါ။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်း ရှုပွားလျက်ရှိသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ပီတိသုခ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။

(ဝိသုဒ္ဓိ - ၁ - ၁၅၀ ။)

တတိယဈာန်သို့

ယင်းရရှိပြီးသော ဒုတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော်(၅)တန်နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ဤသို့သော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဒုတိယဈာန်ကိုလည်း ရအပ်ပြီးသည်ရှိသော် ယင်းဒုတိယဈာန်ကို ဝသီဘော် (၅)တန်တို့ဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝသီဘော်ငါးတန်တို့ဖြင့် အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးရာ ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍-

၁။ ဤဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည် နီးကပ်သော ဝိတက် ဝိစာရဟူသော ရန်သူရှိ၏။

၂။ [ထိုဒုတိယဈာန်သမာပတ်၌ စိတ်၏လောက်လက်ပေါ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ပေါ်လွင်သော အခြင်းအရာဖြင့် ဖြစ်သော အကြင်ပီတိသည် ရှိ၏။ ယင်းပီတိကြောင့်ပင်လျှင် ဤဒုတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (ဒီ-၁-၃၄ ။)] ဤသို့ ဟောတော်မူအပ်သော ပီတိ၏ရုန့်ရင်းသည့်အတွက်ကြောင့် အားနည်းသော ဈာန်အင်္ဂါရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ထိုဒုတိယဈာန်သမာပတ်၌ အပြစ်ဒေါသကို မြင်အောင် ရှု၍-

၃။ တတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍

၄။ ဒုတိယဈာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက် တသက်သက်ရှိခြင်း နိကန္တိကို ကုန်စေ၍--- တတိယဈာန်ကို ရရှိခြင်း၄ါ----

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏- အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် (အထက်ပါ ဦးတည်ချက်လေးမျိုးဖြင့်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၅၃-၁၅၄ ။)

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်အခါ၌ ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှုဉာဏ်သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်စဉ် ပီတိသည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ သုခသည်လည်းကောင်း ဧကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသောဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း ငြိမ်သက်သော ဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်းငှါလည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင်လျှင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းနေပါ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါ။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းရှုပွားနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ သုခ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော တတိယဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၅၄။)

ဤတတိယဈာန်၌ တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဟူသော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ဝိတက်-ဝိစာရ-ပီတိ-တို့မရှိခြင်းကြောင့် အလွန်ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေ၏။ တတိယဈာန်ချမ်းသာကိုပင် အညီအမျှ လျစ်လျူရှုနိုင်သူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူဟု ဘုရား အစရှိသောအရိယာသူတော်ကောင်းတို့က ယင်းတတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမွမ်းမြှောက်စားတော်မူကြ၏။ ဤဈာန်၌ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၏စွမ်းအား သတိ၏စွမ်းအား သုခ၏စွမ်းအားတို့ကား အလွန်ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက် အလွန်မြင့်မားလျက်ရှိကြ၏။ လောကီသုခတို့တွင် ဤတတိယဈာန်သုခကား အမြင့်မားဆုံးဖြစ်၏။ အထက်အထက်ဈာန်တို့၌ သုခဝေဒနာမယှဉ်ဘဲ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ ယှဉ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းတတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော်ငါးတန်နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။

စတုတ္ထဈာန်သို့

ဤသို့သော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ထိုတတိယဈာန်ကိုလည်း ရရှိအပ်ပြီးသည်ရှိသော် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်နည်းအတိုင်းပင်လျှင် ယင်းတတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော်ငါးတန်တို့ဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝသီဘော်ငါးတန်တို့ဖြင့် အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးရာ တတိယဈာန်မှ ထ၍

၁။ ဤတတိယဈာန်သမာပတ်သည် ပီတိဟူသော နီးကပ်သော ရန်သူရှိ၏။

၂။ အကြင်ဈာန်အင်္ဂါကို သုခဟူ၍ စိတ်နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ရှိ၏။

ဤသုခကြောင့်ပင်လျှင် ထိုတတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်း၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

(ဒီ-၁-၃၄ ။) ဤသို့ ဟောကြားတော်မူအပ်သော သုခ၏ရုန့်ရင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်အားနည်းသော ဈာန်အင်္ဂါရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ထိုတတိယဈာန်သမာပတ်၌ အပြစ်ဒေါသကို မြင်အောင် ရှု၍--

၃။ စတုတ္ထဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍၊

၄။ တတိယဈာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက်တသက်သက်ရှိခြင်း နိကန္တိကို ကုန်စေ၍--

စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှါ----

အာနာပါနသတိသမာဓိဘာဝနာ၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏- အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင်လျှင် အထက်ပါဦးတည်ချက်တို့ဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၅၉ ။)

ထိုသို့ အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် အကြင်အခါ၌ တတိယဈာန်မှ ထ၍အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှုဉာဏ်သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်စဉ် ဆင်ခြင်သော ထိုရဟန်း၏ဉာဏ်၌ စေတသိကသောမနဿဟုခေါ်ဆိုအပ်သော သုခသည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်သာလျှင်လည်းကောင်း စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှါလည်းကောင်း ငြိမ်သက်သော ဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်းငှါလည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင်လျှင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းနေပါ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါ။ထိုသို့ နှလုံးသွင်း ရှုပွါးနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၅၉။)

ယင်းစတုတ္ထဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန်နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။

၁။ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို ပထမဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ၌-

၂။ စေတသိကဒေါမနဿဝေဒနာကို ဒုတိယဈာန်၏ဥပစာရက္ခဏ၌-

၃။ ကာယိကသုခဝေဒနာကို တတိယဈာန်၏ဥပစာရက္ခဏ၌-

၄။ စေတသိကသောမနဿဝေဒနာကို စတုတ္ထဈာန်၏ဥပစာရက္ခဏ၌-

အသီးအသီး ပယ်အပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၆၀။ သံ-၃-၁၈၈-၁၈၉။)

စတုတ္ထဈာန်၏ ထူးခြားသော မှတ်ကျောက်

စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အတိသုခုမော အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏာတီတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇။)

အတိသုခုမောတိ အညတ္ထ လဒ္ဓမာနော ကာယသင်္ခါရော စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အတိက္ကန္တ သုခုမော။ သုခုမဘာဝေါပိဿ တတ္ထ နတ္ထိ၊ ကုတော ဩဠာရိကတာ အပ္ပဝတ္တန တော။ တေနာဟ "**အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏာတီ**"တိ။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၃။)

စတုတ္ထဈာန်၌ သိမ်မွေ့နူးညံ့ခြင်းကို လွန်သွား၏။ မဖြစ်ခြင်းသို့သာလျှင် ရောက်ရှိ သွား၏ဟု မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇။)

အတိသုခုမ = အလွန်သိမ်မွေ့နူးညံ့၏ = လွန်သောသိမ်မွေ့နူးညံ့ခြင်းရှိ၏ ဟူသည် ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်ဟူသော အခြားအခြားသော ဈာန်တို့၌ ရအပ်သော အဿာသ ပဿာသ ကာယသင်္ခါရသည် စတုတ္ထဈာန်၌ သိမ်မွေ့နူးညံ့မှုကို ကျော်လွန်သွား၏။ ထိုအဿာသ ပဿာသ ကာယသင်္ခါရ၏ ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ သိမ်မွေ့နူးညံ့သည်၏အဖြစ်သော်လည်း မရှိဖြစ်တုံသေး၏၊ ရုန့်ရင်းသည်၏အဖြစ်ကား အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း၊ ထိုကြောင့် အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏာတိ = မဖြစ်ခြင်း သို့သာလျှင် ရောက်ရှိသွား၏--- ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်၏။
(မဟာဋီ-၁-၃၂၃။)

ဒီဃဘာဏက မဇ္ဈိမဘာဏက သံယုတ္တဘာဏကဟူသော ထိုဘာဏက မထေရ်မြတ်တို့၏ အလိုအတိုင်း အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇- ကြည့်။)

စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပန္နာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၅။)

စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သန္တာန်၌ အဿာသ ပဿာသတို့မရှိကြောင်းကိုလည်း အထက်ပါ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထား၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းအနေဖြင့် အထူးသတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ် ရှိနေပေ၏။ အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် စတုတ္ထဈာန်သို့ ငါဆိုက်ရောက်လေပြီဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိယုံကြည်ယူဆသောအခါ ငါသည် အသက်ရှူလေသလော မရှူလေ သလောဟု ခဏခဏ မဆန်းစစ်ပါနှင့်။ သမာဓိလည်း ပျက်ပြားတတ်၍ ရရှိပြီးဈာန်မှ လည်း လျှောကျတတ်သည်၊ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကိုသာ (မှန်သည်ဟုယူဆလျှင်) များ များ ဝင်စားနေပါဦး။ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ် အခိုက်၌ အသက်မရှူသော်လည်း တစ်နည်း

-စတုတ္ထစျာန်သမာပတ်သည် အဿာသ ပဿာသကို မဖြစ်စေသော်လည်း ဈာန်အင်္ဂါကို ပြန်လည်ဆင်ခြင်သော မနောဒွါရ ပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝီထိ၊ အသက်ရှူမရှူကို ပြန်လည် ဆင်ခြင်နေသော ကာမဇောမနောဒွါရဝီထိတို့မှာ အဿာသ ပဿာသကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် အသက်ရှူမရှူကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်နေသောအခါ ယင်းဆန်းစစ်နေသော ကာမဇောမနောဒွါရဝီထိတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အလွန်သိမ်မွေ့နူးညံ့သော အဿာသ ပဿာသကို အသက်ငွေ့ငွေ့ကလေး ရှူနေသည်ကို အချို့ယောဂီများသည် သတိပြုနေမိတတ်၏။ စတုတ္ထစျာန် သမာပတ် အခိုက်၌ အသက်မရှူသော်လည်း အသက်ရှူမရှူကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သော အခိုက်၌ ရှူနေခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အစပိုင်းတွင် အသက်ရှူမရှူကို ဆန်းစစ်မှု မပြုသေးဘဲ စတုတ္ထစျာန်ကို ဝင်စားမှုကိုသာ များများပြုလုပ်ပါ။ ကျေနပ်မှုရရှိသော အခါမှ အသက်ရှူမရှူကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပါ။ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးတို့မှာလည်း စတုတ္ထစျာန်၏ ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌လည်း ထင်ရှားနေတတ်ရကား စတုတ္ထစျာန်၏ဥပစာရသမာဓိ အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဥပေက္ခာဧကဂ္ဂတာနှင့် စတုတ္ထစျာန်အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အနည်းငယ် ရောထွေးတတ်သည်။ ဥပစာရ သမာဓိအခိုက်၌ အသက်ရှူမှု ရှိ၏။ စတုတ္ထစျာန်သမာပတ်အခိုက်၌ အသက် မရှူပေ။ သတိရှိစေ။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယင်းစတုတ္ထစျာန်သမာဓိကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ ပရိယောဒါတ -ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပလာသည်တိုင်အောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ထိုအခါဝယ် ဝိပဿနာသို့ ကူးလိုက ကူးနိုင်ပေပြီ။

ဘဝင်ကျနေတတ်ပုံ

ဤတိုင်အောင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပ္ပနာစျာန်သို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ပွါးများအားထုတ်ပုံ အစီအစဉ်များကို အကျဉ်းချုပ်၍ ရေးသားတင်ပြပြီးလေပြီ။ ထို ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟု သမာဓိနှစ်မျိုးရှိ၏။ အပ္ပနာစျာန်၏ အနီး၌ ကပ်၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော သမာဓိကား ဥပစာရသမာဓိတည်း။ အပ္ပနာစျာန်အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော သမာဓိကား အပ္ပနာသမာဓိတည်း။

ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌ ဘဝင်ကျနေတတ်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃။) တွင် ဤသို့ သတိပေးထား၏--

သမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိကို ရရှိခိုက်ဖြစ်သော ဥပစာရဘူမိ၌လည်းကောင်း အပ္ပနာစျာန်သမာဓိကို ရရှိခိုက်ဖြစ်သော ပဋိလာဘဘူမိ၌လည်းကောင်း ဤနှစ်မျိုးသော ဘူမိတို့၌ နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်ကြည်နေတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃ ။)

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပစာရဘူမိ၌ နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါခြင်းဖြင့် နီဝရဏတို့ ဝေးကွာသွားခြင်းကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် သမထအာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်ကြည် နေတတ်၏။ ပဋိလာဘဘူမိ၌ကား စျာန်အင်္ဂါတို့၏ စွမ်းအင်အပြည့်အဝဖြင့် ထင်ထင် ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် သမထအာရုံ၌ (အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်၊ အရိုးစု ကောဋ္ဌာသပဋိဘာဂနိမိတ်၊ ဩဒါတကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ် စသော သမထအာရုံ၌) ကောင်းစွာတည်ကြည်နေတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃ ။)

ယင်းသမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ ထူးခြားခြင်း၏အကြောင်းကား ဤသို့တည်း-- ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌ စျာန်အင်္ဂါတို့သည် စွမ်းအင်အပြည့်အဝဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော စွမ်းအားမရှိကြသေးကုန်။ ဘာဝနာစွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသို့ မရောက်ရှိကြသေးကုန်၊ စျာန်အင်္ဂါတို့၏ စွမ်းအင်များသည် အားကောင်းမောင်းသန်စွာ မဖြစ်လာနိုင်သေးသည့်အတွက်ကြောင့်တည်း။ နှိုင်းခိုင်းဖွယ်ရာ လောကဥပမာမည် သည်ကား --- ငယ်ရွယ်နုနယ်နေသေးသော မတ်တတ်ရပ်သင်စ ကလေးသူငယ်ကို ချီမြှောက်လျက် မတ်တတ်ရပ်စေ၍ ထားအပ်သည်ရှိသော် ခဏ ခဏ မြေသို့ လဲကျ သွားတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃ ။)

ဧဝမေဝ ဥပစာရေ ဥပ္ပန္နေ စိတ္တံ ကာလေန နိမိတ္တမာရမ္မဏံ ကရောတိ၊ ကာလေန ဘဝင်္ဂမောတရတိ။

ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဥပစာရသမာဓိသည်ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ဘာဝနာစိတ်သည် ရံခါ သမထနိမိတ် =ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏။ ရံခါ စိတ်သည် ဘဝင်သို့ သက်တတ်၏ = ဘဝင်ကျကျနေတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃ ။)

သို့သော် အပ္ပနာစျာန်သမာဓိအခိုက်၌ကား စျာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာသော စွမ်းအင်များ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိနေကြကုန်၏။ ထိုစျာန်အင်္ဂါတို့၏ စွမ်းအင်များသည် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့်အတွက်ကြောင့် =စျာန်အင်္ဂါတို့သည် အားအစွမ်းနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့်အတွက်ကြောင့်- အားကောင်းမောင်းသန်သော ယောကျ်ားသည် နေရာမှ ထကာ တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်း မတ်တတ်ရပ်တည်၍ နေရမူ ရပ်တည်နေနိုင်သကဲ့သို့- ဤဥပမာအတူပင်လျှင် အပ္ပနာစျာန်သမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ဘဝင်၏ဖြစ်ခွင့် အလှည့်အကြိမ်ကို တစ်ကြိမ်ဖြတ်တောက်လိုက်သော = (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတစ်ကြိမ်ဖြစ်လတ်သော်) တစ်ညဉ့်ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း အပ္ပနာသမာဓိသည် တည်နေတတ်၏။ အပ္ပနာကုသိုလ်ဇော = စျာန်ဇောစိတ်အစဉ်၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပေ၏ = တစ်ညလုံး စျာန်ဝင်စားနေနိုင်၏။ ဤကား သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ ထူးထွေကွဲပြားရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၂၃။)

သတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်ပါ ဥပစာရစျာန် အပ္ပနာစျာန်တို့တွင် တစ်မျိုးသော စျာန်ကို ဝိပဿနာ၏အခြေပါဒကပြု၍ = ဝိပဿနာ၏အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်အောင် ထူထောင်၍ ဓါတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းသောအခါ သမာဓိဒီဃရိစံချိန် မှီလာသောအခါ ရုပ်ကလာပ်များကို စတင်တွေ့ရှိ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်များကို ဓါတ်ခွဲနိုင်၍ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓါတ်ကြီး (၄)ပါးနှင့် တကွသော ဥပါဒါရုပ်တို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ လက္ခဏာ-ရသ- ပစ္စုပဋ္ဌာန်- ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် သိမ်းဆည်းရ၏။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် = ရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိ၏။ ထိုအချိန်အခါတွင်မှ ရုပ်ပရမတ်အစစ် ဓါတ်အနှစ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖောက်သိသည် မည်၏။

တစ်ဖန် နာမ်တရားတို့မှာလည်း ဝီထိမုတ်စိတ်အနေဖြင့်လည်းကောင်း ဝီထိစိတ်အနေဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌

စိတ်စေတသိက်တို့သည် အတူယှဉ်တွဲ၍သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းစိတ္တက္ခဏတစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ်စေတသိက်တရားစုတို့ကို အရူပကလာပ = နာမ်ကလာပ် ဟု(မဟာဋီ-၂-၂၃၅။) ၌ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထား၏။ ယင်းနာမ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ်စေတသိက်တို့၏ မိမိ မိမိဆိုင်ရာ ပရမတ္ထဓါတ်သားတို့၏ လက္ခဏရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ပဒဋ္ဌာန်တို့ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရ၏။ သိမ်းဆည်းရ၏။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ နာမပရိစ္ဆေဒဉာဏ် = အရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိ၏။ ထိုအချိန် အခါတွင်မှ နာမ်ပရမတ်အစစ် ဓါတ်အနှစ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိသည် မည်၏။ (ဤ၌ စိတ္တက္ခဏအမျိုးအစားကိုသာ ဆိုလိုသည်။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် တရားဘာဝနာတစ်ခုကို စီးဖြန်းပွားများအား ထုတ်လိုက်သောအခါ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ကိုမျှ မမြင်ခဲ့သော်လည်းကောင်း မြင် သော်လည်း ဓါတ်မခွဲနိုင်ခဲ့သော်လည်းကောင်း ရုပ်ပရမတ်အစစ် နာမ်ပရမတ်အစစ်ကို မသိသေးသည် မည်၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကိုမျှ မရရှိသေးသည် မည်၏။

တစ်ဖန် အတိတ်အနာဂတ်ကိုလည်း မရှုသဖြင့် အတိတ်ရုပ်နာမ်ပရမတ်အစစ် အနာဂတ်ရုပ်နာမ်ပရမတ်အစစ်တို့ကိုလည်း လုံးလုံးမသိရကား-- အတိတ်အကြောင်းတ ရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကိုလည်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်မသိ သေးဖြစ်နေ၏။ ထိုသို့ မသိသေးဖြစ်ခဲ့သော် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကိုလည်း မရရှိသေး သည်မည်၏။

ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်အစစ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်အစစ်ကိုမျှ မရရှိသေး သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏သန္တာန်၌ တိကျမှန်ကန်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေးမှာလည်း မိုးနှင့်မြေကြီးပမာ အလွန်အလှမ်းကွာလျက်ပင် ရှိနေသေး၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ်မျှ မဖြစ်သေးသည့်အတွက် ပရမတ္ထအရိယသစ္စာအစစ် အဖြစ် ကြီးဖြစ်ပေသော အရိယမဂ်ဉာဏ် အရိယဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးတို့နှင့် လည်း ပို၍ပို၍ အလွန့်အလွန် ဝေးကွာလျက်ပင် ရှိနေသေး၏။ အကြောင်းကား--- ဤသို့တည်း။-----

ပုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ။ (သံ-၁-၃၄၄ ။)

•ချစ်သားသုသိမ--- သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာ တည်သော ဓမ္မဋ္ဌိတိအမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ရှေးက ဖြစ်၏။ နိရောဓသစ္စာနိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောအရိယမဂ်ဉာဏ်သည် နောက်ကာလ၌ ဖြစ်၏။ (သံ-၁-၃၄၄။)

နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် ဈာန်အဘိညာဏ်တို့၏အကျိုးဆက် ဖြစ်သည်ဟု အထင်ရှိနေသော အရှင်သုသိမအား ဘုရားရှင်က ပြန်လည်ဖြေကြားလိုက်သော အကျဉ်းချုပ်အဖြေပင် ဖြစ်၏။ ဤဒေသနာတော်နှင့်အညီ အရိယမဂ်ဉာဏ်ကား ဈာန်အဘိညာဏ်တို့၏ အကျိုးဆက်မဟုတ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၏အကျိုးဆက်သာ ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏အဆုံး၌သာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော တရားဖြစ်၏။ စစ်မှန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့က အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏အဆုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော တရားဖြစ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် မှန်ကန်တိကျသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို မရရှိသေးသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် နိဗ္ဗာန်ကို ဝင်ခွင့်လက်မှတ်မရရှိသေးသူသာ ဖြစ်၏။ မမှန်းဆနိုင်သော ခပ်လှမ်းလှမ်းတစ်နေရာမှာသာ ရပ်တည်နေရသူ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် အလွန်အလှမ်းကွာဝေးလျက်ရှိသော အရပ်ဒေသတစ်ခုဝယ် ရပ်တည်နေရခိုက် သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် ဘာဝနာတစ်ခုခုကို နှလုံးသွင်းလိုက်သဖြင့် သမာဓိအရှိန်အဝါ အတော်အသင့်အားကောင်းလာသောအခါ ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ ရောက်စတွင် သို့မဟုတ် ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေနှင့်ဆင်တူယိုးမှား နယ်မြေသို့ ရောက်စတွင် အထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (၁-၁၂၃)၌ သတိပေးထားသည့်အတိုင်း ဘဝင်များ ကျကျနေတတ်ပါသည်။

ယင်းသို့ ဘဝင်ကျကျနေမှုကိုပင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် "ဘာမျှ မသိတော့"ဟု ပြောတတ်၏။ "အာရုံရော ရှုစိတ်ရော နှစ်မျိုးလုံး ချုပ်သွားသည်"ဟုလည်း ပြောလာတတ်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်နေမှုကိုပင် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနေသည်ဟုလည်း အယူရှိလာပြန်၏။ အမှန်မှာ ဘဝင်ကျနေခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ရုပ်ပရမတ်အစစ် နာမ်ပရမတ်အစစ်ကိုမျှ မသိသေးသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ်ပင် မဖြစ်သေးသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထိုသို့ ဘဝင်ကျနေခြင်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ဘာမျှမသိဟု ပြောဆိုနေခြင်းမှာ ထိုဘဝင်စိတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံဟူသမျှကို လုံးဝအာရုံမပြုဘဲ အတိတ်ဘဝက

သေခါနီးကာလ မရဏာသန္နဇောက ယူထားအပ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် အာရုံတစ်မျိုးမျိုးကိုသာ အာရုံပြုနေ သိနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဘဝင်စိတ်သည် အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္နဇောက ယူထားခဲ့သည့်အာရုံကိုပင် အာရုံပြုနေပါသည်ဟူသော ဤအချက်ကိုလည်း အတိတ်ဘဝကဖြစ်ခဲ့သော မရဏာသန္နဇော၏အာရုံကို ပုံစံမှန်ရှုတတ်သော အတိတ်အကြောင်းတရားများကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ပုံစံမှန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရှုတတ်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အရာသာ ဖြစ်၏။ အတိတ်ဘဝက မရဏာ သန္နဇော၏အာရုံကို မရှုသူ မရှုတတ်သူ အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို မရှုသူ မရှုတတ်သူတို့၏အရာဌာနကား မဟုတ်ပေ။ သို့အတွက် ဘာမျှမသိဟု ပြောနေခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၌ကား ဤသို့ လာရှိ၏။

စတုဘူမကစိတ္တဉှိ နောဝိဇာနနလက္ခဏံ နာမ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗံ ဝိဇာနနလက္ခဏမေဝ။ (အဘိ-၄-၁-၁၅၅ ။)

ကာမ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာဟူသော ဘုံလေးပါးအတွင်း၌ ဖြစ်သော စိတ်ဟူသမျှသည် အာရုံကို သိခြင်း ဝိဇာနနလက္ခဏာမရှိသော စိတ်မည်သည် မရှိပေ။ စိတ်အားလုံးသည် အာရုံကို သိခြင်း ဝိဇာနနသဘောလက္ခဏာ ရှိသည်ချည်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဘဝင်စိတ်သည်လည်း အတိတ်ဘဝ သေခါနီးကာလဝယ် မရဏာသန္နဇောကယူခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် အာရုံတစ်မျိုးမျိုးကို သိလျက်ပင် ရှိသည်။ ဘာမျှ မသိသော စိတ်ကား မဟုတ်ပေ။ တစ်ဖန် -- "အရှုခံအာရုံရော ရှုနေသည့် စိတ်ရော ချုပ်နေသည် ချုပ်သွားသည်"ဟူသော အဆိုအမိန့်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း အောက်ပါ ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်များကို သတိပြုစေလိုပေသည်။

နိရောဓသမာပတ်ဟူသည်

ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တီတိ သင်္ခါရာနံ ပဝတ္တိဘေဒေ ဥက္ကဏ္ဌိတွာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အစိတ္တကာ ဟုတွာ "နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ" တိ သမာပဇ္ဇန္တိ ။ (ဝိသုဒ္ဓိ -၂-၃၄၇ ။)

အဘယ်ကြောင့် နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြကုန်သနည်း ဟူမူ လောကီစျာန်သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ရရှိတော်မူကြကုန်သော အနာဂါမ်ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း

အထူးအပြား၌ ငြီးငွေ့တော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍-- မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ ပင်လျှင် စိတ်စေတသိက်တို့ မရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ = စိတ်စေတသိက်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေကြကုန်သည် ဖြစ်၍--"စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ခါတ်သို့ ရောက်ရှိ၍ နေကြကုန်သကဲ့သို့ ချမ်းချမ်းသာသာ နေကြပါကုန်အံ့"ဟု နှလုံးပိုက်တော်မူကြကုန်၍ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ -၂-၃၄၇ ။)

ဤအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်နှင့်အညီ ရှုနေသည့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုမှာ နိရောဓသမာပတ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့်အရာဌာန ဖြစ်၏။ နိရောဓသမာပတ်ဟူသည်မှာလည်း ရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်လေးပါး အရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်လေးပါးတည်းဟူသော သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ရရှိထားတော်မူကြသည့် အနာဂါမ်ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ အရာဌာနသာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူ သမထဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ယုဂနဒ္ဓနည်းဖြင့် ယင်းဈာန်သမာပတ်တို့ကို လှံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်နိုင်ပါမှ နိရောဓသမာပတ် မဝင်စားမီ ရှေးအဖို့၌ ပြုသင့် ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါးကို ပြုပြီးသော အနာဂါမ် သို့မဟုတ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏သန္တာန်၌သာလျှင် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားပြီးနောက် နိရောဓသမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၄၇-ကြည့်ပါ ။)

နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားလိုသော အနာဂါမ် သို့မဟုတ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်သည် ရှေ့ဦးစွာ ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ပထမဈာန်မှ ထပြီးလျှင် ယင်းပထမဈာန်နာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုရ၏။ ထိုနောင် ဒုတိယဈာန်ကို တစ်ဖန် ဝင်စား၍ ယင်းဒုတိယဈာန်နာမ်တရားတို့ကိုလည်း လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုရ၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သို့ တိုင်အောင် ပြုကျင့်ရ၏။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပြီးနောက် အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို တစ်ဖန် ဝင်စားရ၏။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်မှ ထသော အခါ----

၁။ မိမိကိုယ်နှင့် မစပ်သော အသီးအခြားဖြစ်နေသော ကျောင်း၊ သင်္ကန်းစသော ပရိက္ခရာတို့ကို မပျက်စီးဖို့ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း

၂။ သံဃာတော်၏ ငံ့လင့် မျှော်လင့်ခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်း= (သံဃာတော်က သံဃာ့ကိစ္စ ကံတစ်ခုခုအတွက် အလိုရှိခဲ့သော် နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် ဆင်ခြင်ခြင်း)

၃။ သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ခေါ်တော်မူခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်း= (ဘုရားရှင်က သိက္ခာပုဒ်တော်ကို ပညတ်လိုခြင်းစသော အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် အလိုရှိခဲ့သော် နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် ဆင်ခြင်ခြင်း။)

၄။ မိမိ၏ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ကြွင်းကျန်နေသေးသော အဓွန့်ကာလအပိုင်းအခြားကို ဆင်ခြင်ခြင်း= (မိမိ၏အာယုသင်္ခါရကုန်ဆုံးမည့် အချိန်အခါကို ဆင်ခြင်၍ အာယုသင်္ခါရ မချုပ်ဆုံးမီ နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ရန်ဆင်ခြင်ခြင်း။)

ဤပုဗ္ဗကိစ္စကို ပြုလုပ်၍ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားရ၏။ နေဝသညာနာသညာယတနဇော တစ်ကြိမ် သို့မဟုတ် နှစ်ကြိမ် ကျပြီးနောက် နိရောဓသမာပတ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွား၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၄၉-၃၅၀ ။)

ထိုကြောင့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု နိရောဓသမာပတ်ဟူသည် သမာပတ် (၈)ပါးကို ရရှိတော်မူသည့် အနာဂါမ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ အရာဌာနသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ သမာပတ်(၈)ပါးကိုလည်း မရရှိသေးသော အနာဂါမ်လည်းမဖြစ်သေးသော ရဟန္တာလည်းမဖြစ်သေးသော အသင်သူတော်ကောင်းနှင့် ဤနိရောဓသမာပတ်သည်ကား အလွန့်အလွန် အလှမ်းဝေးကွာလျက်ပင် ရှိနေသေး၏။

ဖလသမာပတ်ဟူသည်

တစ်ဖန် ရုပ်နာမ်ပရမတ်အစစ်ကိုမျှ မသိသေးသဖြင့် စစ်မှန်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုမျှ မရရှိသေးသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးအဖို့ ထိုဘာမျှမသိမှုသဘောကို ဖလသမာပတ်ဟု ဆိုရန်မှာလည်း မမှန်ဖြစ်နေပြန်၏။ ဖလသမာပတ်ဟူသည်မှာလည်း ဖြစ်မှု ပျက်မှု ထင်ရှားရှိသော ရုပ်နာမ်ကြောင်းကျိုးသင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ဆုံးရာ မရှိရာဖြစ်သော မဖြစ်မပျက်သည့် အသခ်တဓါတ် အငြိမ်းဓါတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အာရုံပြုနေသော ဖိုလ်ဇော စိတ်အစဉ်တို့၏ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နေမှုသဘောတည်း။ ဆိုလိုသည်မှာ---အာရုံဘက်၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ မဖြစ်မပျက်သည့် အသခ်တဓါတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး တည်ရှိနေ၏။ ထိုအငြိမ်းဓါတ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံယူတတ်သည့် အာရမ္မဏိက တရားဘက်၌ကား မဖြစ်မပျက်သည့် အသခ်တဓါတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို အာရုံပြုနေသည့် ဖိုလ်ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်= ဖိုလ်ဇောစိတ်စေတသိက်တို့၏ အစဉ်များ ထင်ရှားရှိနေကြ၏။ ရှုနေသည့်စိတ် ချုပ်နေသော သမာပတ်မျိုးကား မဟုတ်ပေ။

သို့သော် ဖလသမာပတ်ဟူသည်မှာလည်း သောတာပန်အစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏အရာသာ ဖြစ်သည်။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းသည်လည်း အရိယသစ္စာလေးပါးကို သိတော်မူရိုးဓမ္မတာသာ ရှိ၏။ သစ္စာလေးပါးကို မသိကလည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကြီးသည် မကုန်ဆုံးနိုင်ကြောင်းကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင်က သစ္စသံယုတ် ကူဋာဂါရသုတ္တန် သုတ္တန်နံပါတ် (၁၁၁၄)တွင်ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉ ။)

ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့ကား ဝဋ္ဋသစ္စာတည်း၊ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့ကား ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတည်း။ ထိုတွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ္ဋသစ္စာနှစ်မျိုး၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာနှစ်ပါး၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းမှု မရှိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉ ။)

ဤအဋ္ဌကထာ၏ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလိုပါက ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းရမည်ဖြစ်၏။ ဒုက္ခသစ္စာဟူသည်မှာလည်း ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ခန္ဓသုတ္တန် (သံ-၂-၃၉။) အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်(အဘိ-၂-၁။) စသည်တို့၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟီန ပဏီတ ဒူရသန္တိကဟူသော (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးပင်တည်း။ သမုဒယသစ္စာဟူသည်မှာလည်း အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက်ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော သင်္ခါရကံတို့ပင်တည်း။

ထိုကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်-----

၁။ ဒုက္ခသစ္စာကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေး၊

၂။ သမုဒယသစ္စာကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေး၊

၃။ သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေး၊----

ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာများ ရရှိရေးအတွက် အတိတ်နှင့် အနာဂတ်ကို မလွဲမရှောင်သာ ရှုရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ဒုက္ခသစ္စာစာရင်းတွင်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးတွင်သာမက အတိတ်ခန္ဓာငါးပါး အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့လည်း ပါဝင်လျက် ရှိကြ၏။ တစ်ဖန် သမုဒယသစ္စာစာရင်းတွင် အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးဟူသည်မှာ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်၏။ အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားဟူသည်မှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားဟူသည်မှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာဟူသော အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာ တရားဟူသည်မှာလည်း ယင်းအနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်၏။ အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ ထိုကြောင့် သမုဒယသစ္စာကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေး သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေးအတွက်လည်း အတိတ်အနာဂတ်ခန္ဓာတို့ကို မလွဲမရှောင်သာ သိမ်းဆည်းရှုပွားရတော့မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ၌ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါမှ ပရမတ်အချင်းချင်း၏ အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်မှု ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်လျက် ရှုမြင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော အကြောင်းတရားအဆက်ဆက်ဟူသော သမုဒယသစ္စာ အကျိုးတရားအဆက်ဆက်ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တင်လျက် တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုရမည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ဝဋ္ဋသစ္စာအမည်ရသော ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါမှ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံးတွင် အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်တရား

တော်မြတ်ကြီးကို အာရုံယူလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းအရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးကား မဂ္ဂသစ္စာတရားတည်း။ ယင်းအရိယမဂ်ဉာဏ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အသင်္ခတဓါတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးသည်ကား နိရောဓသစ္စာတရားတည်း။ ယင်းသစ္စာလေးပါးကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖေါက်သိမြင်ပါမှ အရိယာသူတော်ကောင်း ဖြစ်နိုင်၏။ အရိယာသူတော်ကောင်း ဖြစ်ပါမှလည်း ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ပေသည်။ အသင် သူတော်ကောင်းသည် အောက်ပါ စာပိုဒ်ကလေးကို ဖတ်ကြည့်ပါ-

ဖလသမာပတ္တတ္ထိကေန ဟိ အရိယသာဝကေန ရဟောဂတေန ပဋိသလ္လီနေန ဥဒယဗ္ဗယာဒိဝသေန သင်္ခါရာ ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ တဿ ပဝတ္တာနုပုဗ္ဗဝိပဿနဿ သင်္ခါရာရမ္မဏာ ဂေါတြဘုဉာဏာနန္တရာ ဖလသမာပတ္တိဝသေန နိရောဓေ စိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဖလသမာပတ္တိနိန္နတာယ စေတ္ထ သေက္ခဿာပိ ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န မဂ္ဂေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၄၂။)

ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်း၌ အလိုရှိသော အရိယာသာဝကသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်သို့ ချဉ်းကပ်လျက် အထူးထူးသော အာရုံမှ ဖဲခွါ၍ တစ်ယောက်ထီးတည်းသာ ကိန်းအောင်းလျက် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဘင်္ဂဉာဏ် ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်အစရှိသော ကိုးပါးသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတည်းဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုအပ်ကုန်၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဘင်္ဂဉာဏ်အစရှိသော ဖြစ်ပေါ်လာသော အစဉ်အတိုင်းသော ဝိပဿနာဉာဏ်ရှိသော ထိုအရိယသာဝက၏သန္တာန်ဝယ် သင်္ခါရတရားလျှင် အာရုံရှိသော၊ တစ်နည်း သင်္ခါရတရားတို့၏အနိစ္စအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာလျှင် အာရုံရှိသော ဝေါဒါန်ဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော ဂေါတြဘုဉာဏ်၏ အခြားမဲ့၌ ဖလသမာပတ်၏အစွမ်းဖြင့် နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်တည်းဟူသော အာရုံ၌ အပ္ပနာစျာန်၏အစွမ်းဖြင့် = ဖိုလ်ဇောစိတ်အစဉ်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားရာ၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်ဝယ် ဖလသမာပတ်သို့ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သေက္ခအရိယာသူတော်ကောင်း၏- သန္တာန်၌လည်း အရိယဖိုလ်ဇောသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အရိယမဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်မလာပေ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၄၂။)

[သတိ--- အမေး---အရိယမဂ်ဉာဏ်၏ရှေ့သွားဖြစ်သော ဂေါတြဘု ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဤဖလသမာပတ် အရာ၌ အရိယဖိုလ်၏ ရှေး၌ရှိသော ဝေါဒါန်ဟု ရအပ်သော အမည်ရှိသော ဂေါတြဘုဉာဏ်သည် အဘယ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်ပါသနည်း?

အဖြေ--- အရိယဖိုလ်တရားတို့ကား သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းတို့ မဟုတ်ကြပေ။ (အရိယမဂ်၏ အကျိုးရင်းမျှသာ ဖြစ်၏။) အရိယ မဂ်တရားတို့သည်သာလျှင် သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက် ကြောင်းနိယျာနိကတရားကောင်း စင်စစ်ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဟူပေ။]

(မဟာဋီ-၂-၅၁၈။)

ထိုကြောင့် ဖလသမာပတ်ဟူသည် ပရမတ္ထသစ္စာအစစ်ဖြစ်ကြကုန်သော ဒုက္ခ သစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတည်းဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင် သော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်သာ ဝင်စားနိုင်သော သမာပတ်မျိုးဖြစ်၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘုရားဟောသည့်ရုပ်တရား နာမ် တရားတို့သည် ဘုရားရှင်သာ သိနိုင်သည်၊ သာဝကတို့သည် မသိနိုင်ဟု ယုံကြည်လက်ခံ ထားသည်ဖြစ်အံ့၊ သိအောင်လည်း မရှုသည် ဖြစ်အံ့၊ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေ သည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားကို မသိသေးသည် မည်၏။ တစ်နည်း ဆိုရသော် ဘုရားဟောသည့်ရုပ်နာမ်မျှကိုပင် မသိသေးသည် မည်၏။ တစ်ဖန် ဝိပဿနာဟူသည် အတိတ် အနာဂတ်ကို ရှုဖို့ မလို အတိတ်အနာဂတ်သည် ဝိပဿနာနှင့် မဆိုင်ဟူသော ပုံသေမှုကို လက်ခံထားသဖြင့် အတိတ်အနာဂတ်ကိုလည်း မရှုသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုသို့ မရှုခဲ့သော် အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကိုလည်း မသိသေးသည် မည်၏။ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို မသိသေးသည် မည်၏။ သမုဒယသစ္စာ ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို မသိသေးသည် မည်၏။ ဖလသမာပတ် ဟူသည် ထိုကဲ့သို့ မသိမှုတွေ တစ်ပုံကြီးထမ်းထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝင်စား၍ ရနိုင်သော သမာပတ်မျိုးကား မဟုတ်ပေ။ သတိရှိစေ။

ဉာဏ်အရောင်အလင်းများအကြောင်း

အရောင် (၄) မျိုး

အထက်တွင် ဉာဏ်အရောင်အလင်းများ၏ အကြောင်းကို အလျဉ်းသင့်သလို ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ အထူးသဖြင့် စတုတ္ထစျာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်သောအခါ ဖြိုးဖြိုး ဖြက်ဖြက် တလက်လက်တောက်ပသော အလင်းရောင်များသည် ထွက်ပေါ်လာကြ ကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ဤအဆိုနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယကင်းရှင်းသွားရန် အလို့ငှာ ပညာအရောင် = ဉာဏ်အရောင်များအကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြပေအံ့---

ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် စတုက္ကနိပါတ် အာလောကသုတ္တန် (အံ-၁-၄၅၆။)စသည်တို့၌-- (၁) လရောင်၊ (၂) နေရောင်၊ (၃) မီးရောင်၊ (၄) ပညာရောင် ဟု အရောင်အလင်း (၄) မျိုးရှိကြောင်းကို ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ထို (၄)မျိုးတို့တွင် ပညာရောင်= ဉာဏ်ရောင် (၄)မျိုးရှိကြောင်းကို အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (အံ-ဋီ-၃-၁၇၇-၁၇၈။) ပစလာယမာနသုတ္တန်တွင် ရှင်းပြထား၏။ ယင်းအဖွင့်တို့ကို ပိုမို၍ သဘောပေါက်စေ ရန် မူရင်းပါဠိတော် အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ပစလာယမာနသုတ္တန်ကောက်နုတ်ချက်

နော စေ တေ ဧဝံ ဝိဟရတော တံ မိဒ္ဓံ ပဟီယေထ၊ တတော တွံ မောဂ္ဂလ္လာန အာလောကသညံ မနသိ ကရေယျာသိ၊ ဒိဝါသညံ အဓိဋ္ဌဟေယျာသိ၊ ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိံ ယထာ ရတ္တိံ တထာ ဒိဝါ၊ ဣတိ ဝိဝဋေန စေတသာ အပရိယောနဒ္ဓေန သပ္ပဘာသံ စိတ္တံ ဘာဝေယျာသိ။ ဌာနံ ခေါ ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိ၊ ယံ တေ ဧဝံ ဝိဟရတော တံ မိဒ္ဓံ ပဟီယေထ။ (အံ-၂-၄၆၃။)

ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိန္တိ ယထာ ဒိဝါ အာလောကသညာ အဓိဋ္ဌိတာ၊ တထာ နံ ရတ္တိမ္ပိ အဓိဋ္ဌဟေယျာသိ။ **ယထာ ရတ္တိံ တထာ ဒိဝါ**တိ ယထာ စ တေရတ္တိံ အာလောကသညာ အဓိဋ္ဌိတာ၊ တထာ နံ ဒိဝါပိ အဓိဋ္ဌဟေယျာသိ။ **သပ္ပဘာသန္တိ** ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏတ္ထာယ သဟောဘာသံ။
(အံ-ဋ-၃-၁၇၄ ။)

သဟောဘာသန္တိ သဉာဏောဘာသံ။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒန အာလောကောပိ ဝါ ဟောတု ကသိဏာလောကောပိ ဝါ ပရိကမ္မာလောကောပိ ဝါ၊ ဥပက္ကိလေသာ လောကော ဝိယ သဗ္ဗောယံ အာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနောဝါတိ။ (အံ-ဋီ-၃-၁၇၇-၁၇၈ ။)

= ချစ်သား မောဂ္ဂလ္လာန်-- ဤသို့ နေရာမှ ထပြီးလျှင် ရေဖြင့် မျက်စိတို့ကို ပွတ်သပ်၍ အရပ်မျက်နှာတို့ကို ကြည့်သော နက္ခတ်တာရာတို့ကို ကြည့်သော သင့်အား ထိုမိဒ္ဓတရားသည် အကယ်၍ မကင်းပျောက်ခဲ့မူ ချစ်သား မောဂ္ဂလ္လာန်--- ထိုသို့မကင်းပျောက်နိုင်ခြင်းကြောင့် သင်ချစ်သားသည် မိဒ္ဓတရားကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အာလောကသညာ = အလင်းရောင်ဟူသော အမှတ်သညာကို (ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်အလို့ငှါ ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်သော အာလောကသညာကို) နှလုံးသွင်း လေလော့၊ နေ့ဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်တည်လေလော့= (အဓိဋ္ဌာန်လေလော့။) နေ့အခါ၌ အာလောကသညာ = အလင်းရောင်ဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်တည် ထားသကဲ့သို့ (အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားသကဲ့သို့) ထို့အတူ ညဉ့်အခါ၌လည်း အာလောကသညာ အလင်းရောင်ဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်တည်လေလော့ (အဓိဋ္ဌာန်လေလော့။) သင်ချစ်သားသည် ညဉ့်အခါ၌ အာလောကသညာ = အလင်းရောင်ဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်တည်ထားသကဲ့သို့ (အဓိဋ္ဌာန်ထားသကဲ့သို့) ထို့အတူ နေ့အခါ၌ လည်း ယင်းအာလောကသညာ = အလင်းရောင်ဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်တည် လေလော့ (အဓိဋ္ဌာန်လေလော့။) ဤသို့ မိဒ္ဓကင်းစင်၍ ထက်ဝန်းကျင် မြေးယှက်ခြင်း မရှိသောစိတ်ဖြင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်အလို့ငှါ ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်သော ဉာဏ် အရောင်အလင်းနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ကို ပွားများလေလော့။ ဤသို့ ပွားများ၍ နေသော သင်ချစ်သား၏သန္တာန်၌ မိဒ္ဓတရား၏ ကင်းပျောက်ကြောင်းသည် ရှိသည်သာ လျှင်တည်း။ (အံ-၂-၄၆၃။)

ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏--- အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် သောတာပန်ဖြစ်တော်မူပြီး ဇဟိဘိက္ခုရဟန်းလည်းဖြစ်တော်မူပြီးနောက် မဂဓတိုင်း ကလ္လဝါဠပုတ္တရွာကို ဆွမ်းခံရွာအဖြစ် အမှီပြု၍ တောအုပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ရဟန်းတရားများကို ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး မအိပ်မနေ အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ် တော်မူရာ ပင်ပန်းတော်မူရှာသဖြင့် ခုနစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ ငိုက်မျဉ်းလျက် ထိုင်နေ တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် ကြွလာတော်မူ၍ ပစလာယမာနသုတ္တန်ကို ဟောကြား ပေးတော်မူ၏။ ထိုတွင် အထက်ပါ တရားတော်မှာ အမှတ်(၆) မိဒ္ဓပယ် ဖျောက်ကြောင်း တရားဖြစ်၏။

ထိုအမှတ် (၆) ညွှန်ကြားချက်၌ သပ္ပဘာသံ စိတ္တံ =အရောင်အလင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ကို ပွားများရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာဋီကာ များကလည်း ယင်းစိတ်ကို- ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်အလို့ငှါ ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်သော

ဉာဏ်အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဟု ရှင်းပြထားတော်မူကြ၏။ ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အလင်းရောင်လည်းဖြစ်၏။ ယင်းအလင်းရောင်မှာ အာလောက ကသိုဏ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းလည်း ရှိ၏။ ကြွင်းသော ကသိုဏ်း တို့ကို ပွားများခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် တေဇောကသိုဏ်းနှင့် ဩဒါတကသိုဏ်းတို့ကို ပွားများခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းလည်း ရှိ၏။ ယင်းအာလောက ကသိုဏ်း တေဇောကသိုဏ်း ဩဒါတကသိုဏ်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင် အလင်းမှာ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို ရရှိဖို့ရန်အတွက် အခြေခံအကြောင်းရင်း အရောင် အလင်းပင် ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅၈-ကြည့်ပါ။)

ယင်းအရောင်အလင်းများကို နေ့နှင့်ည တူညီနေအောင် တစ်နေ့လုံး တစ်ညဉ့်လုံး လင်းနေအောင် အမြဲဌာန်ပြုရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားနေတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ဤအရာ၌ ဋီကာဆရာတော်က ဉာဏ်အရောင်အလင်းလေးမျိုး ရှိကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဉာဏ်ရောင်လေးမျိုး —— ရှင်းလင်းချက်

၁။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောက = ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်အလို့ငှါ ပွားများထားအပ်သော အထူးသဖြင့် အာလောကကသိုဏ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်း၊

၂။ ကသိဏာလောက = ကောင်းစွာပွားများထားအပ်သော အာလောက ကသိုဏ်း၏အရောင်အလင်းကဲ့သို့ ကောင်းစွာပွားများထားအပ်သော ကသိုဏ်းဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်း၊

၃။ ပရိကမ္မာလောက = ပရိကမ္မဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင် အလင်း၊

၄။ ဥပက္ကိလေသာလောက = ဝိပဿနာဉာဏ်၏ညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသအရောင်အလင်း၊

ဤသို့လျှင် ဉာဏ်ရောင်လေးမျိုး ရှိ၏။ ဤလေးမျိုးလုံးသည် ဉာဏ်ကြောင့်သာ လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းများတည်း။ ယင်းကဲ့သို့သော အရောင်အလင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ဉာဏ်နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲလျက် ဖြစ်သော စိတ်ကို သပ္ပဘာသံ စိတ္တံ = အရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဟု ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော်မူ၏။

အထက်ပါ ပစလာယမာနသုတ္တန်တွင်ကား အာလောကကသိုဏ်းဘာဝနာဉာဏ် ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်ဉာဏ်တို့နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို အထူးရည်ညွှန်းထားတော် မူ၏။ ယင်းအရောင်အလင်းနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကို ပွားများရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြား ထားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် အထက်ပါ ဉာဏ်ရောင်လေးမျိုးတို့တွင် ပရိကမ္မာလောက = ပရိကမ္မ ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းမှာ--

၁။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိတို့၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ္မ၊

၂။ အဘိညာဏ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ္မ၊

၃။ အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ္မ၊

ဤသို့လျှင် ပရိကမ္မ သုံးမျိုး ရှိ၏။

သမထပိုင်းတွင် ပရိကမ္မသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ = ပရိကမ္မ ဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာဟု သမာဓိသုံးမျိုး ဘာဝနာသုံးမျိုးရှိ၏။ ယင်းပရိကမ္မသမာဓိကိုပင် ခဏိကသမာဓိဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၄၀) တွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထား၏။ ယင်းခဏိကသမာဓိမှာ ဥပစာရသမာဓိနှင့် နီးကပ်လျက် ရှိသော အဆင့်မြင့်မားသော သမာဓိဖြစ်၏။ ပရိကမ္မဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရ သော ခဏိကသမာဓိတည်း။ ယင်းပရိကမ္မဘာဝနာ ပရိကမ္မသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်လည်း အရောင်အလင်းများသည် ထွက်ပေါ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ပရိကမ္မာ လောကဟု ခေါ်ဆို၏။

တစ်ဖန် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပရိကမ္မ ဘာဝနာဉာဏ်ကြောင့်လည်း အရောင်အလင်းများသည် ထွက်ပေါ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ပရိကမ္မာလောကဟုပင် ခေါ်ဆို၏။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဉာဏ်ကို အလိုရှိသော သူတော် ကောင်းသည် ကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော အဘိညာဏ်၏အခြေခံ အကြောင်းရင်းဖြစ် သော ပါဒကစျာန်ကို ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် (တစ်ဆယ့်လေးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဉာဏ်သို့ ဘာဝနာစိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ယူ၍ ရနိုင်လောက်အောင် ပွါးများထားရ၏။ တေဇောကသိုဏ်း ဩဒါတကသိုဏ်း အာလော ကကသိုဏ်းသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ကသိုဏ်းကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် ဖြစ်ခြင်း၏ နီးကပ်သော အကြောင်းတရားဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ရ၏။ (ဤကသိုဏ်း သုံးမျိုးတို့ တွင်လည်း အာလောကကသိုဏ်းကား ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်အတွက် အသာဆုံး အမြတ် ဆုံးဖြစ်၏။) ဥပစာရစျာန်၏အာရုံဖြစ်အောင် ပြုလုပ်၍ ကသိုဏ်းဝန်းကို တိုးပွါးစေ၍

ထားအပ်၏။ ထိုသို့တိုးပွါးအောင် ပြုလုပ်ထားသော ဖြန့်ကြက်ထားသော ကသိုဏ်းအာရုံ၌ စျာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် အပ္ပနာကို မဖြစ်စေအပ် = စျာန်သို့ ဆိုက်အောင် မပွါးများ ထားရ မှန်ပေသည်- ယင်းကသိုဏ်းအာရုံ၌ ဥပစာရစျာန်သို့ ဆိုက်အောင် ပရိကံကို မပြုထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ အဘိညာဏ်၏အစွမ်းဖြင့် အပ္ပနာစျာန်သည် မပြီးစီး မပြည့်စုံနိုင်။ အကယ်၍ ယင်းကသိုဏ်းအာရုံ၌ စျာန်၏အစွမ်းဖြင့် အပ္ပနာကို ဖြစ်စေ သည်ဖြစ်အံ့ = စျာန်သို့ ဆိုက်အောင် ပွါးများထားသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုကသိုဏ်းအာရုံသည် အဘိညာဏ် ဉာဏ်၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပါဒကစျာန်၏မှီရာ အာရုံသာ ဖြစ်နိုင်၏။ အဘိညာဏ်ဉာဏ်သို့ ရောက်ကြောင်း ပရိကံ၏မှီရာ အာရုံ မဖြစ်နိုင်။ ဤ ကား အပြစ်တည်း။ ထိုကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာလောကကသိုဏ်းကို လည်းကောင်း၊ တေဇောကသိုဏ်း ဩဒါတကသိုဏ်းတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ကသိုဏ်းကို လည်းကောင်း၊ ဥပစာရသမာဓိသို့ဆိုက်အောင် ပွါးများလျက် ယင်းကသိုဏ်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို အလိုရှိသလောက်ဖြန့်ကြက် ထားပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅၈။ မဟာဋီ-၂-၆၂။)

ဝမိတဋ္ဌာနသ္မ အန္တောယေဝ ရူပဂတံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ရူပဂတံ ပဿတော ပန ဿ ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိ။ တတော အာလောကော အန္တရဓါယတိ။ တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ။(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅၈။)

ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတီတိ က္ကမ ပရိကမ္မံ နာမ ယထာဝုတ္တ ကသိဏာရမ္မဏံ ဥပစာရဇ္ဈာနံ၊ တံ ရူပဂတံ ပဿတော န ပဝတ္တတိ။ ကသိ ဏာလောကဝသေန စ ရူပဂတဒဿနံ၊ ကသိဏာလောကော စ ပရိကမ္မဝ သေနာတိ တဒုဘယမ္ပိ ပရိကမ္မဿ အပ္ပဝတ္တိယာ န ဟောတိ။ တေနာဟ **“တတော အာလောကော အန္တရဓါယတိ၊ တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ”**တိ။ ရူပဂတံ ပဿတော ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိ၊ ပရိကမ္မမတိက္ကန္တဿ ကသိဏာရမ္မဏံ•ဉာဏံ န ဟောတီတိ ရူပဂတံ န ဒိဿတိ။ (မဟာဋီ-၂-၆၂။)

ဥပစာရသမာဓိကား = ဥပစာရစျာန်ကား ဤအရာ၌ အလွန်ကြည်လင် တောက်ပနေသော ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဥပစာရဘုံ၌ ရပ်တည်၍ ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို တိုးပွါးအောင် ပြုလုပ် ရ၏။ အထူးသဖြင့် အာလောကကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို တိုးပွါးအောင် ပြုလုပ်ရ၏ ယင်းသို့ တိုးပွါးအောင် ပြုလုပ်ထားသော ကသိုဏ်းဝန်း ပျံ့နှံ့ရာအရပ်၏အတွင်း၌သာ လျှင် တည်ရှိသောရူပါရုံကို ရှုကြည့်အပ်၏။ ကသိုဏ်းဝန်းလင်းရောင်ခြည်ကို ဖြန့်ကြက်

ထားရာ အရပ်၏ပြင်ပ၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံကို ရှုကြည့်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ပရိကံ၏ဝါရသည် ကျော်လွန်သွား၏။ ဤကား အပြစ်တည်း။ ဤ၌ ပရိကံမည်သည် အာလောကကသိုဏ်း သို့မဟုတ် တေဇောကသိုဏ်း သို့မဟုတ် ဩဒါတကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဥပစာရစျာန်တည်း။ ထိုဥပစာရစျာန် ဥပစာရသမာဓိသည်လည်း ထိုကသိုဏ်းလင်းရောင်ခြည်၏ပြင်ပ၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ မဖြစ်နိုင်။ ဗဟိဒ္ဓအာရုံ အမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်သွားသောကြောင့်တည်း။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကသိုဏ်းလင်းရောင်ခြည် စွမ်းအင်ကြောင့်သာလျှင် ရူပါရုံအမျိုးမျိုးကို ရှုမြင်ရခြင်းဖြစ်၏။ ကသိုဏ်းလင်းရောင်ခြည် = ကသိဏာလောကဟူသည်မှာလည်း အဘိညာဏ်၏ အခြေခံပရိကံကြောင့် သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုကြောင့် ကသိဏာလောကနှင့် ဥပစာရစျာန်နှစ်ပါးစုံ သည်လည်း ပရိကံ၏မဖြစ်ခြင်းကြောင့် = ပရိကံ၏ဝါရကို ကျော်လွှားသွားခြင်းကြောင့် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ ထိုသို့ ပရိကံ၏ဝါရကို ကျော်လွန်သွားခြင်းကြောင့် အာလောက =လင်းရောင်ခြည်သည်လည်း ကွယ်ပျောက်သွား၏။ ထိုအာလောက =လင်းရောင်ခြည် သည် ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့သည်ရှိသော် ရူပါရုံအမျိုးမျိုးသည်လည်း မထင်ဖြစ်လာ တော့၏။ အာလောက =လင်းရောင်ခြည်၏ပြင်ပ၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံကို ရှုကြည့်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ပရိကံ၏ဝါရသည် ကျော်လွန်သွား၏။ ပရိကံ၏ဝါရကို ကျော်လွန်သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ဉာဏ်သည် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ ထိုကြောင့် ရူပါရုံအမျိုးမျိုးသည် မထင်လာခြင်း ဖြစ်၏။ (ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဉာဏ်မဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏ် ကြောင့်ဖြစ်သော လင်းရောင်ခြည်လည်း ကွယ်သွား၏။ လင်းရောင်ခြည်မရှိသဖြင့် ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို မတွေ့ခြင်း ဖြစ်သည်။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅၈။ မဟာဋီ-၂-၆၂။)

အထာနေန ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ ပဝိသိတွာ ဘာဝေဟာ ဝုဋ္ဌာယ အာလောကော ဖရိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အနုက္ကမေန အာလောကော ထာမဂတော ဟောတီတိ ဧတ္ထ အာလောကော ဟောတူတိ ယတ္တကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ၊ တတ္ထအာလောကော တိဋ္ဌတိယေဝ။ ဒိဝသမ္ပိ နိသီဒိတွာ ပဿတော ရူပဒဿနံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅၈။)

ထိုသို့ မထင်လတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အဖန်ဖန်အသပ်ဟ(?) အဘိ ညာဏ်ဉာဏ်၏အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပါဒကစျာန်ကိုသာလျှင် ဝင်စား[illegible]။ ဝင်စားပြီးနောက် ထိုပါဒကစျာန်မှ ထ၍ အာလောက= အလင်းရောင်ကို ဖြန့်ကြ[illegible]

(အာလောကကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြန့်ကြက်ပါက အာလောက = အလင်းရောင်ကို ဖြန့်ကြက်မှုလည်း တစ်ပါတည်းပြီးစီးသွား၏ဟု မှတ်ပါ။ တေဇောကသိုဏ်း ဩဒါတကသိုဏ်းတို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။)

ယတ္တကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကသိဏံ ဝဍ္ဎိတံ၊ ထာမဂတသ

အာလောကဿ တတ္တကံ ဖရိတွာ အဝဋ္ဌာနံ။ (မဟာဋီ-၂-၆၂။)

= အကြင်မျှလောက်သော အရပ်သို့တိုင်အောင် ပိုင်းခြား၍ ကသိုဏ်းဝန်းကို တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်ထား၏= ဖြန့်ကြက်ထား၏။ ထိုမျှလောက် ပိုင်းခြားထားသမျှ အရပ်သို့တိုင်အောင် စွမ်းအင်ပြည့်ပြည့်ဝဝဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာလောက= လင်းရောင်ခြည်သည် တည်နေပေ၏။ (မဟာဋီ -၂-၆၂။)

ဤသို့သော နည်းဖြင့် အစဉ်အတိုင်းကျင့်ခဲ့သော် အာလောက= လင်းရောင်ခြည်သည် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာ၏။ မြဲမြဲခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာ၏။ ကာလမြင့်ရှည်တည်လာ၏။ ဤ၌အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းဟူသည် ဤသို့တည်း-- အဘိညာဏ်ဉာဏ်၏အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပါဒကစျာန်ကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဝင်စား၍ ထိုထို ပါဒကစျာန်မှ ထ၍ အမြဲမပြတ် အာလောက= လင်းရောင်ခြည်ကို ပြန့်အောင် ဖြန့်ကြက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် အာလောက= လင်းရောင်ခြည်သည် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာ၏။ မြဲမြဲခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာ၏။ ကာလမြင့်ရှည် တည်လာ၏။ ထိုအခါဝယ်----

"ဤသို့သော အရပ်၌ အာလောက = အလင်းရောင်သည် ဖြစ်စေသော"

ဤသို့လျှင် အကြင်မျှလောက်သော အရပ်ကို ပိုင်းခြားထား၏ = ပိုင်းခြားလျက် အဓိဋ္ဌာန် ပြုထား၏။ ထိုပိုင်းခြားထားသောအရပ်၌ = ပိုင်းခြားလျက် အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားသော အရပ်၌ အာလောက = အလင်းရောင်သည် တည်ရှိနေသည်သာလျှင်ကတည်း။ တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်း ထိုင်နေ၍ ကြည့်ရှုနေသော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ရပုဂ္ဂိုလ်အား ရူပါရုံအမျိုးမျိုးကို မြင်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်နေသည် သာလျှင်ကတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၈။)

ဧဝံ အနုက္ကမေနာတိ ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတော တတော

ဝုဋ္ဌာယ အဘိဏှံ အာလောကဿ ဖရဏဝသေန အာလောကော ထာမဂတော

ဟောတိ စိရဋ္ဌာယီ။ တထာ စ သတိ တတ္ထ သုစိရမ္ပိ ရူပဂတံ ပဿတော။

တေန ဝုတ္တံ "**တတ္ထ အာလောကော။ ပ။ ဟောတီ**" တိ။ (မဟာဋီ -၂-၆၂။)

ဤသို့သော နည်းဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ခဲ့သော်ဟူသည် ဤသို့တည်း။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘိညာဏ်ဉာဏ်၏အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပါဒကစျာန်

ကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဝင်စား၍၊ (ပထဝီမှသည် ဩဒါတကသိုဏ်းတိုင်အောင်သော ကသိုဏ်းရှစ်ပါးတို့တွင် ကသိုဏ်းတစ်ပါးတစ်ပါး၌ သမာပတ်ရှစ်ပါးစီ ပေါက်အောင် တစ်ဆယ့်လေးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် စျာန်ကို ဝင်စား၍ တစ်ဖန် အထူးသဖြင့် အာလောကကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထစျာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ဝင်စား၍) အဘိညာဏ်၏အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ဆိုထိုပါဒက စျာန်မှထ၍ အမြဲမပြတ် အာလောက = အလင်းရောင်ကို ပြန့်အောင် ဖြန့်ကြက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် အာလောက = အလင်းရောင်သည် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာ၏။ မြဲမြဲခိုင်ခံ့လာ၏။ မြင့်ရှည်စွာ တည်တံ့လာ၏။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်သော် တမူကား ထိုအာလောက= အလင်းရောင် ပျံ့နှံ့ရာအရပ်၌ တည်ရှိနေသော ရူပါရုံကို ကြာမြင့်စွာသော်လည်း ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တွေ့မြင်နေရသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် အထက်ပါ စကားရပ်ကို အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ- ၂-၆၂။)

ဤအာလောက = အရောင်အလင်းကား အဘိညာဏ်ဉာဏ်၏ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ္မာလောကတည်း။

တစ်ဖန် အရိယမဂ်၏ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ္မာလောကလည်း ရှိသေး၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၈။) အနုလောမဉာဏကထာတွင်- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော မဂ္ဂဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော- ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ အမည်ရသော ကာမာဝစရဇော သုံးမျိုးကိုလည်း အရိယမဂ်ဉာဏ်၏ ပရိကံအရာ၌ တည်သောကြောင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်ပေးတတ်သောကြောင့် ပရိကမ္မ = ပရိကံဟူ၍ လည်း ခေါ်ဆိုသင့်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ ယင်းပရိကံအမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ် ကြောင့်လည်း လင်းရောင်ခြည်များသည် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်သာ ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ အဓိစိတ္တအမည်ရသော လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် သည် လင်းရောင်ခြည်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းအားရှိသော ကြောင့်တည်း။ အဋ္ဌကထာ ကြီးများက အဓိစိတ္တသုတ္တန်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော အောက်ပါ နိမိတ္တသုတ္တန် ကောက်နှုတ်ချက်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

နိမိတ္တသုတ္တန် ကောက်နှုတ်ချက်

ယတော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ
သမာဓိနိမိတ္တံ မနသိကရောတိ၊ ကာလေန ကာလံ ပဂ္ဂဟနိမိတ္တံ မနသိ
ကရောတိ၊ ကာလေနကာလံ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မနသိကရောတိ။ တံ ဟောတိ
စိတ္တံ မုဒုဉ္စ ကမ္မနိယဉ္စ ပဘဿရဉ္စ၊ န စ ပဘင်္ဂု။ သမ္မာ သမာဓိယတိ

အာသဝါနံ ခယာယ။ (အံ-၁-၂၅၈။)

အဓိစိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ။ (အံ-ဋ-၂-၂၂၇။)

ကောဒသမေပိ **အဓိစိတ္တံ** သမထဝိပဿနာစိတ္တ မေဝ။ (အံ-ဋ-၂-၂၂၈။)

ပဘဿရန္တိ ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓံ။ (အံ-ဋ-၁-၄၅။)

ပရိသုဒ္ဓေတိအာဒီသု ပန ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေ န ပရိသုဒ္ဓေ။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ ပရိယောဒါတေ၊ ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၅။)

ပဘဿရန္တိ ပရိယောဒါတံ သဘာဝပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန။ (အံ-ဋီ-၁-၉၉။)

ရဟန်းတို့ . . . . အကြင်အခါ၌ကား အဓိစိတ္တအမည်ရသော လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဖြစ်ကြောင်းနိမိတ်ကို = သမာဓိဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်း၏။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဖြစ်ကြောင်းနိမိတ်ကို = ဝီရိယဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်း၏။ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်းနိမိတ်ကို = ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသော ထိုရဟန်း၏ စိတ်သည် ပျော့ပျောင်းနူးညံ့မှုလည်း ဖြစ်လာ၏။ ထိုထို သမထဘာဝနာမှု ဝိပဿနာဘာဝနာမှု၌ သင့်လျော်မှု ခံ့ညားမှုလည်း ဖြစ်လာ၏။ အရောင် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက် ထွက်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်လာ၏။ ပျက်စီးခြင်းသဘောလည်း မရှိ၊ အာသဝေါတရားတို့ကုန်ရန် ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေပေ၏။ (အံ-၁-၂၅၈။)

အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ပရိသုဒ္ဓ ပရိယောဒါတ ပဘဿရဟူသော စကားလုံးများကို လှည့်လည်၍ ပရိယာယ်တူ အဓိပ္ပါယ်တူ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကလည်း မိမိ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ တတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၁၂) တွင် --ပဘဿရေ = ပြိုးပြိုးပြက် အရောင်ရှိလတ်သော်-- ဟု ပဘဿရ စကားလုံးကို ဘာသာပြန်ဆို ထားတော်မူ၏။

ဤကား အဆင့်မြင့်မားနေသော သမထဘာဝနာစိတ်နှင့် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသော အရောင်အလင်းများ ထွက်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာ အဆိုအမိန့်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ သဗ္ဗောယံအာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနော၀ = ဤအရောင်အားလုံးသည် ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းသာ ဖြစ်၏- (အံ-ဋီ-၃-၁၇၈။) ဟူသော ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ အားလုံးဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်ရောင်များသာ ဖြစ်ကြ၏။

ဉာဏ်ရောင်ဟူသည်မှာ

ဉာဏ်အရောင်အလင်းဟူသည်မှာ မည်ကဲ့သို့သော အရာပါနည်းဟု ဆန်းစစ်ရန် ရှိလာပြန်၏။ ဤမေးခွန်း၏အဖြေကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ ဒုတိယတွဲ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း ဥပက္ကိလေသပိုင်းတွင် ရှင်းပြထား၏။ ထိုရှင်းလင်းချက်များမှာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းကို ရှင်းလင်းတင်ပြ ထားသော စကားရပ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းစကားရပ်များကို ဋီကာဆရာတော်သည် လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်း အားဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားသွားတော်မူသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားသော အရောင်အလင်းချင်းတူညီ၍ ဥပက္ကိလေသာလောက၌ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောက၊ ကသိဏာလောက၊ ပရိကမ္မာလောကတို့ကို စုပေါင်း၍ လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းအရ ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းအရောင်အလင်း လေးမျိုးလုံးသည် ဉာဏ်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းများဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။ အဆင့်မြင့်မားနေသော သမထဘာဝနာစိတ်နှင့် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် အားလုံးတို့ကြောင့် ပဘဿရ = ပြိုးပြိုး ပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသော လင်းရောင်ခြည်များ ထွက်ပေါ်လာကြောင်း ဘုရားဟောဒေသနာကိုလည်း သတိပြုပါ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၏ ရှင်းလင်းချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏--

ဩဘာသောတိ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သသန္တတိပတိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဘာသုရံ ရူပံ။ တတ္ထ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ ယောဂိနော သရီရဋ္ဌမေဝ ပဘဿရံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ၊ ဣတရံ သရီရံ မုဉ္စိတွာ ဉာဏာနုဘာဝါနုရူပံ သမန္တတော ပတ္ထရတိ၊ တံ တဿေဝ ပညာယတိ၊ တေန ဖုဋ္ဌောကာသေ ရူပဂတမ္ပိ ပဿတိ၊ ပဿန္တော စ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿတိ၊ ဥဒါဟု မနောဝိညာဏေနာတိ ဝီမံသိတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနော ဝိယ တံ မနောဝိညာဏဝိညေယျမေဝါတိ ယုတ္တံ ဝိယ ဒိဿတီတိ။

(မဟာဋီ-၂-၄၂၈-၄၂၉။)

ဝိပဿနောဘာသ = ဝိပဿနာဉာဏ်အရောင်အလင်းဟူသည်---

၁။ ဝိပဿနာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇသြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်တည် ရှိသော အလွန်တောက်ပသော ဝဏ္ဏဓါတ် = ရူပါရုံ၏အရောင်အလင်းနှင့်

၂။ မိမိသန္တာန်၌ ကျရောက်လျက်ရှိသော (ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော တေဇောဓါတ်) ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇသြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော အလွန်တောက်ပသော ဝဏ္ဏဓါတ် = ရူပါရုံ၏အရောင်အလင်းတည်း။

(မဟာဋီ- ၂-၄၂၈-၄၂၉။)

ရှင်းလင်းချက် -- နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော စိတ်တိုင်းစိတ်တိုင်းသည် မိမိ၏ဖြစ်ဆဲ ဥပါဒ်ကာလ၌ပင်လျှင် ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို တစ်နည်း ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဖြစ်စေ နိုင်၏။ စိတ်တစ်လုံးတစ်လုံးသည် စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေ နိုင်၏။ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းသည် ဖြစ်ဆဲ ဥပါဒ်ကာလ၌ပင်လျှင် ယင်းစိတ္တဇရုပ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ပါက-- ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ -- ဟု ရုပ်သဘောတရား ရှစ်မျိုးစီ အသီးအသီး ရှိ၏။ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တဇ၊ ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသောကြောင့် ဩဇဋ္ဌမက၊ နှစ်ရပ် ပေါင်းသော် စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းရုပ်ရှစ်မျိုးတို့တွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓါတ်ဟု ခေါ်ဆိုသော ရူပါရုံမှာ(သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံဖြစ်ခဲ့လျှင် ဘာသုရ- ရူပ = အလွန်တောက်ပ သော ရူပါရုံဖြစ်၏။

(မှတ်ချက် -- ပဋိသန္ဓေစိတ်က ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း အဆိုအမိန့်မှာ လည်း တူညီလျက်ရှိ၏။ စုတိစိတ်တို့တွင် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ စုတိစိတ်တော်မှာ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း အဆိုအမိန့်မှာလည်း တူညီလျက်ပင် ရှိ၏။ ကျန်စုတိစိတ် များက စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင် မဖြစ်စေနိုင်ဟူသော အချက်နှင့်ပတ်သက်၍ကား ကျမ်းဂန်များ၌ အချီအချစကားများလျက် ရှိ၏။)

ယင်းဘာသုရရူပ = တောက်ပသော ရူပါရုံမှာ စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သဖြင့် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်အရေအတွက်များလျှင် များသလို တောက်ပသော ရူပါရုံ အရေအတွက်မှာလည်း များသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းရူပါရုံတို့၏ တောက်ပမှုမှာလည်း ဉာဏ်၏အာနုဘော်အားလျော်စွာသာလျှင် တောက်ပ၏။ ဉာဏ်၏အာနုဘော်က ကြီးမားလျှင် ကြီးမားသလို တောက်ပ၍ ဉာဏ်၏အာနုဘော်က သေးလျှင် သေးသလို လျော့၍ တောက်ပ၏။ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၌ ထိုထို (သမထအာရုံ) ဝိပဿနာအာရုံတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော (သမထဘာဝနာ စိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ကြသော နာမ်တရားစုတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် (၃၄)လုံးခန့် ရှိ၏။

၁။ ပထမဈာန်၌ ဈာန်နာမ်တရား (၃၄)

၂။ ဒုတိယဈာန်၌ ဈာန်နာမ်တရား (၃၂)
၃။ တတိယဈာန်၌ ဈာန်နာမ်တရား (၃၁)
၄။ စတုတ္ထဈာန်၌ ဈာန်နာမ်တရား (၃၁)
၅။ ကရုဏာဈာန်၌ ကရုဏာထပ်တိုးသဖြင့် ဈာန်နာမ်တရား (၃၅-၃၃-၃၂)
၆။ မုဒိတာဈာန်၌ မုဒိတာထပ်တိုးသဖြင့် ဈာန်နာမ်တရား (၃၅-၃၃-၃၂။)
၇။ ဝိပဿနာစိတ်တို့၌ ဉာဏ်ပီတိယှဉ် မယှဉ်သို့ လိုက်၍ နာမတရား(၃၄-၃၃-၃၃-၃၂။) အသီးအသီး ရှိ၏။

ယင်းနာမ်တရားစုတို့တွင် (ယေဘုယျအားဖြင့်) ပညိန္ဒြေ စေတသိက်ဟု ခေါ်ဆိုသော ဉာဏ် = ပညာလည်း ပါဝင်၏။ ယင်းဉာဏ်၏အာနုဘော်က ကြီးမားလျှင် ကြီးမားသလို ဉာဏ်၏အာနုဘော်က သေးလျှင် သေးသလို ရူပါရုံမှာ တောက်ပသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်ဖန် ယင်းစိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် တေဇောဓါတ်လည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ဥတုဟုခေါ်ဆို၏။ ယင်းတေဇောဓါတ် = ဥတုကလည်း ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်အသစ်အသစ်များကို ဖြစ်စေပြန်၏။ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့က အာနုဘော်ကြီးလျှင် ကြီးသလို စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော တစ်ခုသော တေဇောဓါတ် - ဥတုသည် မိမိ၏ဒီကာလသို့ ရောက်ရှိခိုက်၌ ဥတုဇ- ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ယင်းဥတုဇ -ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏ ခေါ် ရူပါရုံကလည်း ဘာသုရရူပ =အလွန်တောက်ပသော ရူပါရုံပင် ဖြစ်၏။ ယင်းရူပါရုံ၏ တောက်ပမှုမှာလည်း ဉာဏ်၏အာနုဘော်က ကြီးလျှင် ကြီးသလို သေးလျှင် သေးသလိုပင် တောက်ပ၏။ ယင်းဥတုဇရုပ်တို့ကို သသန္တတိပတိတ ဥတုသမုဋ္ဌာန = မိမိ၏ ရုပ်သန္တတိအစဉ်၌ ကျရောက်လျက်ရှိသော ဥတုဇရုပ်များ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များဟု မဟာဋီကာဆရာတော်က ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။

(မှတ်ချက် -- သသန္တတိပတိတ ဥတုသမုဋ္ဌာန = မိမိ၏ရုပ်သန္တတိအစဉ်၌ ကျရောက်လျက်ရှိသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်--ဟု ဆိုသဖြင့် မိမိ၏ရုပ်သန္တတိအစဉ်၌ပင် ကျရောက် ဖြစ်ပွါးလျက်ရှိသော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် တည်ရှိသော ကမ္မဇတေဇောဓါတ် အာဟာရဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် တည်ရှိသော အာဟာရဇတေဇောဓါတ်ဟူသော တေဇောဓါတ် = ဥတုတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည်ဟုကား မယူဆပါနှင့်၊ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် ဆက်စပ်သော ဥတု

သမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ကိုသာ ပြဆိုရာအပိုင်းဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တဇတေဇောဓါတ်ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့ကိုသာ ဤ၌ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ရူပါရုံ၊ ကမ္မဇတေဇောဓါတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ရူပါရုံတို့သည်လည်း မတောက်ပတော့ပြီလောဟု မေးရန် ရှိလာပြန်၏။ ဤအပိုင်းကား အတိတ်ကံနှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။ သမထ ဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် မသက်ဆိုင်ပေ။ ပသာဝတီ၏သန္တာန်၌ အတိတ်ကံ၏ စွမ်းအင်သတ္တိကြောင့် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါများ ထွန်းလင်းတောက်ပ သကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ သို့သော် ခန္ဓာအိမ်တစ်ခုအတွင်းဝယ် ဆန်မှုန့်နှင့် နန္ဒင်းမှုန့်ကို သမအောင် ရောနှောထား သကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုနှင့် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတို့ အလွန် ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်ကာ ရှေ့နှင့် နောက်ဆက်စပ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေရာဝယ်-- အိမ်တစ်အိမ်ကို ပြင်းထန်စွာ မီးစွဲလောင်ပါက ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်လျက် နီးကပ်စွာ တည်နေသော အခြား တစ်အိမ်သို့လည်း ကူးစက်၍ လောင်တတ်သကဲ့သို့ -- သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာ ဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ရူပါရုံ ထိုမှထပ်ဆင့်ဖြစ်ပွါးလာသော ဥတုဇရုဗ်တို့၏ရူပါရုံအရောင်တို့က အလွန်တောက်ပလာသော် အခြားသော စတုဇရုပ် တို့၏ ရူပါရုံအရောင်တို့မှာလည်း- ရောနှော၍ တောက်ပနေသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယောဂါ ဝစရပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏အတွင်းအပြင်ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အရပ်ဆယ်မျက်နှာ၌ အရောင်အလင်းများကို တွေ့ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်း လင်းရောင်ခြည်ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ခါတ်မခွဲနိုင်မီ ထိုကဲ့သို့တွေ့ရှိရခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ယင်းလင်းရောင်ခြည်ဟူသည် မှာလည်း သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်၊ ထိုမှ ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပွါးလာသော ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစုသာ ဖြစ်သည်ကို သိမ်းဆည်းနိုင်မည်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်မည်၊ သဘောကျနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤ၌ အခြားသော စတုဇရုပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ဟူသည်--သမထ ဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဘဝင်စိတ် စသည့် ထိုထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ် အာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံ၊ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့၌ပင် တည်ရှိသော တေဇော ဓါတ်ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ် တို့၏ ရူပါရုံ-- ဤစတုဇရုပ်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို ဆိုလိုသည်။)

တစ်ဖန် ထို(သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော

စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ထိုမှ ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပွါးလာသော ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့၏ တေဇောဓါတ် ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်--ဤရုပ်နှစ်မျိုးတို့တွင် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဩဇဋ္ဌမက ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓါတ် ရူပါရုံအရောင်အလင်းသည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရူပကာယကိုယ်အတွင်း၌သာလျှင် ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။ (ဗဟိဒ္ဓသို့ ပျံ့နှံ့၍ မထွက်။) ဥတုသမုဋ္ဌာန်- ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓါတ် ရူပါရုံ အရောင်အလင်းသည်ကား ခန္ဓာကိုယ်၏အတွင်း၌သာမက ခန္ဓာကိုယ် ၏ပြင်ပဖြစ်သည့် ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အရပ်ဆယ်မျက်နှာသို့တိုင်အောင် သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာ ဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်၏အာနုဘော်က ကြီးလျှင် ကြီးသည့်အား လျော်စွာ အဝေးသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၏။ ဉာဏ်၏အာနုဘော်က သေးလျှင်လည်းသေး သည့်အားလျော်စွာ ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အရပ်ဆယ်မျက်နှာ၌ ပျံ့နှံ့၏။ ထိုအရောင်အလင်း သည်ကား ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏အသိဉာဏ်၌သာလျှင် ထင်ရှား၏။ (ဘေးပတ်ဝန်း ကျင်၌ တည်ရှိကြသော လူအပေါင်းတို့အဖို့ မထင်ရှား ဟူလိုသည်။) ဘေးပတ်ဝန်းကျင်သို့ ပျံ့နှံ့၍ တည်နေသော ထိုအရောင်အလင်းနှင့် တွေ့ထိမိရာ အရပ်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တွေ့မြင်နေပေ၏။ ထိုသို့ တွေ့မြင်ရာဝယ် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်ပင် တွေ့မြင်လေသလော သို့မဟုတ် မနောဝိညာဏ်ဖြင့်ပင် တွေ့မြင်လေ သလောဟူသော အချက်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်သင့်သည်ဟု ဆရာမြတ်တို့က မိန့်ဆိုတော် မူကြကုန်၏။ (မိမိမဟာဋီကာဆရာ၏ အယူအဆမှာမူ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် ဉာဏ်ကို ရရှိတော်မူကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် ထိုရူပါရုံကို ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် ဟူသော မနောဝိညာဏ်စိတ်ဖြင့် တွေ့မြင်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ဤအရာ၌လည်း ထိုရူပါရုံအပေါင်းကို (သမထဘာဝနာ စိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ဟူသော) မနောဝိညာဏ်ဖြင့်သာလျှင် သိမြင်ကြ၏ဟူသော စကားသည်သာလျှင် သင့်မြတ် သကဲ့သို့ ထင်ပေသည်။ (မဟာဋီ- ၂-၄၂၈-၄၂၉။)

ပါရမီ၏စွမ်းအင် နှင့် သမာဓိစွမ်းအင်

အရှင်သာရိပုတ္တရာကိုယ်တော်မြတ်ကြီးတို့ကဲ့သို့ ပညာဉာဏ်ကြီးမားခြင်းအကြောင်း ပါရမီတရားကောင်းတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးထားပြီးသော သူတော်ကောင်းကြီးတို့၏ ပညာဉာဏ်၏အာနုဘော်မှာလည်း ကြီးမားတတ်၏။ ပါရမီအရှိန်အဝါက အထက်တန်း ကြလျှင် ဉာဏ်၏အာနုဘော်မှာ ပိုမိုကြီးမားတတ်၏။ ပါရမီအရှိန်အဝါက သေးသိမ်မှေး မှိန်လျှင် ဉာဏ်၏အာနုဘော်မှာလည်း သေးသိမ်မှေးမှိန်တတ်၏။ ဉာဏ်အာနုဘော် ကြီးမားမှု မကြီးမားမှု၏အနီးကပ်ဆုံးသော အခြားအကြောင်းတစ်ရပ်မှာ သမာဓိပင် ဖြစ်၏။

သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ။ (အံ-၃-၂၅၉။)

တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဖေါက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏ ပြင်၏။ (အံ-၃-၂၅၉။)--- ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် သမာဓိသည်လည်း ဉာဏ်ပညာကြီးမားမှု ပကြီးမားမှု၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်း တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ သမာဓိ၏စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်က ကြီးမားပါက ဉာဏ်၏ အာနုဘော်မှာလည်း ကြီးမားတတ်၍ သမာဓိ၏စွမ်းအားရှိန်စော်အာနုဘော်က ပျော့ညံ့ နေပါက ဉာဏ်၏အာနုဘော်မှာလည်း ပျော့ညံ့နေတတ်၏။ ထိုကြောင့် ဉာဏ်၏အရောင် အလင်းကို များများတောက်ပလိုပါက ဉာဏ်ကြောင့် အရောင်အလင်းများသည် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသည်ကို အလိုရှိပါက သမာဓိကိုလည်း အလွန်နက်ရှိုင်း၍ အလွန့်အလွန် စွမ်းအားရှိန်စော်အာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံလာအောင် များများထူထောင် ပေးပါ။

ဖလူပစာရစကားဟု မှတ်ပါ

ဤအထက်ပါ မဟာဋီကာဆရာတော်၏ရှင်းလင်းချက်များနှင့် အညီ ဉာဏာလောက - ဉာဏ်အရောင်အလင်းဟူသော စကားမှာ အကျိုး၏အမည်ကို အကြောင်း၌ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော ဖလူပစာရစကားဖြစ်သည်။ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓါတ် - ရူပါရုံ၏ အာလောက - ဩဘာသအရောင်အလင်းဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်အပေါ်၌ တင်စား၍ (သမထဉာဏ်ရောင်) ဝိပဿနာဉာဏ်ရောင်ဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲထားသော ဖလူပစာရစကားဟု မှတ်သားပါလေ။ ဤရှင်းလင်းချက်အရ ဉာဏ်၌ အရောင်အလင်း မရှိ၊ ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့၌သာ အရောင်အလင်း ရှိသည်ဟု အတိုချုပ် မှတ်သားပါလေ။

မူဓျ နှင့် ဥပစာ

သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၌ အရောင်အလင်းရှိမှုကို သို့မဟုတ် သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းရှိမှုကို အချို့သော ဆရာမြတ်တို့ကား လက်မခံလိုကြပေ။ မလွဲမရှောင် သာသဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၌ အရောင်အလင်းရှိသည်ကိုကား သို့မဟုတ် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းရှိသည်ကိုကား လက်ခံလိုကြ၏။ ထိုသို့ လက်ခံနိုင်သော်လည်း သမထဘာဝနာစိတ်နှင့် ကြွင်းသောဝိပဿနာစိတ်တို့၌ အလင်း

ရှိမှုကိုကား ဖြေ ငြင်းပယ်တော်မူကြပြန်၏။ ထိုဆရာမြတ်တို့၏ အကြောင်းပြချက်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏ --

ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္ထီတိ နတ္ထိ။ နီလာဒီနဥ္စ အညတရဝဏ္ဏံ ဝါ ဟောတု အဝဏ္ဏံ ဝါ (သုဝဏ္ဏံ ဝါ) ယံကိဉ္စိ ပရိသုဒ္ဓတာယ "ပဘဿရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ (အံ-၄-၁-၄၅။)

ပဘဿရတာဒယော နာမ ဝဏ္ဏဓါတုယံ လဗ္ဘနကဝိသေသာတိ အာဟ "ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္ထီ" တိ။ ဣတရော အရူပတာယ "နတ္ထိ" တိ ပဋိက္ခိပိတွာ ပရိယာယကထာ အယံ တာဒိသဿ စိတ္တဿ ပရိ သုဒ္ဓဘာဝနာဒိပနာယာတိ ဒဿေန္တော "နီလာဒီန" န္တိ အာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ " သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ" တိ ဝုတ္တံ။ (အံ-ဋီ-၁-၉၉-၁၀၀။)

စိတ်ဝယ် ဝဏ္ဏ-အရောင်မည်သည် ရှိပါသလောဟုမေးခဲ့သော် မရှိပါဟုပင်ဖြေဆို လေရာ၏။ မှန်ပေသည် -- အညိုစသော အရောင်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အရောင် သည်မူလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ၊ ပထင်ရှားသော အရောင်မူလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ၊ သို့မဟုတ် ရွှေရောင်မူလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ ပည်သည့်အရောင်မဆို စင်ကြယ်နေသည့် အတွက်ကြောင့် "ပဘဿရ - ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသည်" ဟုပင် ဆိုရ၏။ (အံ-၄-၁-၄၅။)

ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပမှု - ပဘဿရစသည်တို့မည်သည် ဝဏ္ဏဓါတ် - ရူပါရုံ၌ ရသင့်ရထိုက်သော ဂုဏ်ထူးဝိသေသတို့ဖြစ်သောကြောင့် "စိတ်ဝယ် ဝဏ္ဏ - အရောင်မည်သည် ရှိပါသလော" ဟူသော မေးခွန်းကို အဌကထာက တင်ပြထား ခြင်းဖြစ်၏။ စိတ်ကား နာမ်တရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် "နတ္ထိ - မရှိပါ" ဟု ပယ်မြစ် ပြီး၍- ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ - ဟူသော ဤဒေသနာတော်သည် ပရိယာယကထာ - ပရိယာယ်အားဖြင့် တင်စား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့သော ဘဝင်စိတ်၊ ဘဝင်စိတ်နှင့်အလားတူ ရှုအပ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်စသည်၏ စင်ကြယ်သော ဘာဝနာစိတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှား စေခြင်းငှါ ဟောကြားတော်မူသော ပရိယာယကထာ ဒေသနာတော်ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားပြလိုသည့်အတွက်- သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ- (ဒီ-၁-၇၆-၇၇၊ မ-၁-၃၁၄-၃၁၅-၃၄၆-၃၄၇။ ဝိ-၁-၅။) - "ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဤသို့လျှင် တည်ကြည်သော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော စိတ်သည် ထက်ဝန်းကျင်

ဖြူစင်လတ်သော် ဖြိုး ဖြိုးပြက် ပြက် အရောင် တလက် လက် တောက် ပလတ်သော် -" ဤသို့ စသောတရားစကားတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။ (အံ-ဋ္ဌ-၁-၉၉။)

ဘုရားရှင်သည် စတုတ္ထစျာန်သမာဓိကို ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းတော်မူရာ၌ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ = ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်လတ်သော် ဖြိုးဖြိုးပြက်ပြက်အရောင်တလက်လက် တောက်ပလတ်သော် -- စသည်ဖြင့် ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းမြှောက်စားတော်မူလေ့ရှိ၏။ ယင်းကဲ့သို့သော ဒေသနာတော်တို့မှာ စတုတ္ထစျာန်စိတ်၌ ဖြိုးဖြိုးပြက်ပြက်တလက်လက် တောက်ပသော လင်းရောင်ခြည်ရှိ၍ မုချအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်တို့ကား မဟုတ်ကြပေ။ ဖလူပစာရတည်းဟူသော အကြောင်းပရိယာယ် တစ်မျိုးအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟူလို။

ထိုကြောင့် ဤကျမ်းကလည်း သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၌ အရောင်အလင်းရှိသည်ဟူ၍ မဆိုလိုပါ။ ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် တို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ထိုစိတ္တဇတေဇောဓါတ်ကြောင့် ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပွါးလာသော ဥတုဇရုပ်တို့၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံ၏တောက်ပမှုသာဟု ဆိုလိုပေသည်။ သို့သော် ထို အရောင်အလင်းမှာ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောဉာဏ် ၏စွမ်းအင်အာနုဘော်အပေါ်၌ အခြေစိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဖလူပစာရ အားဖြင့် ဉာဏ်ရောင်ဟူ၍သာ တင်စား၍ ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟူပေ။

ဥပက္ကိလေသာလောက

<u>အမေး</u>- သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၌ ပဘဿရ = ဖြိုးဖြိုး ပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသော အရောင်အလင်းရှိရိုးမှန်လျှင် = ထိုစိတ် တို့က ဖြိုးဖြိုးပြက်ပြက် တလက်လက်တောက်ပသော အရောင်အလင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ရိုး မှန်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့တွင် ရင့်ကျက်လာသော ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်ပိုင်း၌ သာလျှင် = ဩဘာသ အရောင်အလင်းဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုထားတော် မူပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။

<u>အဖြေ</u>- အဖြေမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏--

တသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါဝစရော "န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပေါ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော၊ အဒ္ဓါ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိ ဖလပ္ပတ္တောသ္မီ" တိ အမဂ္ဂမေဝ "မဂ္ဂေါ" တိ၊ အဖလမေဝ စ "ဖလ" န္တိ ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၀။)

= ထိုဝိပဿနာဩဘာသသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည်ရှိသော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် သည်--"ငါ့အား ဤအခါမှ ရှေး၌ ဤသို့သဘောရှိသော ဩဘာသ = အရောင်အလင်း

သည် မဖြစ်ဖူးလေစွတကား၊ မချွတ် ဧကန် အရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည် ငါဖြစ်လေပြီ၊ အရိယဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည် ငါဖြစ်လေပြီ" ဟု အရိယမဂ် မဟုတ်သော ဩဘာသကိုပင်လျှင် အရိယမဂ်ဟူ၍ အရိယဖိုလ်မဟုတ်သော ဩဘာသကိုပင်လျှင် အရိယဖိုလ်ဟူ၍ စွဲယူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၀။)

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အကျယ်ရှုပွါးနည်းသို့လည်း ရောက်ရှိလာသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကလည်း ရင့်ကျက်လာသောအခါ ဩဘာသ = အရောင်အလင်းဖြစ်ပေါ်လာရာ ၁ယ်- "ငါ့အား ဤအခါမှ ရှေး၌ ဤသို့သဘောရှိသော ဩဘာသအရောင်အလင်းသည် မဖြစ် ဖူးလေစွတကား" ဟုသာ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုသွား၏။ ရှေးယခင်က တစ်ခါမျှ အရောင်အလင်း မဖြစ်ဖူးသေး၊ ယခုအခါမှသာလျှင် စတင်၍ အသစ်စက်စက် ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဟုကား မဆိုပါ။ ဤအချက်ကို အထူးသတိပြုပါ။ အောက်ပါ အချက်ကိုလည်း ထောက်ရှု ကြည့်ပါ။--

ယထာ စ ဩဘာသေ၊ ဧဝံ ဧတေသုပိ အညတရသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါဝစရော "န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပံ ဉာဏံ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ၊ ဧဝ ရူပါ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခံ၊ အဓိမောက္ခော၊ ပဂ္ဂဟော၊ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ဥပေက္ခာ၊ နိကန္တိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာ၊ အဒ္ဓါ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိ ဖလပ္ပတ္တောသ္မိ" တိ အမဂ္ဂမေဝ "မဂ္ဂေါ" တိ အဖလမေဝ စ "ဖလ" န္တိ ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၃။)

= ဩဘာသ အရောင်အလင်းဖြစ်ရာ၌ကဲ့သို့ အလားတူပင် ထိုဉာဏ်စသည်တို့တွင်လည်း တစ်ပါးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည်ရှိသော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်-- "စင်စစ် ငါ့အား ဤအခါမှ ရှေး၌ ဤသို့ သဘောရှိသော ဉာဏ်သည် မဖြစ်ဖူးလေစွတကား၊ ဤသို့သဘောရှိသော ပီတိသည်၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခ၊ အဓိမောက္ခ၊ ပဂ္ဂဟ = ဝီရိယ၊ ဥပဋ္ဌာန = သတိ၊ ဥပေက္ခာ = ဝိပဿနုပေက္ခာ + အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ(ဝိပဿနုပေက္ခာ = တတြ မဇ္ဈတ္တတာစေတသိက်) သည်၊ နိကန္တိသည် မဖြစ်ဖူးလေစွတကား၊ မချွတ်ဧကန် အရိယမဂ် သို့ ဆိုက်ရောက်သည် ငါဖြစ်လတ်ပြီ၊ အရိယဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည် ငါဖြစ်လေပြီ" ဟု အရိယမဂ် မဟုတ်သော ဉာဏ။ ပ။ နိကန္တိကိုပင်လျှင် အရိယမဂ်ဟူ၍ အရိယဖိုလ် မဟုတ်သော ဉာဏ။ ပ။ နိကန္တိကိုပင်လျှင် အရိယဖိုလ်ဟူ၍ စွဲယူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၃။)

ဤ၌လည်း-- ရှေးယခင်က ဤကဲ့သို့ သဘောရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ဤကဲ့သို့ သဘောရှိသော ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခ၊ အဓိမောက္ခ၊ ပဂ္ဂဟ=ဝီရိယ၊ ဥပဋ္ဌာန=သတိ၊ဥပေက္ခာ၊ နိကန္တိသည် မဖြစ်ဖူးလေစွတကားဟုသာ ဆိုသည်၊ သံသရာတစ်လျှောက်၌လည်းကောင်း

ဤဘဝ၌လည်းကောင်း ဉာဏ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခ၊ အဓိမောက္ခ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဥပေက္ခာ၊ နိကန္တိတို့သည် တစ်ခါမျှ မဖြစ်ဖူးဟု ဆိုလိုသည်ကား မဟုတ်ပေ၊ ထက်မြက်စူးရှသော ဤကဲ့သို့သော ဝိပဿနာဉာဏ်မျိုး၊ ဤကဲ့သို့သော ပီတိမျိုးစသည်တို့သာ မဖြစ်ဖူးသေးဟု ဆိုလိုသည်။ ဤကဲ့သို့သော ဉာဏ်မျိုး ဤကဲ့သို့သော ပီတိမျိုးစသည်တို့ မဖြစ်ဖူးသော်လည်း ဤဉာဏ်မျိုး ပီတိမျိုးစသည်တို့မှ အခြားတစ်ပါးသော ဉာဏ်မျိုး ပီတိမျိုးစသည်တို့ကား ဖြစ်ဖူးသည်သာ ဖြစ်၏။ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် သမ္မသနဉာဏ် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အနုပိုင်းတို့ကား ဧကန်ဖြစ်ခဲ့ဖူး သည်သာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ဘဝတစ်လျှောက်လုံး၌ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း ပီတိမဖြစ်ဖူးဟူသည်ကား မရှိနိုင်။

အလားတူပင် ဤကဲ့သို့ ဩဘာသ = အရောင်အလင်းမျိုးသာ မဖြစ်ဖူးသေးဟုသာ ဆိုသည်။ ဩဘာသ = အရောင်အလင်းတစ်ခါမျှ မဖြစ်ဖူးသေးဟု ဆိုလိုသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အခြားအခြားသော အဆင့်မြင့်မားနေသော သမထဘာဝနာစိတ်နှင့် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဩဘာသ = အရောင်အလင်းနှင့် ဤရင့်ကျက်လာသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဩဘာသ = အရောင်အလင်းသည် မတူထူးခြားလျက်ရှိသောကြောင့် တစ်မူထူးခြားလျက်ရှိသောကြောင့် ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဩဘာသ = ဝိပဿနောဘာသ = အရောင်အလင်းကို ဂုဏ်တင်ကာ ချီးမွမ်းလျက် သီးသန့်ဖော်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်ဟု မှတ်သားပါလေ။ ထိုကြောင့် တရားဘာဝနာတစ်ခုခုကို အားထုတ်လိုက်သဖြင့် သမာဓိအတော်အသင့် အားကောင်းလာ၍ ပြိုးခနဲ ပြက်ခနဲ ဝင်းခနဲ လက်ခနဲ အရောင်အလင်းများ အထိုက်အလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ငါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ဆိုက်လေပြီဟု ယူဆလျှင် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤသာသနာတော်၌ အရှုံးကြီး ရှုံးလေပြီ။ အကြောင်းမူ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်ပရမတ်တရားတို့ကို သာလျှင် လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွါးသုံးသပ်နိုင်ပါမှ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟူသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောကြောင့်တည်း။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဝိပဿနာသို့

အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိရရှိထားပြီးသော အာနာပါနစတုတ္ထစျာန်သမာဓိကို ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပြီးသောအခါ ယင်းအာနာပါနစတုတ္ထစျာန်ကို ဝိပဿနာ၏အခြေပါဒကပြု၍ =တရားထိုင်တိုင်း ထိုင်တိုင်း ယင်းစျာန်ကို ဝင်စား၍ စျာန်မှ ထသောအခါ -

၁။ ရူပပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း
၂။ အရူပပရိဂ္ဂဟ = နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းခြင်း
၃။ ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟ = ရုပ်နမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း
၄။ နာမရူပဝဝတ္ထာန = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း
၅။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ =ကာလသုံးပါးလုံး၌ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း- ဟူသော--

လုပ်ငန်းခွင်များကို အဆင့်ဆင့်ပြုလုပ်၍ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ်အတိုင်း လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၈-၂၇၉။) ၌တွင်-

၁။ ဒီဃ = အရှည် = (ဝင်လေထွက်လေ၏ အရှည်။)
၂။ ရဿ = အတို = (ဝင်လေထွက်လေ၏ အတို။)
၃။ သဗ္ဗကာယ = အကုန်လုံး = (ဝင်လေထွက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံး။)
၄။ ပဿမ္ဘယ = ငြိမ်အောင် သိမ်မွေ့အောင် ငြိမ်းအောင် ကျင့်ခြင်း။

ဟူသော အာနာပါနပဉ္စကစတုက္ကသည် ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြီးဆုံးလေပြီ။ ဒုတိယစတုက္ကစသည်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ဆက်လက်တင်ပြ အပ်ပါသည်။

ဒုတိယစတုက္က

၁။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊
ပီတိပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
၂။ သုခပဋိသံဝေဒီ။ ပ ။
၃။ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ။ ပ
၄။ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ။ ပ ။
(သံ-၃-၂၇၉။ ဝိ-၁-၈၈။)
၁။ ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် ဝင်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏၊
ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် ထွက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏၊
၂။ သုခကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက်။ ပ ။
၃။ စိတ္တသင်္ခါရကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက်။ ပ ။
၄။ စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်။ ပ ။

၁။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပီတိနှင့်ယှဉ်သော ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ စျာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားဆဲခဏ၌ စျာန်ကိုရရှိနေသဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေသောကြောင့် အာရုံကိုအကြောင်းပြု၍ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် စျာနပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေ၏။ ယင်းသို့ စျာနပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော် အာရုံသဘောအားဖြင့် ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေသည်မည်၏။ ယင်းသို့ ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူနေပါ။ (သမထပိုင်းတည်း။)

ပရမတ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သဘာဝမှန်အတိုင်း ထိုးထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ်သည် အသမ္မောဟမည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့ကို ဝင်စား၍ ယင်းစျာန်မှ ထ၍ ယင်းစျာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကို တစ်နည်း ပီတိကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို ယင်းတို့၏ ပြိုပြိုပျက်ပျက် ကုန်ကုန် ပျောက်ပျောက်သွားသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွါးသုံးသပ်၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်အခိုက်၌ ယင်းပီတိ၏ တစ်နည်း ပီတိနှင့်တကွသော စျာန်နာမ်တရားစုတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိမြင်သဖြင့် အသမ္မောဟသဘောအားဖြင့် = မတွေမဝေသောအားဖြင့် ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအပ်သည် မည်၏။

ယင်းသို့ ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက်အသက်ရှုနေပါ။ (ဝိပဿနာပိုင်းတည်း။)
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၉။)

၂။ သမထပိုင်း၌ ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန် တတိယစျာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ အသက်ရှုနေခဲ့သော်၊ ဝိပဿနာပိုင်း၌ ယင်းစျာန်နှင့်ယှဉ်သော သုခကို တစ်နည်း သုခကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရားစုတို့ကို ဒအစဉ်အတိုင်း ယင်းတို့၏အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုလျက် အသက်ရှုနေခဲ့သော် သုခကို ထင်ထင် ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှုနေသည်မည်၏။ ထိုကဲ့သို့သုခကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် အသက်ရှုနေပါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

၃။ သမထပိုင်း၌ အာနာပါနစျာန်လေးပါးလုံးကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားလျက် အသက်ရှုနေခဲ့သော်၊ ဝိပဿနာပိုင်း၌ စိတ္တသင်္ခါရအမည်ရသော ဝေဒနာ-သညာတရား နှစ်ပါးကို တစ်နည်း သညာနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာကို တစ်နည်း ဝေဒနာကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို ယင်းတို့၏အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုလျက် အသက်ရှုနေခဲ့သော် စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ကင်ထင်ရှားရှားသိလျက် အသက်ရှုနေ သည်မည်၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှုနိုင်အောင် ကျင့်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

၄။ သမထပိုင်း၌ အာနာပါနစျာန်လေးပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားလျက် အသက်ရှုနေခဲ့သော် ရုန့်ရင်းရုန့်ရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ချုပ်စေလျက် အသက်ရှုနေသည် မည်၏။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ ယင်းစျာန်လေးပါးတို့ကို အသီးအသီးဝင်စား၍ ယင်းစျာန်အသီးအသီးမှ ထသောအခါ ဝေဒနာကို အဦးမူသဖြင့် ယင်းစျာန်နာမ်တရားဟို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းတို့၏အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုနေခဲ့သော် ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ချုပ်စေလျက် အသက်ရှုနေသည်မည်၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှုနိုင်အောင် ကျင့်ပါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

ပီတိပဋိသံဝေဒီ - ပုဒ်၌ ပီတိကို အဦးမူသဖြင့် ဝေဒနာကို သုခပဋိသံဝေဒီ- ပုဒ်၌ သုခဝေဒနာကို စိတ္တသင်္ခါရနှစ်ပုဒ်တို့၌ သညာဝေဒနာတရားနှစ်ပါးသည် စိတ္တသင်္ခါရ မည်ရကား သညာနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာကို ဦးတည်၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယစတုက္ကကို ဝေဒနာနုပဿနာနည်းဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားထား တော်မူ သည်ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

တတိယစတုက္က

၁။ စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊
စိတ္တပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။

၂။ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ။ ပ ။

၃။ သမာဒဟံ စိတ္တံ။ ပ ။

၄။ ဝိမောစယံ စိတ္တံ။ ပ ။

၁။ စျာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် ဝင်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
စျာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှားသိလျက် ထွက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

၂။ စိတ်ကို လွန်စွာ ရွှင်လန်းတက်ကြွဝမ်းမြောက်စေလျက်။ ပ ။

၃။ စိတ်ကို အာရုံ၌ အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ထားလျက်။ ပ ။

၄။ စိတ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက်။ ပ ။

၁။ သမထပိုင်း၌ အာနာပါနစျာန်လေးပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော် ဝိပဿနာပိုင်း၌ ယင်းစျာန်အသီးအသီးကို ဝင်စား၍ စျာန်မှ ထတိုင်း ထတိုင်း ယင်းစျာန်စိတ်ကို တစ်နည်း စျာန်စိတ်ကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရား အားလုံးကို ယင်းတို့၏အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှုလျက် အသက်ရှူနေခဲ့ သော် စျာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူနေသည် မည်၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှူနိုင်အောင် ကျင့်ပါ။

၂။ သမထပိုင်း၌ ပီတိနှင့်ယှဉ်သော အာနာပါနပထမစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေ၏။ ပီတိနှင့်ယှဉ်သော အာနာပါနဒုတိယစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူ နေ၏။ ယင်းစျာန်ကို ဝင်စားဆဲခဏ၌ စျာန်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကြောင့် စျာန်စိတ်သည် လွန်စွာ ရွှင်လန်းတက်ကြွဝမ်းမြောက်လျက် ရှိ၏။ ယင်းသို့ စျာန်ပီတိဖြင့် စျာန်စိတ် ကို လွန်စွာ ရွှင်လန်းတက်ကြွ ဝမ်းမြောက်စေလျက် အသက်ရှူနေပါ။ အသက်ရှူ နိုင်အောင် ကျင့်ပါ။

ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား ပီတိနှင့်ယှဉ်သော အာနာပါနပထမစျာန်ကို ဝင်စား၍ ယင်းပထမစျာန်မှ ထ၍ ယင်းစျာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကို တစ်နည်း ပီတိကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို အပျက်ကို မြင်အောင် ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ပီတိနှင့်ယှဉ် သော အာနာပါနဒုတိယစျာန်ကို ဝင်စား၍ ယင်းစျာန်မှ ထ၍ ယင်းစျာန်နှင့်ယှဉ်သော

ပီတိကို တစ်နည်း ပီတိကို အဦးမူသဖြင့် ယင်းဒုတိယစျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို ယင်းတို့၏ အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ဝိပဿနာအခိုက်၌ စျာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကို အာရုံပြုနေရ၍ ယင်းပီတိကို အာရုံပြုနေရသော ရှုနေသော ဝိပဿနာစိတ်သည် လည်း လွန်စွာ ရွှင်လန်းတက်ကြွဝမ်းမြောက်လျက်ရှိ၏။ ယင်းသို့ စိတ်ကို လွန်စွာရွှင်လန်း တက်ကြွဝမ်းမြောက်စေလျက် အသက်ရှူနိုင်အောင် ကျင့်ပါ = အသက်ရှူနေပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀-၂၈၁။)

အလွန်ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော ပြုံးရွှင်နေသော မိတ်ဆွေတစ်ဦးကို တွေ့မြင် ရသောအခါ တွေ့မြင်နေရသူ မိမိ၏သန္တာန်၌လည်း အပြုံးပန်းများ ပွင့်လန်းလာသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။

၃။ သမာဒဟံ စိတ္တံ-- စိတ်ကို ကောင်းကောင်းထားလျက် အသက်ရှူပုံမှာလည်း သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းဟု နှစ်ပိုင်းပင် ရှိ၏။ သမထပိုင်း၌ အာနာပါနပထမစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော်၊ ဒုတိယစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော်၊ တတိယစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော်၊ စတုတ္ထစျာန်ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေခဲ့သော် -- ယင်းစျာန်တို့၏အာရုံဖြစ်သော အလွန်ကြည်လင်သော တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စျာန်စိတ်ကို အညီအညွတ် ကောင်းစွာထားလျက် အသက်ရှူနေသည်မည်၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှူနိုင်အောင်ကျင့်ပါ = အသက်ရှူနေပါ။

(မှတ်ချက်---- အာနာပါနစတုတ္ထစျာန်သမာပတ်အခိုက်၌ အသက်မရှူပါ။ ထိုသို့ အသက်မရှူပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် အာနာပါနစတုတ္ထစျာန်ကို ဝင်စား၍ အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စျာန်စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် အသက်ရှူရန် ညွှန်ကြားနေရ ပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ဖြစ်၏ --- အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တမ္ပေတ္ထ အဿာသပဿာသသာမညမေဝ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၁-၃၁၉။) ----- ဟူသော ဋီကာအဖွင့်နှင့်အညီ အဿာသပဿာသကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည်လည်း အာနာပါနအမည်ရသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုနေခြင်းသည်လည်း အာနာပါနကိုပင် အာရုံပြုနေသည်မည်ရကား အထက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။)

ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား ဤသို့ လာရှိ၏-----

တဏှိ ဝါ ပန စ္စာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ စ္စာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ခယတော ဝယတော သမ္မသတော ဝိပဿနာက္ခဏေ လက္ခဏပဋိဝေဓေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာယ ဝသေနပိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော "သမာဒဟံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ"တိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာတိ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော သမာဓိ။ သောပိ ဟိ အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန ပဝတ္တမာနော ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော အပ္ပိတော ဝိယ စိတ္တံ နိစ္စလံ ဌပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ "**ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယာ**"တိ အာဒိ။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

အာနာပါနပထမစျာန်ကို ဝင်စား၍ ယင်းစျာန်မှ ထပြီးလျှင် ယင်းပထမစျာန်နှင့် ယှဉ်သော စျာန်စိတ်ကို တစ်နည်း စျာန်စိတ်ကို အဦးမူသဖြင့် စျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှု၏။ အလားတူပင် ဒုတိယစျာန် တတိယစျာန် စတုတ္ထစျာန်တို့ကိုလည်း အသီးအသီး ဝင်စား၍ ပုံစံတူပင် ဝိပဿနာရှု၏။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ဝိပဿနာအခိုက်ဝယ် ယင်းစျာန်စိတ်၏ တစ်နည်း ယင်းစျာန်စိတ်နှင့် တကွသော စျာန်နာမ်တရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်နေသဖြင့် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ထိုးထွင်းသိမြင်နေသဖြင့် ယင်းစျာနဓမ္မအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာ၌ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ယင်းသို့ ကောင်းစွာ တည်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ = ခဏိကသမာဓိဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ =ခဏိကသမာဓိ၏အစွမ်းဖြင့် စျာန်စိတ်ကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော စျာနဓမ္မ သင်္ခါရတရားစုတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာဟူသော တစ်မျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာ၌ ဝိပဿနာစိတ်ကို အညီအညွတ် ကောင်းစွာထားလျက် အသက်ရှုနေပါ။ အသက်ရှုနိုင်အောင် ကျင့်ပါ။(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။ မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

သတိပြုပါ--- ဤ၌ အာနာပါနစျာန် အသီးအသီးကို ဝင်စား၍ ယင်းစျာန်မှ ထ၍ စျာန်စိတ်ကို အဦးမူလျက် စျာနဓမ္မအမည်ရသော စျာန်သင်္ခါရတရားတို့ကို

ဝိပဿနာရှုခိုက် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာစသော အခြင်းအရာတစ်မျိုးမျိုး၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော ဝိပဿနာသမာဓိကို ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ = ခဏိကသမာဓိဟု ခေါ်ဆိုသည်ဟူသော အချက်ကို သတိပြုပါ။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ ဆိုလိုသော ခဏိကသမာဓိမှာ မဲ့ည်မျှအဆင့်မြင့်မားနေသည်ကို မှတ်သားထားစေလိုသည်။

၄။ ဝိမောစယံ စိတ္တံ---- စိတ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် အသက်ရှူနေပါ။--- ဤ၌လည်း သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းဟု နှစ်ပိုင်း ရှိ၏။ သမထပိုင်း၌ ပထမစျာန်ဖြင့် နီဝရဏတရားတို့မှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် ဒုတိယစျာန်ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့မှ၊ တတိယစျာန်ဖြင့် ပီတိမှ၊ စတုတ္ထစျာန်ဖြင့် သုခဒုက္ခတို့မှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် ယင်းစျာန်တို့ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူနေပါ။

ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား--- ထိုစျာန်တို့ကို ဝင်စား၍ ထိုစျာန်တို့မှ ထ၍ စျာန်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို (စိတ်ကို အဦးမူ၍ စျာန်နာမ်တရားအားလုံးကို) ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော သဘောကို မြင်အောင် ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့် နိစ္စသညာမှ၊ ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့် သုခသညာမှ၊ အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် အတ္တသညာမှ၊ ယင်းသို့ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် တွယ်တာမက်မောတတ်သော နန္ဒီရာဂမှ၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ပျက်ခြင်းဘင်ကို အဖန်ဖန် လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုသဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်ခြင်းကင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဝိရာဂါနုပဿနာဖြင့် ရာဂမှ၊ သင်္ခါရတို့၏ချုပ်ခြင်းဘင်ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ အဖန်ဖန် ရှုသဖြင့် ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် စွန့်ပယ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသောအားဖြင့် ပြေးဝင်တတ်သော ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို နိစ္စစသည်ဖြင့် စွဲယူခြင်းအာဒါနမှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် အသက် ရှူ၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှူနိုင်ခဲ့သော် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ စိတ်ကို လွတ်မြောက် စေလျက် အသက်ရှူနေသည် မည်၏။ ယင်းသို့ အသက်ရှူနိုင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွါးများအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

ဤတတိယစတုက္ကကို စိတ္တာနုပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသည်ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

စတုတ္ထ စတုက္က

၁။ အနိစ္စာနုပဿီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ၊
အနိစ္စာနုပဿီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
၂။ ဝိရာဂါနုပဿီ။ ပ ။
၃။ နိရောဓါနုပဿီ။ ပ ။
၄။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ။ ပ ။

၁။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ ဝင်လေကိုဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ ထွက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

၂။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်နှင့် ရာဂ၏ကင်းပြတ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ (ဝိရာဂါနုပဿနာ)။ ပ ။

၃။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏအားဖြင့်ချုပ်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် ရာဂ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ (နိရောဓါနုပဿနာ)။ပ ။

၄။ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် စွန့်လွှတ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ စွန့်လွှတ်တတ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်နှင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ချုပ်ရာ သင်္ခါရတရားတို့ကို စွန့်လွှတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့။ ပ။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ (သံ-၃-၂၇၉။ဝိ-၁-၈၈။)

ဤစတုတ္ထစတုက္ကကို သုဒ္ဓဝိပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ရှေးစတုက္ကသုံးမျိုးတို့ကိုကား သမထဝိပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ - ၁- ၂၈၂။)

ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စတုက္ကံ အာဒိကမ္မိကဿ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဣတရာနိ ပန တီဏိ စတုက္ကာနိ ဧတ္ထ ပတ္တဇ္ဈာနဿ ဝေဒနာစိတ္တ ဓမ္မာနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာနိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၉။)

ပထမစတုက္ကကို အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်စ အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်၏ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၏အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တည်း။ ဒုတိယစတုက္က တတိယစတုက္က စတုတ္ထစတုက္ကဟူသော စတုက္ကသုံးမျိုးတို့ကိုကား ဤပထမစတုက္က၌ ရအပ်ပြီးသော ဈာန်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၏အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ အပ်ကုန်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၉။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့်အညီ ပထမစတုက္က၌ ဈာန်ကို ရရှိအောင် အားထုတ်ပြီးပါမှ ဒုတိယစတုက္က၊ တတိယစတုက္က၊ စတုတ္ထစတုက္កတို့ကို အဆင့်ဆင့် ကူးတက်ရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုတွင် စတုတ္ထစတုက္ကတွင် အကျုံးဝင်သော-- အနိစ္စာနုပဿီ- ပုဒ်တွင် ပါဝင်သော အနိစ္စတရားများကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က-- အနိစ္စန္တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ- (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။) = အနိစ္စတရားတို့မှာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ထိုခန္ဓာငါးပါးတို့မှာ ဈာန်နာမ်တရားများ အဝင်အပါ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရအမည်ရသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့ပင်တည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဝိပဿနာရှုနိုင်ရန် ယင်းခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းရမည် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရမည် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းရမည် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်ရန် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ရန်အတွက် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၊ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း၊ လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်း၊ ဝိပဿနာပိုင်းဟူသော အပိုင်းကြီးငါးရပ် တို့ကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြထားပေသည်။ အလိုရှိက ထိုအပိုင်းတို့ကို ဆက်လက် လေ့လာပါ။

ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း စတုက္က(၄)မျိုးတို့ဝယ် ဝင်လေ၌ (၁၆)မျိုး၊ ထွက်လေ၌ (၁၆) မျိုး ဤ (၃၂) မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြည့်ကျင့်နိုင်ခဲ့သော် ဘုရားရှင် သင်ပြပေးတော်မူသည့်အတိုင်း အသက်ရှူတတ်ခဲ့သော် အောက်ပါ အကျိုးတရားတို့ကို ရရှိနိုင်ပေသည်။

အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်

အာနာပါနဿတိ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ပရိပူရေတိ၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ပရိပူရေန္တိ၊ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ ပရိပူရေန္တိ။ (မ-၃-၁၂၄။)

ရဟန်းတို့ -------- (၁၂) မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပွားများထားအပ်ပြီးသော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးသော အာနာပါနဿတိသည် လေးပါးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်၏။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပွားများထားအပ်ပြီးကုန်သော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးတို့သည် ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား ခုနစ်ပါးတို့ကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပွားများထားအပ်ပြီးကုန်သော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်ပြီးကုန်သော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား ခုနစ်ပါးတို့သည် အရိယမဂ်ဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော ဝိဇ္ဇာ အရိယဖိုလ်ဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော ဝိမုတ္တိ --- ဤဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိတရားနှစ်ပါးကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ (မ-၃-၁၂၄။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် မဟာကရုဏာတော်ရှင်ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကျအတိုင်း အသက်ရှူတတ်သော လူသားတစ်ဦးဖြစ်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ် နိုင်ပါစေသော၀. . . .။

ဖါးအောက်တောရဆရာတော်
ဖါးအောက်တောရ
စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ကွန်ပျူတာစာစီ ပွိုင့်ကွန်ပျူတာ၊ တိုက် ၆/အခန်း ၂၀၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်။

ရှင်သေမင်း မမြင်နိုင်သူ

လောကကို သုညဆိုက်အောင် ကြည့်ပါ။ လောကကို သုညဆိုက်အောင် ကြည့်ရှုတတ်သူကို ရှင်သေမင်းသည် မမြင်နိုင်။ (ခု-၁-၄၄၀။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရှင်သေမင်း မမြင်နိုင်သူ တစ်ဦးဖြစ်လိုပါက -သမာဓိကို အောင်မြင်စွာ ထူထောင်ပြီးသောအခါ--

၁။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းပါ။

၂။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းပါ။

၃။ ယင်းဉာဏ်နှစ်ပါးဖြင့် အတ္တဒိဋ္ဌိကို ဖယ်ရှား၍ ယင်းရုပ်နာမ်ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ခါ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။

၄။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ နိစ္စ-သုခ-အတ္တ-သုဘ-တို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသည့် သုညသဘောကို လမ်းဆုံးအောင် မြင်နိုင်ပါက အသင်သူတော်ကောင်းကို ရှင်သေမင်း သည် မြင်တွေ့နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။